
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi
1926

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ İLE İLGİLİ DEĞER ALGILARI VE BU DEĞERLERİN EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE KAZANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

Engin Demir

DOKTORA TEZİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANA BİLİM DALI

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ŞUBAT, 2018

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 2 (iki) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Engin
Soyadı : DEMİR
Bölümü : Eğitim Programları ve Öğretim
İmza :
Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

İngilizce Adı :Value Perceptions of Prospective Teachers About Teaching Professional And Their Opinions of Adding These Values In Education Faculties

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Engin DEMİR

İmza : ……..

JÜRİ ONAY SAYFASI

Engin DEMİR tarafından hazırlanan "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri" adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Gazi Üniversitesi Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Yusuf BUDAK
(EPÖ, Gazi Üniversitesi) ……..
Başkan: Prof. Dr. Hasan ÇOŞKUN
(Eğt. Prog. Gel. ve Öğrt., Çankırı Karatekin Üniversitesi) ……..
Üye: Doç. Dr. Şaban ÇETİN
(EPÖ, Gazi Üniversitesi) ……..
Üye: Doç. Dr. M. Arif ÖZERBAŞ
(Sınıf Öğretmenliği Eğitimi, Gazi Üniversitesi) ……..
Üye: Doç. Dr. Hünkar KORKMAZ
(EPÖ, Hacettepe Üniversitesi) ……..

Tez Savunma Tarihi: 08/02/2018
Bu tezin Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Selma YEL ……..

TEŞEKKÜR

Doktor tezimin tüm aşamalarında hiçbir zaman desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübesiyle her zaman yanımda olan, öğrencisi olduğum için mutluluk duyduğum çok değerli hocam, doktora tez danışmanım Prof. Dr. Yusuf BUDAK'a sonsuz teşekkür ederim. Tez izleme komitesinde yer alan ve değerli görüşleri ile tezin ilerlemesinde ve yönlendirilmesinde emeği olan sayın hocalarım Doç. Dr. Şaban ÇETİN ve Doç. Dr. M. Arif ÖZERBAŞ'a teşekkürlerimi sunarım. Tez çalışmam esnasında değerli görüşleriyle yardımını aldığım sayın hocalarım Prof. Dr. Yücel GELİŞLİ ve Prof. Dr. Mehmet TAŞPINAR'a teşekkür ederim. Tez çalışmasını her aşamasında desteğini esirgemeyen sevgili eşim Dr. Cennet Göloğlu DEMİR'e çok teşekkür ederim. Doktora çalışmam boyunca yardımını esirgemeyen arkadaşım Çetin TORAMAN'a, Arş. Gör. Özge Ceren ÇELİK'e ve uygulamalar sırasında vakit ayırıp uygulamalara katılan tüm öğretmen ve öğretmen adaylarına çok teşekkür ederim.

ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİ İLE İLGİLİ DEĞER ALGILARI VE BU DEĞERLERİN EĞİTİM FAKÜLTELERİNDE KAZANDIRILMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ (DOKTORA TEZİ)

Engin DEMİR
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ŞUBAT, 2018

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik görüşlerini belirlemektir. Araştırmada, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma sürecinde nicel veriler nitel verilerle desteklenmiş ve betimsel yöntem kullanılmıştır. Araştırma verilerini toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği" ile "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği" kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre ölçeğin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha) .899 olarak bulunmuştur. Sekiz faktör ve 40 madden oluşan ölçeğin, toplam varyansın %58,67'sini açıkladığı tespit edilmiştir. Bu faktörler sırasıyla "Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı" şeklinde isimlendirilmiştir. Nitel veriler ise kompozisyonlar ile açık uçlu soru yardımıyla toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye'deki üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümü öğretmen adayları oluşturmaktadır. Evrenin tamamına ulaşmak mümkün olmadığından Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden seçilen üniversitelerin ilgili bölümlerindeki tüm öğretmen adaylarına ulaşılması amaçlanmıştır. Bu üniversiteler Akdeniz, Atatürk, Dicle, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman, 19 Mayıs ve Yıldız Teknik Üniversiteleridir. Bu kapsamda 2274 öğretmen adayına ölçek uygulanmıştır. Araştırma verileri 2016-2017 bahar döneminde toplanmıştır. Araştırmanın nitel verileri ise gönüllük esasına dayalı olarak 291 öğretmen adayından elde edilmiştir. Araştırmanın nicel verilerinin çözümünde bilgisayarda istatistiksel veri analizi paket programı (SPSS) tercih edilmiştir. Nicel verilerin analizinde, t-testi, tek yönlü varyans analizi, yüzde-frekans analizi

ve post-hoc testi yapılmıştır. Nitel veriler ise içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre; en yüksek değer algısı "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" alt boyutundadır. Öğretmen adaylarının değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik algıları ise "Empati Kurma" ve "Anlayışlı Olma" alt boyutlarında düşük düzeydeyken, diğer boyutlarda orta düzeydedir. Değerlerin kazandırılmasına yönelik algı en yüksek "Ahlaklı ve Dürüst Olma" alt boyutundayken en düşük "Empati Kurma" alt boyutundadır. Bu sonuçlar öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine özgü değer algılarının çok yüksek olduğunu ancak bu değerlerin eğitim fakültelerinde orta ve az düzeyde kazandırıldığını ortaya koymaktadır. Nitel verilerden elde edilen sonuçlar öğretmen adaylarının yarıdan fazlasının değerlerin eğitim fakültelerinde ya da akademisyenler tarafından yeterince kazandırılmadığını ifade etmiştir. Değişkenler açısından elde edilen sonuçlar incelendiğinde ise değer algılarındaki farklılaşmanın cinsiyet, üniversite ve tercih sebebi değişkenlerinde yoğunlaştığı görülmüştür. Değerlerin kazandırılmasına yönelik sonuçlar incelendiğinde ise farklılaşmanın üniversite, bölüm ve tercih sebebi değişkenleri üzerine yoğunlaştığı görülmüştür. Elde edilen belirgin sonuçlar şunlardır: kadın öğretmen adaylarının değer algılarının erkek öğretmen adaylarından yüksektir. Dicle Üniversitesi öğretmen adaylarının "Cumhuriyet'e Saygı" ve "Milli Değerlere Saygı" değer algıları "büyük ölçüde katılıyorum" düzeyindeyken, diğer üniversitelerde "tamamen katılıyorum" düzeyindedir. Akdeniz Üniversitesi öğretmen adaylarının "Ahlaklı ve Dürüst Olma" değer algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının değer algısı mecbur kaldığı için mesleği seçen öğretmen adaylarından yüksektir. Dicle Üniversitesi öğretmen adaylarının "Empati Kurma" dışındaki değerlerin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik algıları "Kaynakları Verimli Kullanma" ve "Empati Kurma" dışındaki diğer alt boyutlarda, mecbur kaldığı için ve ailesi istediği için mesleği seçen öğretmen adaylarından yüksektir. Son olarak öğretmen adaylarının öğretmenlerin sahip olması gereken değerlere yönelik algılarının tüm alt boyutlarda oldukça yüksek olduğu buna rağmen aynı değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin öğretmen adaylarının değer algılarına göre daha düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Araştırma bulguları ve sonuçları doğrultusunda çeşitli öneriler sunulmuş ve gelecekte yapılabilecek araştırmalara yönelik tavsiyelerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Öğretmen Yetiştirme, Mesleki Değer, Değerler, Öğretmen Adayları
Sayfa Adedi : xxii+225
Danışman : Prof. Dr. Yusuf BUDAK

VALUE PERCEPTIONS OF PROSPECTIVE TEACHERS ABOUT TEACHING PROFESSIONAL AND THEIR OPINIONS OF ADDING THESE VALUES IN EDUCATION FACULTIES

(Ph.D Thesis)

Engin DEMİR

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

FEBRUARY, 2018

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the perceptions of the prospective teachers about the value of the teaching profession and their opinions on the addition of these values in the education faculties. In the research, a survey model was used to describe an existing situation as it is existed. Descriptive method were used in the research process. "A Value Perception Scale for Teaching Profession of Prospective Teachers" and "A Scale of Adding Values for Teaching Profession in the Education Faculties" which were developed by the researcher were used in order to collect research data. The internal consistency coefficient (Cronbach Alpha) was found to be .899 according to the analysis results. It was found that the scale consisting of eight factors and 40 items accounted for 58.67% of the total variance. These factors are listed below: "Being Ethic and Honest", "Loving/Appreciating Country and Nation, “Developing Empathy", "Respecting the Republic", "Loving Occupation and Being Open to Learning", "Being Insightful", “Being Patient” and Respecting the National Values ". The qualitative data were collected via open-ended questions. The population of the research is composed of prospective teachers having education in the department of primary school teaching, social sciences teaching, science teaching and elementary mathematics teaching in the education faculties of the universities in Turkey. Since it is not possible to reach the whole population, it is aimed to reach all prospective teachers in the relevant departments of universities selected from seven geographical regions of Turkey. These universities are Akdeniz, Atatürk, Dicle, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman, 19 Mayıs and Yıldız Technical Universities. In this context, a questionnaire was applied to 2274 prospective teachers. The research data were collected during spring year 2016-2017. The qualitative data of the study were obtained from 291 prospective teachers voluntarily. Statistical data analysis package program (SPSS) was chosen for the analysis of the quantitative data of the

research. In the analysis of the quantitative data, t-test, one-way analysis of variance, percent-frequency analysis and post-hoc test were performed. According to the results of the research, the highest perception of value is in the sub-dimension of “loving the occupation and being open to learning” The perception of prospective teachers for the values being added in educational faculties is at a low level in the sub-dimensions "developing empathy" and "being insightful", while this perception is at a moderate level in the other dimensions. Perception for adding a value is at the highest level in the sub-dimension "being ethic and honest", while it is at the lowest level in the sub-dimension “developing empathy”. These results suggest that prospective teachers’ perception of value specific to teaching profession is very high but these values are added medium and low level in the education faculties. The results obtained from qualitative data indicated that more than half of the prospective teachers stated that the values were not adequately added in education faculties or by academicians. When the results obtained are examined in the context of variables, it is observed that the variance in value perceptions is concentrated on the variables of gender, university and reason for preference. When the results for adding the values are examined, it has been seen that difference concentrates on variables of university, department and reason for preference. The notable results are: value perceptions of the female prospective teachers' are higher than the male prospective teachers. The value perception of the prospective teachers of the Dicle University as "respecting the Republic" and "respecting national values" is lower than those of the other teachers who study at other universities. The value perception of the prospective teachers of Akdeniz University as "being ethic and honest" is low compared to those who are studying at other universities. The value perception of the prospective teachers who have chosen the teaching profession as they love it is higher than that of prospective teachers who have been forced to choose this profession. The perceptions of Dicle University prospective teachers about adding values other than "developing empathy" are lower than the teacher candidates who are studying at other universities. The perception of the prospective teachers who have chosen the teaching profession as they love it is higher than that of the prospective teachers who have been forced to choose this profession and as their family want, in the context of other sub-dimensions except for "loving/appreciating the country and the nation" and "developing empathy". Finally, it was concluded that teachers' perceptions for the values that teachers should possess are very high in all sub-dimensions, but that teachers' opinions about adding the same values in the education faculties are lower than the value perceptions of prospective teachers. Various suggestions have been presented in accordance with the research results and conclusions, and recommendations for the future researches have been given.

Keywords : Teacher Training, Professional Values, Values, Prospective Teachers
Number of Pages : xxii+225
Advisor : Prof. Dr. Yusuf BUDAK

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU ii

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI iii

JÜRİ ONAY SAYFASI iv

TEŞEKKÜR v

ÖZ vi

ABSTRACT viii

İÇİNDEKİLER x

TABLOLAR LİSTESİ xvi

ŞEKİLLER LİSTESİ xxi

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ xxii

BÖLÜM I 23

GİRİŞ 23

1.1 Problem Durumu 23

1.2 Araştırmanın Amacı 25

1.3 Araştırmanın Önemi 26

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları 28

1.5 Varsayımlar 28

1.6 Tanımlar 28

BÖLÜM II 29

KURAMSAL ÇERÇEVE 29

2.1 Değer Kavramı 29

2.1.1 Değerlerin Önemi 30

2.1.2 Değerlerin Diğer Kavramlarla ilişkisi 31

2.1.2.1 Değer ve İnanç 31

2.1.2.2 Değer ve Norm 32

2.1.2.3 Değer ve Ahlak 32

2.1.2.4 Değer ve Tutum 33

2.2 Değerler Eğitimi 34

2.2.1 Değerler Eğitiminin Tarihi 37

2.2.2 Değerler Eğitimi Yaklaşımları 38

2.2.2.1 Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin) Yaklaşımı 38

2.2.2.2 Değer Açıklama Yaklaşımı 39

2.2.2.3 Değer Analizi Yaklaşımı 39

2.2.2.4 Ahlaki Gelişim Yaklaşımı 41

2.2.3 Öğretim Programlarında Değerler 42

2.2.4 Değerler Eğitiminde Öğretmenin Önemi 44

2.3 Değerlerin Sınıflandırılması 46

2.3.1 Spranger'in Değerler Sınıflaması 48

2.3.2 Rokeach'ın Değerler Sınıflaması 49

2.3.3 Schwartz'ın Değerler Sınıflaması 49

2.4 Mesleki (Profesyonel) Değer 51

2.5 İlgili Araştırmalar 53

2.5.1 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Araştırmaları 53

2.5.2 Değerlerle İlgili Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalar 55

BÖLÜM III 59

YÖNTEM 59

3.1 Araştırmanın Modeli 59

3.2 Evren ve Örneklem 59

3.2.1 Evren 59

3.2.2 Örneklem 60

3.3 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi 61

3.3.1 Demografik Özellikler 62

3.3.2 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği ve Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği Maddelerinin Oluşturulması 62

3.3.3 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Çalışması 66

3.3.4 Verilerin Toplanması 73

3.4 Verilerin Analizi 73

3.4.1 Nicel Verilerin Analizi 73

3.4.2 Nitel Verilerin Analizi 75

BÖLÜM IV 77

BULGULAR 77

4.1. Örnekleme İlişkin Bulgular 77

4.1.1 Demografik Özellikler 77

4.1.2 Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımları 77

4.1.3 Öğretmen Adaylarının Üniversitelere Göre Dağılımları 78

4.1.4 Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları 79

4.1.5 Öğretmen Adaylarının Aile Gelirlerine Göre Dağılımları 79

4.1.6 Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımları 80

4.1.7 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebebine Göre Dağılımları 80

4.2 Alt Problemlere İlişkin Bulgular 81

4.2.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular 81

4.2.1.1 Öğretmen Adaylarının "Ahlaklı Ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri 82

4.2.1.2 Öğretmen Adaylarının "Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....83

4.2.1.3 Öğretmen Adaylarının "Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....85

4.2.1.4 Öğretmen Adaylarının "Cumhuriyete Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....86

4.2.1.5 Öğretmen Adaylarının "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....88

4.2.1.6 Öğretmen Adaylarının "Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....89

4.2.1.7 Öğretmen Adaylarının "Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....91

4.2.1.8 Öğretmen Adaylarının "Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....92

4.2.1.9 Öğretmen Adaylarının "Genel Ortalama" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri.....93

4.2.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular.....94

4.2.2.1 Cinsiyete Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı.....95

4.2.2.2 Sınıf Düzeyine Göre Değer Algı Düzeyi Puanlarının Dağılımı.....98

4.2.2.3 Üniversite Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları.....101

4.2.2.4 Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı.....108

4.2.2.5 Bölüm Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı....112

4.2.2.6 Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı 117

4.2.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular.....123

4.2.3.1 Öğretmen Adaylarının "Ahlaklı Ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....123

4.2.3.2 Öğretmen Adaylarının "Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....124

4.2.3.3 Öğretmen Adaylarının "Empati Kurma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....126

4.2.3.4 Öğretmen Adaylarının "Cumhuriyete Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....127

4.2.3.5 Öğretmen Adaylarının "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....129

4.2.3.6 Öğretmen Adaylarının "Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....130

4.2.3.7 Öğretmen Adaylarının "Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....132

4.2.3.8 Öğretmen Adaylarının "Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri.....133

4.2.3.9 Öğretmen Adaylarının "Genel Ortalama" Alt Boyutu Değerlerin Kazandırılması İlişkin Görüşleri.....135

4.2.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular.....135

4.2.4.1 Cinsiyete Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı 136

4.2.4.2 Sınıf Düzeyine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı.....138

4.2.4.3 Üniversite Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı.....141

4.2.4.4 Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı.....149

4.2.4.5 Bölüm Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı.....151

4.2.4.6 Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı.....156

4.2.5 Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Yönelik Bulgular 162

4.2.5.1 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algıları İle Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Puanları t Testi Sonuçları 163

4.3 Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültelerinde Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Düşünce ve Önerilerine Yönelik Görüşleri 165

4.3.1 Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Görüşler 165

4.3.2 Öğretmen Adaylarının Diğer Görüşleri 171

BÖLÜM V 173

SONUÇLAR TARTIŞMA VE ÖNERİLER 173

5.1 Sonuçlar ve Tartışma 173

5.1.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma 173

5.1.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 177

5.1.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 183

5.1.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 185

5.1.5 Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma 187

5.2 Öneriler 188

5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler 188

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler 189

KAYNAKLAR 191

EKLER 207

Ek 1. Ön Uygulama Ölçeği (A) 208

Ek 2. Ön Uygulama Ölçeği (B) 210

Ek 3. Asıl Uygulama Ölçeği (A) 212

Ek 4. Asıl Uygulama Ölçeği (B) 214

Ek 5. Değerleri Sıralama Anketi 216

Ek 5. İzinler 218

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 *Değerlerin Sınıflandırılması*.....47

Tablo 2 *Spranger'e Göre Değerlerin Sınıflandırılması*.....48

Tablo 3 *Schwartz'ın Değerler Sınıflaması*.....50

Tablo 4 *Katılımcılara Yönelik Ayrıntılı Demografik Özellikler* 60

Tablo 5 *Öğretmenlik Mesleğine Özgü Değerlerin Sıralaması* 64

Tablo 6 *Açıklanan Toplam Varyans* 67

Tablo 7 *Döndürülmüş Bileşen Matrisi*.....68

Tablo 8 *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Analizi Değerleri* 71

Tablo 9 *Değişkenlere Göre Merkezi Eğilim Ölçüleri* 74

Tablo 10 *Değerlendirme Ölçeği Grup Aralıkları* 75

Tablo 11 *Öğretmen adaylarının cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımları*.....77

Tablo 12 *Öğretmen Adaylarının Mesleki Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları*.....78

Tablo 13 *Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları* ..79

Tablo 14 *Öğretmen Adaylarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları* 79

Tablo 15 *Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları* 80

Tablo 16 *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları* 81

Tablo 17 *"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 82

Tablo 18 *"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 83

Tablo 19 *"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 84

Tablo 20 *"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 84

Tablo 21 *"Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 85

Tablo 22 *"Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 86

Tablo 23 *"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 86

Tablo 24 *"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 87

Tablo 25 *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 88

Tablo 26 *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 89

Tablo 27 *"Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 89

Tablo 28 *"Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 90

Tablo 29 *"Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 91

Tablo 30 *"Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 92

Tablo 31 *"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 92

Tablo 32 *"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)* 93

Tablo 33 *"Genel Ortalama" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 94

Tablo 34 *Cinsiyet Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları* .95

Tablo 35 *Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları* 99

Tablo 36 *Üniversite Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları* 102

Tablo 37 *Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları*.....109

Tablo 38 *Bölüm Değişkenine Göre Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları* 112

Tablo 39 *Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları* 117

Tablo 40 *"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 123

Tablo 41 *"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....124

Tablo 42 *"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 125

Tablo 43 *"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....125

Tablo 44 *"Empati Kurma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı* 126

Tablo 45 *"Empati Kurma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....127

Tablo 46 *"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı*.....128

Tablo 47 *"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....128

Tablo 48 *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı*.....129

Tablo 49 *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....130

Tablo 50 *"Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı*.....131

Tablo 51 *"Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....131

Tablo 52 *"Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı*.....132

Tablo 53 *"Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....133

Tablo 54 *"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı*.....133

Tablo 55 *"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)*.....134

Tablo 56 *"Genel Ortalama" Alt Boyutu Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanların Dağılımı*.....135

Tablo 57 *Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılması Algı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları*.....136

Tablo 58 *Sınıf Düzeyine Göre Değerlerin Kazandırılması Algı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları*.....139

Tablo 59 *Üniversite Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlar ve Varyans Analizi Sonuçları* 142

Tablo 60 *Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları*.....150

Tablo 61 *Bölüm Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları*.....151

Tablo 62 *Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları* 157

Tablo 63 *Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algıları İle Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Puan Ortalamaları t Testi* ..164

Tablo 64 *Öğretmen Adaylarının Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri*.....166

Tablo 65 *Öğretmen Adaylarının Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Diğer Görüşleri* 171

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Veri toplama araçlarının geliştirilmesi.....62

Şekil 2 Özdeğer-bileşen sayısı 69

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu
SPSS	Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi üzerinde durulmuş, konuyla ilgili yayın ve araştırmalara yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

İlk olarak Thomas ve Znaniecki (1918) tarafından kullanılan değer kavramının son yıllarda giderek daha çok tartışılmaktadır. Çünkü küreselleşme toplumların ve özellikle de yeni nesillerin kendilerine özgü değerlerini hızlı bir şekilde kaybetmelerine sebep olmaktadır. Değer kavramı üzerine literatür incelendiğinde felsefe, sosyoloji, psikoloji, iktisat, sağlık, iletişim ve eğitim bilimleri gibi pek çok disiplinin kendilerine özgü yaklaşımlarla değer kavramına farklı anlamlar yükledikleri görülmektedir. Bu noktada değerlerin, ahlak, inanç, tercih, tutum ve davranış gibi kavramlarla etkileşim içinde olmasının, farklı disiplinlerin değer kavramını kendi önceliklerine göre tanımlamalarına sebep olduğu düşünülebilir.

Türk Dil Kurumu değeri "Bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet"; "Bir ulusun sahip olduğu sosyal, kültürel, ekonomik ve bilimsel değerlerini kapsayan maddi ve manevi ögelerin bütünü" ifadeleriyle tanımlamaktadır. Bireylerin davranışlarını etkileyen en önemli unsur tutumlarken, tutumları etkileyen en önemli unsur ise değerlerdir. Bu açıdan bakıldığında değerler bireylerin davranışlarına yön veren temel yaşam felsefeleridir. Değerler insan ilişkilerimizi, davranışlarımızı, yaşama biçimimizi ve mesleğimize yönelik algılarımızı belirleyen oldukça önemli olgulardır. Bu nedenle olsa gerek, değerler ilgili her disiplinin farklı tanımlamaları olmasına rağmen değer kavramı üzerine tüm disiplinleri kapsayacak ortak bir tanım elde edildiğini söylemek güçtür. Değerler ilgili araştırmalar incelendiğinde antropoloji, sosyoloji, eğitim, felsefe ve psikoloji

gibi farklı disiplinlerin değer kavramına açıklama çabası içinde oldukları görülmektedir. Değerler, birçok insan tarafından üzerinde uzlaşma sağlanmış ve paylaşılan gerçek davranış ölçütleridir. Aynı zamanda davranışlarımıza yol gösteren, rehberlik eden inançlar ve kurallardır (Hökelekli, 2013). Değerler konusunda önemli çalışmaları olan araştırmacılardan Schwartz (1999) değer kavramını "genellikle davranışların/eylemlerin seçilmesine, olayların ve insanların değerlendirilmesine, davranışların/eylemlerin açıklanmasına yardımcı olan sosyal bir aktör" olarak nitelendirir ve "insanlara yaşamlarında farklı düzeyde önemlilik derecesinde yol gösteren ilkeler olarak hizmet eden arzu edilebilir amaçlar" olarak tanımlar. Rokeach (1973, s. 5) ise değerleri, "belirli bir davranış tarzının ya da varlığın karşılığı veya zıddı olarak tercih edilen kalıcı inançlar" şeklinde tanımlar. Rokeach (1973) insan değerlerinin, bireysel ya da toplumsal olsun, insanların hedeflerine rehberlik eden motivasyonel yönleri olduğunu aynı zamanda bilişsel, duyuşsal ve davranışsal işlevleri harekete geçirici etkiye sahip olduğunu vurgular.

Değer, insanların davranışlarını açıklamak, bu davranışları seçmek, meşrulaştırmak ve olayları değerlendirmek için bir ölçek olarak kullanılır (Aydın, 2011). Powney, Cullen, Schlapp, Glissov, Johnstone ve Munn (1995), değeri basitçe bir inanç olarak değil, toplumsal bağlam ile bir kişinin davranışı arasında güçlü bir köprü olarak açıklamaktadırlar. Değerler, toplumsal yaşamın standartlarını oluşturmaktadır ve bir davranış yerine diğerini seçmede önemli bir role sahiptir. Bir başka bakış açısı ile, değerler sadece davranışın kaynağını oluşturmaz, aynı zamanda davranışın düzeyini de belirler (Yıldız, Dilmaç ve Deniz, 2013). Eğitim felsefesinde "değerler" terimi, insanlar için faydalı olan ve onlara mutluluk veren unsurlar anlamına gelir. Ayrıca, ortak değerler, toplumdaki insanların birlikte yaşamasını ve istenilen davranışların ortaya konmasını sağlar (Sönmez, 1998). Değerlerin farklı disiplinlerdeki tanımları yıllar geçtikçe artmaktadır. Benzer şekilde bireylerin ve toplumların değer algıları da yıllar için değişmektedir. Çünkü değerler durağan değildir ve birçok faktörden etkilenmektedir.

Değerlerdeki değişimin küreselleşmenin hızlanması ile paralellik gösterdiği söylenebilir. Kültürler arası etkileşimin artması, mesafelerin kısalması, internet teknolojisinin gelişmesi ve şehirleşme ile farklı değerlere sahip toplumlar birbiriyle karşılaşmaktadır. Bu durum değerlerde yozlaşmaya sebep olmaktadır. Günümüzde tüketim odaklı küresel sistem insanları bir yarış içine sokmaktadır. Bireyler farkına varmadan diğerinin önüne geçme ve var olma çabası içinde yerel ve milli değerlerini unutmaktadır. Bu sorun özellikle henüz

değerleri yeni gelişmekte olan çocuk ve gençleri olumsuz yönde etkilemektedir. Bu sorunu fark eden ülkeler değerlerin okullarda programlı şekilde kazandırılması çalışmalarına başlamıştır. Milli ve evrensel değerlerin korunmasında ve geliştirilmesinde aile, okul ve öğretmen birinci derecede öneme sahiptir. Çünkü çocuklar değerleri önce ailesinden ve çevresinden öğrenmektedir. Ancak değerlerin planlı ve doğru şekilde kazandırılması ancak okullarda verilen eğitimle mümkündür.

Çocuklar yetişkinlerin davranışlarını gözlemlemekte ve model almaktadır ancak çocuklar sosyalleşmeye ve okula başladığında, çevrelerinden hem olumlu hem de olumsuz davranışları öğrenebilirler. Bu noktada, öğretmen çocuk davranışlarını şekillendirmektedir ve karakter eğitiminde sistemin temel unsurudur (Anderson, 2002). Çocuklara değerlerin kazandırılmasında yalnızca öğretmen davranışlarının modellenmesiyle başarılı olunması beklenemez. Öğretmenlerin değer aktarımını bir program kapsamında gerçekleştirmeleri ve bahsedilen değerlere kendilerinin de sahip olmaları gerekir. Dolayısıyla öğretmenlerin sahip olduğu değerler ve bu değerlerin öğrencilere doğru bir şekilde aktarılması oldukça önemlidir. Öğretmen adaylarının değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde ne derecede kazandırıldığına yönelik alan yazında çalışmaya rastlanmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerinin belirlenmesi ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılması oldukça önemli görülmektedir. Bu araştırmanın konuyla ilgili literatüre önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının; öğretmenlik mesleğine yönelik değer algılarını ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşlerini belirlemektir. Değerlerin okullarda kazandırılması oldukça önemlidir. Küreselleşen dünyada medya ve internet yoluyla çok sayıda olumsuz ya da bizim toplumumuza uygun olmayan değerlere maruz kalan öğrencilerin erken yaşlarda toplum tarafından kabul gören değerleri kazanması toplumun geleceği açısından oldukça önemlidir. Çünkü değerler toplumların ortak davranışlarında belirleyici role sahiptir. Bu noktada geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının mesleki değerlerinin belirlenmesi gerekmektedir.

Problem Cümlesi

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik görüşleri nelerdir? ve bunlar arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Alt Problemler

1. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ne düzeydedir?
2. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları değişkenlere (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri değişkenlere (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

1.3 Araştırmanın Önemi

Küreselleşmenin toplumlar üzerindeki etkisi hızla artmaktadır. Bu etki toplumların değerlerini de olumlu veya olumsuz yönde etkilemektedir. Toplumların manevi, ahlaki, insani vb. değerlerinde hızlı bir değişme görülmektedir. Yeni nesillerin bu değişimi anlamalarına ve kendi değerleri açısından inceleyerek gerekli uyum düzeneklerini oluşturmalarına destek verilmelidir. Böylece bir yandan değer değişiminin olumsuz etkilerinden korunmaları öte yandan da değerlerin olumlu yönlerini kendilerine uyarlayabilmeleri sağlanmalıdır. 18. Milli Eğitim Şurası değerler eğitimi temasıyla

toplanmış ve değerler eğitiminin ülkemiz için önemini dile getirmiş ve değerler eğitiminin öğretim programlarına alınmasını önermiştir. Şurada alınan bazı kararlar şunlardır (MEB, 2010):

> "Karar 30. Öğretim programlarında, değerler eğitiminde değer aktarımı yerine ulusal ve evrensel değerler birlikte düşünülerek farkındalık kazandıracak yaklaşımlara öncelik verilmelidir."
>
> "Karar 31. Değerin bir tercih olduğu ve toplumların benzer tercihlere sahip kişilerden oluştuğu vurgulanarak öğretmenlere değer eğitimi bilinci kazandırılmalıdır."
>
> "Karar 32. Öğretmen yetiştiren tüm programlara değerler eğitimine yönelik bir ders konulmalı ve sistemdeki öğretmenlerin hizmet içi eğitim programlarında değerler eğitimine yer verilmelidir."

Değerlerin öğretimi resmi ya da örtük program aracılığıyla gerçekleştirilebilir ancak unutulmamalıdır ki sınıfta eğitim öğretim faaliyetlerini öğretmenler organize etmektedir. Eğer öğretmenin bireysel ve mesleki yetkinlikleri ile sahip olduğu bireysel örgütsel değerleri programın amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte değilse, program ne kadar mükemmel olursa olsun öğretmenin elinde işlevselliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenler, öğrencilere resmi programla kazandırılması planlanan değerleri; öğrenme etkinlikleri sırasında öğrencilere rehberlik ederek kazandırmaya çalışırlar. Bir başka ifadeyle öğretmenler değerleri eğer varsa programda belirtilen içerik kapsamında, örnekler vererek ya da etkinlikler düzenleyerek öğrencilere kazandırmak isterler. Bu süre zarfında öğretmenler, öğrencilerle karşılıklı etkileşim içerisindedir ve öğrencilerin kendi değerlerini geliştirmelerinde cesaretli olmalarını sağlarlar (Veugelers, 2000).

Değerlerin erken yaşlarda kazandırılması önemlidir. Okullarımızda insani, ahlaki, sosyal, kültürel ve demokratik değerlerin kazandırılmasını sağlamak öğretmenlerin görevidir. Geleceğin öğretmenleri olan öğretmen adaylarının değer algıları, bu değerlerin eğitim fakültelerinde ne derecede kazandırıldığının belirlenmesi ve bu kapsamda alınması gereken önlemlerin ortaya çıkarılması oldukça önemlidir. Böylece çağdaş bir öğretmen yetiştirme sisteminin gelişmesine katkı sağlanacağı düşünülmektedir.

1.4 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2016-2017 yıllarında yapılmıştır. Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesini temsil eden Akdeniz, Atatürk, Dicle, Gazi, M. Sıtkı Koçman, Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversiteleri bünyesindeki sınıf, sosyal bilgiler, ilköğretim matematik ve fen bilgisi öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin görüşleriyle sınırlıdır.

1.5 Varsayımlar

Bu araştırma, öğretmen adaylarının ölçme araçlarında yer verilen sorulara samimi olarak cevap verdikleri sayıltısı üzerine kurgulanmıştır.

1.6 Tanımlar

Mesleki (Profesyonel) Değer: Belirli bir meslek grubunun o mesleğe ilişkin oluşturduğu ve koruduğu ilke, kural ve standartlar bütünüdür.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümünde değer kavramı, değerlerin sınıflandırılması ve değerlerle ilişkili diğer kavramlar açıklanmıştır. Bununla birlikte ilgili literatür taranarak konuyla ilişkili benzer araştırmalara yer verilmiştir.

2.1 Değer Kavramı

Değer kavramı ilk olarak yirminci yüzyılın başlarında sosyal bilimler alanında kullanılmıştır. Latince değerli olmak ya da güçlü olmak anlamında kullanılan "valare" sözcüğünden türetilmiştir (Bilgin, 1995, s. 83). Değerler belirli bir davranış biçiminin ya da varlığın son durumunun kişisel veya sosyal olarak karşıt ya da ters bir davranış biçimine ya da varlığın son durumuna tercih edilebilir olduğu güçlü bir inançtır (Rokeach, 1973, s. 5). Özgüven, (1999, s. 367) değerleri, bir sosyal grup veya toplumun kendi varlık, birlik, işleyiş ve devamını sağlamak ve sürdürmek için üyelerinin çoğunluğu tarafından, doğru ve gerekli olduğu kabul edilen ortak düşünce, amaç, temel ahlaki ilke ya da inançlar olarak ifade etmektedir. Belirli olan bir durumu başka birine tercih etme olarak tanılanabilecek olan değerler, davranışa kaynak teşkil eden ve o davranışları yargılamaya yarayan anlayış biçimleridir. Ayrıca bireyin neyi önemli gördüğünü belirten, istek ve tercihleri gösteren unsurlardır (Ulusoy ve Arslan, 2014, s. 5).

Williams (1979, s. 27), değerlerin geliştiği kültürel ortamlara dikkat çekerek "değerler, bir kültürün üyelerinin neyin iyi veya kötü, neyin istenen veya istenmeyen, neyin güzel veya çirkin olduğunu belirlediği ve paylaştığı standartlardır" şeklinde değerleri tanımlamıştır. Hökelekli'ye (2013) göre değer; "İyi insan, iyi vatandaş, iyi anne baba, iyi öğretmen kimdir

ve nasıl olmalıdır?" sorusuna cevap oluşturan niteliklerdir. Özetle değer, neyin, hangi ve nasıl davranışların "iyi", "güzel", "doğru" ve "kutsal" olduğuna dair inanç ve kabullerimizdir. Değerler bireyi ve toplumu tanıma ve tanımlamada kullanılabilecek, davranışları yönlendirme gücüne sahip, birey ve toplum açısından varlık ve devamlılık ölçütüdür (Yeşil ve Aydın, 2007, s. 80).

Schwartz ve Bilsky (1987) değerler üzerinde yapmış oldukları tanımlamalardan yola çıkarak değerlerin özelliklerini aşağıdaki şekilde sınıflamıştır:

- Değerler inançlardır. Ancak tamamen duygulardan arınmış değillerdir. Etkinlik kazandıklarında duygularla iç içe geçerler.
- Değerler amaçlar ve bu amaçlara ulaşmada kullanılan davranış biçimlerinden bağımsız değillerdir.
- Değerler sadece bir olaya göre belirlenmezler. Aynı olaya benzer olaylarda da benzer standartlar kullanılır.
- Değerler zaman içinde değişirler. Ayrıca değerler bulunulan duruma göre kendi aralarında önem sırasına göre bir hiyerarşi içindedirler (aktaran Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000, s. 60).

Yukarıda verilen değer tanımları artırılabilir. Ancak yapılan araştırma öğretmen adaylarının değer algılarını ölçmeyi amaçladığından insan davranışlarının algılanma biçimi, doğru ile yanlışı ayırma/seçme ya da tercih etme gibi tanımlamalar eğitim bilimleri alanı için kabul edilebilirdir.

2.1.1 Değerlerin Önemi

Sosyal bir varlık olan insan sosyalleşme ihtiyacını toplum içerisinde bulunarak gerçekleştirmektedir. Değerler sosyal dayanışmanın sağlanmasında belirleyici bir işleve sahiptir. Ortak değerlere sahip bireyler birbirleriyle daha kolay ve etkili iletişim kurarlar. Değerler, toplum içerisinde kabul gören davranışların belirlenmesinde ölçüt olarak kullanılır. Böylelikle bireyler düşüncelerini nasıl ifade edeceklerini ve davranışlarını en iyi ne şekilde gösterebileceklerini kavrayabilirler (Fichter, 1990). Dolayısıyla toplumsal birlik, düzen, huzur ve başarı olguları ancak topların ortak değerlerini benimsemesi ile mümkündür. Bu açıdan değerler hem bireyeler hem de toplumlar için oldukça önemlidir. Değer eğitimi farklı disiplinlerde ahlak eğitimi ya da karakter eğitimi adıyla da yer almaktadır. Bazı

çalışmalar değer öğretiminde öğretmen rolünün önemi vurgularken, bazı çalışmalarda ise değer öğretiminde öğretmen adaylarının eğitimine vurgu yapılmaktadır. Guy, Spalding ve Westcott (1961), değerlerin eğitim sisteminin parçası olduğu için, öğretmen adaylarının bu konuyla ilgili donatılmış olmaları gerektiğini belirttiler. Örneğin, uygun bir öğrenme ortamı yaratmak için öğretme stratejileri ve değerlerin etkili bir şekilde aktarılması öğretmen eğitiminde dikkate alınmalıdır. Bir başka araştırmada ise (Milson ve Mehlig, 2002), lisans eğitimi süresince ahlaki gelişim eğitimi almış öğretmenlerin karakter eğitimi öğretiminde daha etkin olduklarını gösterdi.

2.1.2 Değerlerin Diğer Kavramlarla ilişkisi

Değer kavramı farklı disiplinler altında yer alması ile birlikte birçok farklı kavramla birlikte anılmaktadır. Değer kavramı ile ilişkili diğer kavramların açıklanması, değer kavramının daha doğru anlaşılmasında etkili olacaktır. Bu kavramlar: inanç, tutum, norm ve toplum kavramlarıdır.

2.1.2.1 Değer ve İnanç

İnançlar bir kültürü temsil eden insanlar tarafından paylaşılan, dünyanın nasıl işlediğine dair ortak düşüncelerdir. Bu inançlar, varlığı duyularla algılanan nesnelere ve algılanamayanlara ilişkin olabilir. Kültürün en derin ve soyut yönünü oluşturan inançlar, diğer kültürel bileşenleri şekillendirmektedir. Bireylerin ya da sosyal grupların içinde bulundukları çevreye karşı tutumlarını soyut bir unsur olan inançlar belirlemektedir. İnançlar neyin ne olduğunu açıklarken, değerler ne olması gerektiğini açıklar. Diğer bir deyişle değerler, neyin doğru neyin yanlış, neyin iyi neyin kötü olduğunu belirlemeye yarayan ölçütler iken, inançlar, kültürün en derin ve soyut yönünü oluşturur. Değerler inançlara göre oluşmakta ve kültürün daha somut yönünü teşkil etmektedir (Şişman, 2002, s. 3).

2.1.2.2 Değer ve Norm

Normlar, insanların nasıl davranması gerektiğini tanımlayan ve değerlere göre oluşan yazılı olmayan kurallar veya standartlardır. Normlar kaynağını değerlerden almakta, değerlere göre biçimlenmektedir. Değerlere göre normlar daha soyut öğelerdir (Şişman, 2011). Değerler istekleri, beğenilen şeyleri ve zevkleri arzu edilirlik ölçütleri ile iyiye karşı kötü, güzele karşı çirkin gibi ikilemeler şeklinde açıklar. Normlar ise olumlu ve olumsuz davranışları farklı durumlar içinde ele alır. Toplumda başarılı olmak bir değerken, bunun nasıl başarılacağının kuralları normlarda saklıdır (Hofstede, 1980).

Rokeach"e (1973) göre değerler normlardan üç şekilde farklılık gösterir:

1.Değer bir davranış biçimini ya da varlığın son durumunu gösterirken norm sadece bir davranış biçimini gösterir.

2. Değerler durum ötesidir ancak normlar belirli bir durumda belirli bir davranış sergilemeyi anlatan reçetedir.

3. Değer bireysel ve içseldir, norm fikir birliğiyle edinilmiş ve dışsaldır.

2.1.2.3 Değer ve Ahlak

Ahlak, bir toplumda bireylerin benimsedikleri, uymak zorunda oldukları ilkelerin, kuralların tümünü anlatmaya yarayan bir kavramdır. İnsanların birbirlerine göstermesi gerekli olan, duyularla sezilebilen, görünmeyen, soyut, tinsel, manevi düşünce ve davranış kalıplarını içerir. Bu davranış kalıpları ilk insandan günümüze kadar, din, töre, gelenek, görenek gibi temel, toplumsal kurumların; felsefe öğretilerinin, ulusal ve uluslararası antlaşmaların, bildirgelerin, yaptırımların, yasaların etkisiyle oluşmuş, insanın, insanlığın ortak bilincinde ve bilinçaltında yerleşmiştir. Ahlakın amacı, ilgi alanı, konusu; doğruyu, güzeli, iyiyi, hatalıdan, yanlıştan, çirkinden, kötüden ayırmaktır (Köknel, 2006, s. 111).

Davranışların, "iyi" ve "kötü" olarak ayırt edilmesindeki ölçüt "ahlaki değer"i kapsamaktadır. Ahlaki değer, "iyi" ve "kötü" konusundaki herkesin kabul edeceği esaslardır (Güngör, 1998). Ahlaki değerler, kişiden kişiye değişmeyen herkes tarafından belirli bir standarda ulaşmış kabul ve reddedilen değerlerdir. Örneğin, "hırsızlık kötüdür" hükmü herkes için geçerli bir hükümdür. Fakat bunu davranışlara yansıtmak kişinin kabul ve reddedilen değerlerine göre değişebilir. Bu bağlamda, bir insan iyi ve kötü olarak

nitelendirirken davranışları yapmakta özgürdür. Bu, o davranışın dayanağı olan ahlaki değerin hükmünü değiştirmez. Bir insan hırsızlık yapabilir ama bu davranışın ahlaki bir davranış olmadığını kabul etmelidir (Erdem, 2003).

Değerler birer inanç olmaları bakımından, bireyin dünyasının belli bir kısmıyla ilgili anlayış, duygu ve bilgilerimizin bir birleşimi demektir. Bu ifade; bir değer, bir tek inanca değil bir arada örgütlenmiş olan bir grup inanca tekabül etme olarak açıklanabilir. Örneğin, birisine iyilik yapmanın altında yatan inançta, toplumsal yönden iyi olduğu inancı, iyiliğin vicdani anlamda bir huzur sağlayacağı inancı, yardımseverliğin barışa katkı sağlayacağı inancı ve iyilik yapanların Allah tarafından takdir edileceği inancı gibi birçok inancın etkisi görülmektedir (Güngör, 1998, s. 28).

2.1.2.4 Değer ve Tutum

Değerler ve tutumlar birbirleriyle çok yakından ilgili kavramlardır. Tutum, insanın kendi dünyasının belli bir kısmına ait idrak, duygu ve bilgilerimizin bir birleşimi demektir. Tutumun da değer gibi üç yapıcı unsuru vardır. Bunlar, bilgi, duygu ve harekettir (Güngör, 1993, s. 29). Tutum, genel olarak, yaşanan tecrübe sonucu oluşan ilgili olduğu davranışlara karşın ferdin davranışlarını yönlendirme etkisine sahip ruhsal bir hazırlık durumudur (Aydın, 2013). Tutum ile davranış arasındaki farkı ortaya koyan Kilby (1993, s. 38: aktaran Dilmaç ve Bircan, 2014, s.70)'ye göre tutumlar değerleri aktaran davranış kalıplarıdır. Örneğin nükleer santrallerin çevreye ve insanlara verdiği zararı öğrenen bir kişi nükleer santrallerin yapılmasına karşı bir tutum geliştirebilmektedir. Bu tutumun altında insan hayatına verilen değer yatmaktadır.

Rokeach (1973, s. 18), değerler ve tutumların birbirinden farklı kavramlar oldukları göstermek için farklarını ortaya koyan yedi özellik üzerinde durmuştur:

1. Değer bir tek inancı açıklarken, tutum belirli bir nesne ve duruma odaklanmış farklı inançların tümünün bir örüntüsüdür.

2. Değer; nesne ve durumların ötesinde bir nitelikteyken, tutumlar belirli nesne veya durumlar üzerinde odaklanmışlardır.

3. Değerler bir standardı açıklarken, tutum standarttan uzak bir kavramdır. Birçok tutum nesnesinin olumlu ya da olumsuz değerlendirmeleri, standart olarak işlev gören az sayıda değerle ilgili olabilir.

4. Birey istenilen davranış şekilleri ve varlığının son durumuna ilişkin öğrenilmiş inançlarının sayısı kadar değere sahipken, belirli nesne ve durumlara doğrudan ya da dolaylı olarak karşılaştığı tutuma sahiptir. Bu durumun sonucu olarak birey, sayısı onlarla ifade edilebilen değerlere sahip olabilirken, binlerle ifade edilebilecek kadar çok tutum sahibi olabilir.

5. Bireyin kişiliğinde değerler, tutumlara göre daha merkezi bir yerde bulunmaktadır. Bu nedenle değerler, tutumların belirleyicileri konumundadırlar.

6. Değerler motivasyon ile daha yakın bir ilişki içindedir ve tutumlardan daha dinamiktir. Tutumların motivasyon ile bağlantılı olduğu kabul edilse dahi, tutumlar bir değerin kazanılması için araçtan öteye gidemez.

7. Değerler, topluma uyum, benliğin korunması ve bireyin kendini gerçekleştirmesi gibi işlevleri yerine getirirken, tutum bu işlevlerle ilgilenmez. Tutum yalnızca çıkarımlarla ilgilenir.

2.2 Değerler Eğitimi

Değerler sonradan kazanılan, doğuştan ya da genetik olarak ebeveynlerden aktarılmayan özelliklerdir. Değerlerin kazanılmasında aile ve çevresel faktörler etkilidir. Birey hayatı boyunca olaylara ve olgulara bakış açısını, kişiliğini ve davranışlarını yönünü belirleyecek, nasıl bir karaktere sahip olduğu konusunda temel işlev görecek değerleri kazanır. Bu nedenle bireyin toplumun ortak değerlerinin farkına varması, yeni değerler üretmesi, bu değerleri benimsemesi ve davranışlarına yansıtması bir eğitim sorunudur. Buna da kısaca değerler eğitimi denilmektedir (Yeşil ve Aydın, 2007, s. 71). Değer eğitimi bilginin yanı sıra öğrencinin kişiliğini geliştirmesi, iyileştirmesi, içinde yaşadığı topluma karşı ödev ve sorumluluklarını öğrenmesini de kapsar. Her millet kendi değerlerini bilen, yaşayan, yaşatan, tanıyan, tanıtan ve aktaran bireyler yetiştirmek ister. Değer eğitimi sayesinde bireyler içinde yaşadıkları topluma uyum sağlamayı, kültürel anlamda aidiyet duygusuna sahip olmayı ve sosyalleşmeyi öğrenirler (Ulusoy ve Arslan, 2014).

Günümüzde, birçok dünya ülkesinde ve Türkiye'de insani değerlerde ciddi aşınmalar gözlenmektedir. Bu olumsuz süreç, toptan insanlık ailesini tehdit eder boyutlara ulaşma eğilimindedir. İnsanlar, her türden değerden uzaklaştıkça, insanlığını da kaybetmeye yüz tutmaktadır. Yaşanan bu olumsuz gidişatı olumluya çevirmek üzere, neredeyse bütün dünya arayışa girmiştir. Bu arayış sonucunda eğitim basamaklarında uygulanmak için "değerler eğitimi" diye ifade edilen yeni bir eğitim modeli öngörülmüştür (Yaman, 2012). Değerlerin ilk önce ailede kazandırılmaktadır. Ailede bireylerin iletişimleri, yaşam biçimleri, tutum ve davranışları çocukların değerleri kazanmalarında etkili olmaktadır. Çocuğun yaşamının sonraki süreçlerinde aile kurumuna ek olarak eğitim kurumları, televizyon, sosyal medya, arkadaş grupları, oyun grupları vb. etki odakları da yaşam süreci içerisinde bireye değer kazandırmada önemli bir rol üstlenmektedirler. Eğitim sisteminin temel hedeflerinden biri, toplumun ortak değerlerini yeni nesillere aktarmak ve bireylere bu değerleri öğretmektir. Aynı zamanda, zamanla değişen değerlerin yerine uygun değerler koymaktır (Hökelekli, 2011, s. 288). Hökelekli (2011, s. 276), "insanların gelişme, olgunlaşma ve ona eşlik eden düzenli, sistemli bir eğitimle iyi insan ve iyi vatandaş olarak yetiştirilebileceğini" belirterek değerler eğitiminin önemini vurgulamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığınca Mayıs 2010 tarihinde İstanbul'da düzenlenen Değerler Eğitimi Uluslararası Konferansı'nda eğitim sisteminde manevi gelişimin, maddi gelişimin çok gerisinde kalmasının dünya düzeninde ciddi ve kaygı verici bir gelişme olarak görüldüğü ifade edilmiştir. Bu nedenle değerler üzerine yapılan araştırmalara kamuoyunun ilgisinin giderek arttığının gözlemlendiği belirtilmiştir. Önümüzdeki yıllarda, insanlığın geleceğinin adalet, barış, eşitlik, hukukun üstünlüğü, ahlaki değerlere bağlılık, çalışkanlık ve iyilik gibi değerlerin üzerinde yükseleceği vurgulanarak; insanlığın geleceğini şekillendirecek ortak değerlerin gelecek nesillere aktarılmasında en etkili aracın eğitim olduğu belirtilmiştir. (Önder, 2011, s. 164).

Günümüz toplumunda da şiddet, sorumsuzluk, saygısızlık, hırsızlık, dolandırıcılık, sigara ve alkol kullanımı, madde bağımlılığı, kurallara uymama, bencillik, argo kelimelerin kullanılması vb. gibi bir takım değerlerden yoksun olumsuz davranışların giderek yaygınlaşmasına engel olmak amacıyla; gençlere sevgi, saygı, sorumluluk, hoşgörü, duyarlılık, çalışkanlık gibi değerlerin kazandırılmasında değer öğretimi bir zorunluluk olarak görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında değerler eğitimi kavramı daha fazla önem

kazanmakta ve bu kavram olumlu değerlerin uygun yöntem, teknik ve stratejiler kullanılarak öğretilmesini içermektedir (Aladağ, 2009).

Değerler eğitimi, genel ve evrensel değerler konusunda öğrencilere farkındalık kazandırmaya yönelik yaklaşım ve çalışmalardır. Değer eğitimi denildiğinde kişilerin tercihlerini belirleyen ilkelerden söz edilmektedir (Bacanlı, 2011, s. 18). Değer eğitimi, kimilerine göre değerlerin açık ve şuurlu bir şekilde öğretilme teşebbüsü olarak tanımlanırken, kimilerine göre ise, değerlerin doğrudan ya da dolaylı olarak kişilerin değerler hakkındaki anlayış ve bilgisini geliştirmek, bireylere toplumun üyesi olarak belli değerler doğrultusunda davranabilmelerini sağlamak için gerekli beceri ve eğilimleri aşılama şeklinde tanımlanmıştır (Hökelekli ve Gündüz, 2007, s. 385).

Değer eğitimine başlama ne zaman başlanması gerektiği önemlidir. Yaman (2012, s. 19), değer eğitiminin öncelikle erken yaşlarda ailede başlatılması gerektiğini ifade etmektedir. Daha sonra bu durum, örgün eğitim sürecinde, duygu oluşturma ve etkinliklerle devam etmelidir. Değer eğitimi, ailede, okulda ve toplumda yapılacak etkinlik ve uygulamalarla bireylere kazandırılmalı, bu konuda medyadan da destek alınmalıdır. Hökelekli (2011, s. 291), "okulun öğrencilere bilişsel olduğu kadar duygu ve davranış yönünden de olgun ve doygun kişilikler haline gelmeleri konusunda yardımcı olma gibi açık ve örtük bir hedefi olduğunu" belirtmektedir.

Kirschenbaum'a (1995) göre, değerler eğitiminin doğasında diğerlerine yardımcı olma vardır. Daha geniş anlamda eğitim kurumları oluşturulan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin aktarılması yoluyla diğer bireylere yardım etmeye çalışır. Değer eğitiminin iki hedefi vardır. Birinci hedef, özellikle genç insanlar olmak üzere bütün insanların daha karakterli bir hayat sürmesi ve hayatından memnun kalmasını sağlamaktır. Yetişkin insan hayatın bazı zorluklar, fırsatlar hatta trajedilerden meydana geldiğini bilir. Amaç, bireyin bu deneyimler sonucunda başarı veya tatmin duygusuna ulaşmasıdır. İkinci hedef ise toplumun iyiliğine katkı sağlamaktır. Bu ise insanları ve diğer yasam grupları için şefkat ve iyiliği temel alır. Sosyal yapı olarak mutluluğu izlemek, yasam ve özgürlüğün değerini desteklemek için davranmadır. Amaç bunları sadece kendi için değil herkes için istemektir (aktaran Akbaş, 2004).

Veugelers'e göre değer eğitimi, eğitimde değerlerin aktarılmasını, güçlendirilmesini eğitim programı vasıtasıyla aktarımı ve okul ortamında ahlaki bir iklimin güçlendirilmesinin yollarını arar (Veugelers, 2000, s. 37). Değerler eğitimi, değerlerin bilinçli ya da örtük

olarak bireylere kazandırılması sürecidir. Yani değerler eğitimi bireye içerisinde yaşadığı toplumun kültürel ve evrensel olan değerlerinin kazandırılması ve bireyin, bu değerlere göre davranışta ve eylemde bulunmasının sağlanmasıdır. Değerler eğitimi değer kazandırma etkinliğidir. Değerleri geliştirme veya gerçekleştirme süreci için açık bir girişimdir. Değerlerin açık ve şuurlu bir şekilde öğretilme teşebbüsüdür. Doğrudan ya da dolaylı olarak kişilerin değerler hakkındaki anlayış ve bilgisini geliştirmek, onların bireyler ve daha geniş bir toplumun üyeleri olarak belli değerler doğrultusunda davranabilmesini sağlamak için gerekli beceri ve eğilimleri aşılamaktır (Hökelekli ve Gündüz, 2007, s. 385).

2.2.1 Değerler Eğitiminin Tarihi

Antik çağlarda, günümüzde kullanılan değerler eğitim ve karakter eğitimi kavramları henüz oluşmadan önce ahlak eğitimi kavramı ön plandaydı. Antik dönede telkin yoluyla ahlaki değerlerin bireylere kazandırılması oldukça önemli görülüyordu Bu dönemde, Aristo ve Konfüçyüs "çocuklarımızın her biri için nasıl bir insan olmasını istediklerini ve onları istedikleri şekilde yetiştirip eğitmeyi nasıl sağlayacaklarını" soruyorlardı Althof ve Berkowitz (2006, s. 496).

Amerika'da 1900'lü yılların başlarından itibaren 'değer eğitimi' terimi çoğunlukla din eğitiminde altında verilen formal bir eğitimin parçasıydı. Amerika'ya ilk göçmenler protestandı ve din eğitimi, İncil'de verilen kurallara dayanıyordu. Ancak Yahudi ve Protestan olmayan göçmenlerin gelmesiyle birlikte, değerler konusundaki çatışmalar başladı ve bu durum farklı din gurupları arasında çatışmaya yol açtı. Daha sonra değer eğitimi, iyi vatandaşlık fikirlerini dile getirerek göçmenlerin Amerikan kültürüne ve demokrasiye entegrasyonunu amaçlayan karakter eğitimine dönüştü (Lockwood, 2009).

1960'ların sonlarında, Kohlberg'in çocukların ahlaki akıl yürütme kuramı teorisi ve Raths, Harmin ve Simon'un değer açıklama teorisi nedeniyle çocukların karakter gelişimine ilgi arttı. Kohlberg, çocukların tartışmalar yoluyla mevcut ahlaki akıl yürütme evresinden bir sonraki üst aşamaya geçebilecekleri. Altı aşamalı bir ahlaki mantık kuramı geliştirdi (Kohlberg, 1976). Kohlberg'in araştırması, bir çocuğun belirli bir ikilemi içinde seçilen davranışın nedenleri hakkında tartışarak bir aşamadan bir üst aşamaya geçebileceğini ileri sürdü. Kohlberg'in karakter gelişimine yönelik yaklaşımı, özellikle bazı eğitimciler arasında üne kavuştu. 1970'lerde devlet okullarında uygulandı, sınıf içinde uygulaması imkansız

olmasa da zordu. 1968 yılında Texas/San Antonio'da, Karakter Eğitimi Enstitüsü tarafından "sorumlu vatandaşları geliştirmek" amacıyla Karakter Eğitim Öğretim Programı geliştirilmeye başlandı (Mulkey, 1993-1996). Günümüzde Amerikan eyaletlerinin birçoğunda değer eğitimi ile ilgili kendilerine ait mevzuat vardır ve 37 eyalet bu eğitim için hükümetten para almaktadır. Ayrıca, mevzuatın çoğunda değer eğitimine dahil edilecek zorunlu veya tavsiye edilen maddeler veya konular bulunmaktadır (Edgington, 2002).

Türkiye'de değerler eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından ilk Milli Eğitim Müdürlükleri'ne gönderilen genelge doğrultusunda henüz 2010 yılında başlamıştır. Bu kapsamda her yönetim okullara değerlere yolculuk başlığı altında gönderdiği "değer eğitim programını" hazırladı (Cihan, 2014). Ülkemizde güncel öğretim programları incelendiğinde, programın amaçları arasında milli, manevi ve evrensel değerlerin kazandırılması yer almaktadır. Ayrıca "değerlerimiz" başlığı altında değerlerin önemi vurgulanmaktadır. Uygulamada ise değerlerin kazandırılması için güncel öğretim programında öğretmenlerin öğrenme alanları altında yönlendirildiği görülmektedir.

2.2.2 Değerler Eğitimi Yaklaşımları

İlgili literatür gözden geçirildiğinde, değerlere yönelik çeşitli yaklaşımları ortaya koymaktadır. Bu yaklaşımlar, değerlerin doğrudan öğretimi (telkin), değer açıklama, değer analizi ve ahlaki gelişim yaklaşımı şeklinde dört başlık altında verilmektedir.

2.2.2.1 Değerlerin Doğrudan Öğretimi (Telkin) Yaklaşımı

Değerin doğrudan öğretimi (telkin etmek), yani öğüt vermek daha çok ebeveynlerin kullandığı değer öğretimi yaklaşımlardandır. Bu yaklaşıma göre, "Yeterince söyler ve gösterirseniz insanlar sonunda sizin istediğiniz gibi davranacaktır" (Akbaş, 2004). Bu yaklaşım, öğretmen merkezli olduğundan değerlerin öğretimi öğretmenler tarafından çeşitli yöntem ve tekniklerle yapılmaktadır. Süreçte öğretmenin etkinliği söz konusudur. Ders akademik odaklıdır. Öğrenciye kazandırılacak hedefler, hedeflere ulaştırılacak etkinlikler için ayrılan zaman daha önceden belirlenmiştir. Öğrencinin performansı izlenerek duruma göre, anında dönüt verilerek yönlendirme yapılmaktadır (Senemoğlu, 2011, s. 492). Değerlerin doğrudan öğretiminin temelinde, yetişkinlerin çocuklara ahlaki değerleri doğrudan öğretme, onların davranışlarını

şekillendirme, iyi alışkanlıklar kazandırma ve onlara yardım etme inancı yatmaktadır (Halstead ve Monica, 2000, s. 181).

Günümüzde değerlerin doğrudan öğretiminin geçmişe göre daha zor olduğu görülmektedir. Çünkü geçmişte toplumun desteklediği değerler, yaşantı yoluyla aktarılabilirken, bugün artık değerleri anlatmak, değerler hakkında bilgi vermek yeterli değildir. Küreselleşmenin de etkisiyle "hangi değerlerin daha önemli olduğu" konusunda tartışmalar devam etmektedir. Bu gelişmeler sonucu, değerler eğitiminde doğrudan öğretim yönteminin yetersiz kaldığı söylenebilir (Bazarkulov, 2008, s. 76).

2.2.2.2 Değer Açıklama Yaklaşımı

Değer açıklama yaklaşımı, öğrencinin sahip oldukları yaşam becerilerinin geliştirilmesi ve öğrencinin sahip olduklarının farkında olmasını sağlayan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda bireyin, duygu, inanç, öncelik ve değerlerinin farkında olmasını, güçlü ve zayıf yönlerini bilmesini içermektedir. Değer açıklama yaklaşımı, 1960 ile 1980 yılları arasında sıkça kullanılan bir yaklaşımdı (Kirschenbaum, 1995, s. 16). Bu yaklaşımın amacı, öğrencilere belirli değerlerin aşılanmasını ve bu değerlerin içselleştirilmelerini sağlamak (Superka vd., 1976), gençlerin davranışlarını şekillendirmek, eylem ve karar oluşturma yapılarını etkilemektir (Ziebertz, 2007, s. 455). Ayrıca öğrencilerin istenen değerleri daha iyi yansıtmaları için sahip oldukları değerleri değiştirmektir. Doğrudan öğretim yaklaşımda model olma, olumlu ve olumsuz pekiştirme, küçümseme, azarlama, alternatifleri idare etme, oyunlar ve taklitler, rol oynama ve araştırmacı öğrenme (Superka vd., 1976), problem çözme, işbirlikli öğrenme, deneyim tabanlı projeler, tematik öğrenme ve uygulama ve tartışma yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır (Halstead and Taylor, 2000, s. 181). Süreçte öğretmenin etkinliği söz konusudur. Ders akademik odaklıdır. Öğrenciye kazandırılacak hedefler, hedeflere ulaştırılacak etkinlikler için ayrılan zaman daha önceden belirlenmiştir. Öğrencinin performansı izlenerek duruma göre, anında dönüt verilerek yönlendirme yapılmaktadır (Senemoğlu, 2011, s. 492).

2.2.2.3 Değer Analizi Yaklaşımı

Bu yaklaşım, Oliver ve Newmann, Shaver ve Larkins ile Metcaft tarafından geliştirilmiştir. Ahlâki gelişim yaklaşımında olduğu gibi bu yaklaşımda da akla uygunluk önemlidir. Değerler, fenomenlerin doğruluğu ya da iyiliği hakkında kanıtlanabilir gerçekler olarak

görülür. Değerlenme, bu gerçekleri belirleme ve doğrulama için oluşan bilişsel bir süreçtir. Bu yaklaşımda, ahlâki gelişim yaklaşımından farklı olarak kişisel ahlâki ikilemlerden çok sosyal değer konularına önem verilir. Bu yaklaşımın amacı, öğrencilere değerlerle ilgili konularla ilgilenirken mantıksal düşünme ve bilimsel araştırma prosedürlerini kullanmalarına da yardımcı olmaktır. Ahlaki gelişim gibi bu yaklaşım da rasyonelliğe vurgu yapar. Öğrenciler, bir olayın değeri ve iyiliği hakkında doğrulanabilir gerçekleri sağlama konusunda cesaretlendirilir. Değer verme bu gerçekleri belirleme ve doğrulamanın bilişsel sürecidir. Ahlaki muhakeme yaklaşımının tersine, değer analizi kişisel ahlaki ikilemlerden ziyade temelde sosyal değer konuları üzerinde yoğunlaşır. Değer verme süreci "vicdan ve kalbin söyledikleri ile değil, fakat mantığın kural ve prosedürleri ile yönlendirilmelidir. Bu perspektiften bakıldığında, insanoğlu, "his ve tutkularını bilimsel metotlara boyun eğdirerek en yüksek iyiliği elde eden bu dünyadaki mantıklı bir aktördür". Böylece değer konularını mantık ve bilme göre çözer (Superka vd., 1976, s. 55).

Değer analizi yaklaşımında mantıksal düşünme ve bilimsel araştırma süreçlerini, değerlerle ilgili konularla uğraşırken de kullanabilen öğrenciler yetiştirmek amaçlanır. Bu yaklaşımda öğrencilere ahlâki düşünme becerisini kazandırmak için örnek olaylar kullanılırken aynı zamanda bilimsel problemlerde kullandıkları yöntemi sosyal problemlerde de kullanarak problemi çözmeyi öğrenmeleri hedeflenir. Temel eğitimden yüksek eğitime kadar her aşamada uygulanabilir (Ryan, 1991).

Değer analizi yaklaşımına göre, öğretim basamakları Aktepe ve Aktepe, (2009, s. 200) tarafından aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

1. Öğrencilere sosyal bir problemi içeren yaşanmış bir olay ya da hikâye anlatılır ve öğrencilerin örnek olay veya hikâye edilen olayı tanımaları sağlanır.

2. Sosyal bir problemin çözüm seçenekleri ortaya konulur.

3. Öğretmen öğrencilere benzer bir olayla veya problemle karşılaştıkları zaman nasıl davranmaları gerektiği konusunda öğrencileri bilgilendirir. Nasıl davranmaları gerektiği konusunda sorular sorar.

4. Çözüm seçenekleri konusunda öğrencilerin deneyimlerini ve duygularını açıklamalarına imkân verilir. Öğrencilerin diğer öğrencilerin değerlerine empati kurmaları sağlanır. (Örneğin : Siz de bu konuda Hasan gibi mi davranırdınız? gibi).

5. Öğrencilerin benimsedikleri değere uygun davranışta bulunup bulunmadıkları öğrencilere yargılatılır ve değere uygun davranış gösterme konusundaki kararlarının doğru olduğuna dair öğrencilerden kanıt toplamaları istenir.

6. Son basamakta öğrencilerin düşünülen ve üretilen alternatif seçeneklerin en iyisini seçmesi beklenir. Bu konuda öğrencilere öğretmenler yardımcı olurlar.

2.2.2.4 Ahlaki Gelişim Yaklaşımı

Bu yaklaşımın kurucusu Kohlberg'dir. Bu yaklaşımda Kohlberg bireye düşünme ve akıl yürütme (muhakeme) yeteneği kazandırarak öğretimi gerçekleştirmektir. Çünkü iyi bir muhakeme yeteneği duyguları yönlendirir. Davranışların sonuçları ise düşünmeyi içerir. Bu yaklaşımın temelleri Piaget ve Kohlberg'in bilişsel muhakeme ve karar verme süreçleri ile ilgili çalışmalarına dayanır (Kohlberg, 1975). Kohlberg ahlaki gelişimi üç düzey ve altı evreli bir yaklaşımla açıklamış ve kuramını oluştururken, Piaget'ten farklı olarak yetişkin gruplarla çalışmıştır.

Düzeyler ise şunlardır:

I. Gelenek Öncesi Düzey: Kuralların başkaları tarafından konduğu ve Piaget'in dışsal kurallara bağlılık döneminin özelliklerini kapsayan evredir. Ahlak gelişiminde yer alan altı aşamadan ilk ikisi, gelenek öncesi düzeyde yer alır.

> *I. Dönem: (Ceza ve itaat eğilimi)* Bu dönemde etkinliğin fiziksel büyüklüğü, çocuğun davranışı iyi ya da kötü olarak sınıflandırmasını sağlar. Bu düzeydeki çocuklar sadece otoriteye uyar ve cezalandırılmaktan kaçınırlar.
>
> *II. Dönem: (Araçsal ilişkiler eğilimi)* Bu dönemde doğru ve yanlışı belirleyen ana etken kişisel gereksinimlerdir. Ahlaki muhakeme yaparken başkalarının ihtiyaçlarını somut bir şekilde dikkate almalarına karşın birinci planda hep kendileri vardır. Bu dönemde doğruluk, karşılıklı durum ve eşit paylaşım öğeleri sunulur; fakat bunlar her zaman fiziksel ve pragmatik bir yol olarak sunulur.

II. Geleneksel Düzey: Birey bu dönemde etkileşim halinde bulunduğu sosyal grupların beklentilerine değer verir ve yargılama gereği duymaksızın kabul eder. Sadakat önemlidir ve bu uğurda bireyin ihtiyaçları kimi zaman ikinci planda kalır.

I. Dönem (Kişilerarası uyum eğilimi) Birey bu düzeyde, başkaları tarafından onaylanma ihtiyacı hisseder. Bu sebeple içinden geldiği gibi davranmak yerine, basmakalıp davranış biçimler sergiler. Birey başkalarının gözüyle olayları değerlendirmekte ve niyetlere göre davranışları yargılamaktadır.

II. Dönem (Kanun ve düzen eğilimi) Bu dönemde akran gruplarının kurallarının yerini, toplumun kuralları ve kanunları almıştır. Tüm durumlarda otoriteye saygı gösterilmelidir ve sosyal düzen korunmalıdır.

III. Gelenek Sonrası Düzey: Bireylerin başkaları ve otoriteden bağımsız olarak izlemek istediği, ahlaki dinamiklerini kendisinin belirlediği ve kendine özgü değer sistemini oluşturduğu düzeydir.

I. Dönem: (Sosyal sözleşme eğilimi) Birey, kanunların demokratik olarak değiştirilebileceği ilkesine sahiptir. Kanunlar sosyal düzeni korumak, temel yaşama ve özgürlük haklarını güvence altına almak için gerekli görülür. Farklı toplumların, iyi ve kötü hakkında farklı bakış açıları olduğuna inanılır.

II. Düzey (Evrensel ahlak ilkeleri eğilimi) Bu düzeyde ahlaki ilkeler; hak, adalet gibi soyut kavramlara dayalıdır ve bireyin kendisi tarafından oluşturulur. Birey evrensel noktalarda uyuşulması gerektiğine inanmaktadır. Merkezde adaletin, karşılıklı durumun, insan hakları eşitliğinin, insan olma değerinin evrensel ilkeleri vardır. ”Vicdan “ kavramı bu düzeyde ortaya çıkar ve davranışlar vicdana göre yargılanır (aktaran Herdem, 2016).

2.2.3 Öğretim Programlarında Değerler

Güncel öğretim programlarında (http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=325) değer kavramının oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. İlköğretim ve ortaöğretim kademelerindeki derslerin tümünde değerlerin kazandırılması, amaç cümleleri ile, “Öğretim Programının Amaçları” başlığı altında aşağıdaki şekilde verilmektedir:

- “Ortaokulu tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle *millî ve manevi değerleri* benimsemiş, haklarını kullanan ve sorumluluklarını yerine getiren…”

- "Liseyi tamamlayan öğrencilerin, ilkokulda ve ortaokulda kazandıkları yetkinlikleri geliştirmek suretiyle, *millî ve manevi değerleri* benimseyip hayat tarzına dönüştürmüş…"

Amaç cümlesinde milli ve manevi değerlerin benimsenmesinden bahsedilirken "Değerlerimiz" başlığı altında ise, temel değerleri geliştirmenin asli görev olduğu belirtilmiş ve kök değerler aşağıdaki şekilde verilmiştir:

> "Değerlerimiz öğretim programlarının perspektifini oluşturan ilkeler toplamıdır… Temel insani özelliklerimizi oluşturan değerlerimiz, hayatımızın rutin akışında ve karşılaştığımız sorunlarla başa çıkmada eyleme geçmemizi sağlayan kudretin ve gücün kaynağıdır. Bir toplumun geleceğinin, değerlerini benimsemiş ve bu değerleri sahip olduğu yetkinliklerle ete kemiğe büründüren insanlarına bağlı olduğu tartışma götürmez bir gerçektir…Eğitim sistemi sadece akademik açıdan başarılı, belirlenmiş bazı bilgi, beceri ve davranışları kazandıran bir yapı değildir. *Temel değerleri benimsemiş bireyler yetiştirmek asli görevidir*; yeni neslin değerlerini, alışkanlıklarını ve davranışlarını etkileyebilmelidir. Eğitim sistemi değerleri kazandırma amacı çerçevesindeki işlevini, öğretim programlarını da kapsayan eğitim programıyla yerine getirir. "Eğitim programı"; öğretim programları, öğrenme öğretme ortamları, eğitim araç gereçleri, ders dışı etkinlikler, mevzuat gibi eğitim sisteminin tüm unsurları göz önünde bulundurularak oluşturulur. Öğretim programlarında bu anlayışla değerlerimiz, ayrı bir program veya öğrenme alanı, ünite, konu vb. olarak görülmemiştir. Tam aksine bütün eğitim sürecinin nihai gayesi ve ruhu olan değerlerimiz, öğretim programlarının her birinde ve her bir biriminde yer almıştır. *Öğretim programlarında yer alan "kök değerler" şunlardır: adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik, yardımseverlik.* Bu değerler, öğrenme öğretme sürecinde hem kendi başlarına, hem ilişkili olduğu alt değerlerle ve hem de öteki kök değerlerle birlikte ele alınarak hayat bulacaktır."

Öğretim programlarında değerlerin özel amaçlar altında da yer aldığını görmekteyiz. Örneğin sosyal bilgiler dersi öğretim programının özel amaçları arasında değerler aşağıdaki maddelerde yer almaktadır:

- "Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp *demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri* yaşatmaya istekli olmaları,"
- *"Millî, manevi değerler ile evrensel değerleri* benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,"

"Sosyal bilgiler dersi öğretim programının uygulanmasında dikkat edilecek hususlar" başlığı altında ise değerlerin kazandırılmasının ne şekilde gerçekleştirileceği açıkça anlatılmıştır:

> "Program'da değer ve beceriler kazanımlarla bire bir ilişkilendirilmiştir. Ancak değer ve beceri öğretiminin hayat boyu öğrenme çerçevesinde ele alınması için söz konusu değer veya beceriler uygun görülen farklı kazanım ve öğrenme alanlarıyla da ilişkilendirilmelidir."

Burada değerlerin, öğretmen tarafından kazanımla ilişkilendirilerek kazandırılması gerektiği belirtilmiştir. Her bir öğrenme alanı için hangi değerlerle ilgili becerilerin kazandırılabileceği programda yer almaktadır. Değerlerin kazandırılmasında etkinlik sunulmadığı için öğretmenin değer öğretimindeki yeterliliği oldukça önemlidir. Sosyal bilgiler programı değerlerin kazandırılması için içerik olarak daha elverişlidir. Diğer programlarda da değerlerin kazandırılması önemsenmiş ve program içerisinde örneğin: "*kazanımla ilgili değerler üzerinde durulmalıdır*" şeklinde talimat verilmiştir. Ancak güncel matematik ve fen bilimleri programlarında öğrenme alanı altında değerlerin kazandırılması ile ilgili bir açıklamaya ya da yönlendirmeye rastlanmamıştır.

2.2.4 Değerler Eğitiminde Öğretmenin Önemi

Günümüzde bilim, teknoloji, sanayi ve ekonomi alanındaki gelişmeler eğitim sürecini de önemli ölçüde etkilemiş ve bazı sosyal problemlerin ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Bu sosyal problemlerden birisi de değer kaybıdır. Değerlerin eğitim ve toplum hayatında kazandırılması çabaları ve odak noktası haline gelmesi bu bağlamda anlam kazanmaktadır. Eğitim sürecinde çok stratejik bir rolü bulunan öğretmenler için de değerler ve değerlerin kazandırılması üzerinde durulan önemli konuların başında gelmektedir (Ünal, 2011). İnsanlara öğretmenin rolü nedir? Sorusu sorulduğunda, öğretmenin rolü, çocukları geleceğe hazırlamak ya da zihinsel yeteneklerini geliştirmek için bilgi aktarmaktır cevabını verirler.

Ancak bilgi aktarmanın yanı sıra tüm öğretmenler birer değerler eğitimi öğretmenidir (Straughan, 1988). Eğitim sistemin olmazsa olmaz unsurlarından birisi şüphesiz öğretmenlerdir. Bir sistemin başarılı olması büyük ölçüde sistemi oluşturan unsurların niteliğine ve etkileşimine bağlıdır (Yalın, 2004).

Uluslararası çalışmalar incelendiğinde değerler eğitiminin, kişilik ya da karakter eğitimi olarak da ele alındığı görülmektedir. Anderson'a (2002) göre, politikacılar, ebeveynler, eğitim birimleri ve okulların karakter eğitimi konusunda daha iyi uygulamalar aramaları gerekir ve okulların kapıları tamamen açılırsa etkili karakter eğitimi okulun tüm alanlarına yerleştirilebilir. Okul hayatının bir parçası olan öğretmen, okul yaşamında karakter eğitiminin merkezidir. İyi vatandaşları yetiştirmek için okulların dürüstlük, saygı ve sorumluluk gibi temel değerleri sunmaları gerekir. Öğretmenlerin bu değerlerin modellemesinde önemli bir role sahip oldukları belirtilmektedir (Yıldırım, 2009).

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm ilköğretim ve ortaöğretim okulları birer kültür ve değer organizasyonu olarak düşünüldüğünde, okulların benimseyeceği değerlerin belirlenmesinde en büyük pay öğretmenlere aittir (Aktepe ve Yel, 2009). Guy, Spalding ve Westcott (1961), değerlerin eğitim sisteminin parçası olmasından dolayı, öğretmen adaylarının değerler eğitimi konusunda yeterli beceriye sahip olması gerektiğini vurgulamaktadır. Örneğin, uygun bir öğrenme ortamı yaratmak için öğretme stratejileri ve değerlerin etkili bir şekilde aktarılması öğretmen eğitiminde dikkate alınmalıdır. Bir başka çalışmada (Milson & Mehlig, 2002), lisans eğitimi süresince ahlaki gelişim eğitimi almış öğretmenlerin karakter eğitimi öğretiminde öz yeterliklerinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Çeşitli çalışmalar öğretmenlerin değerler eğitiminin vazgeçilmez bir parçası olduğunu göstermiştir. Ayrıca, Halstead ve Xiao (2010), öğrencilerin değerleri okuldan formal ve informal olarak öğrendiğini tespit ettiler. Öğrenciler özellikle öğretmeni model alırlar. Öğretmen, akıl yürütme biçimi, olayları algılayış ve yorumlayışı, kişiliği, edası ve kılık kıyafeti gibi birçok yönden öğrencilerin öykündüğü kişidir (Çınar, 2008). Hansen (1995, öğretmenlerin ahlaki kavramları kendi derslerine informal olarak verdiğini ve diğer insanlara nasıl davranılacağı ve öğrencilerin nasıl davranması gerektiği konusunda değerleri aktardığını tespit ettiler. Bazı araştırmalarda değer öğretmenliğinde öğretmen rolünün önemi vurgulanırken, bazı araştırmalarda da değer öğretmenliğinin öğretmen yetiştirme eğitimindeki önemini vurgulanmıştır. Berkowitz ve Bier (2005), kasıtlı ya da kasıtsız olarak öğretmenlerin rol modellemesi yoluyla değerleri ilettiğini tespit ettiler.

2.3 Değerlerin Sınıflandırılması

Araştırmacılar farklı tanımları olan çok sayıda değeri sınıflama ihtiyacı duymuştur. Değer sınıflamasını ilk olarak 1928'de Spranger (aktaran Yazıcı, 2006) yapmış ve değerleri altı başlık altında sınıflamıştır. Bunlar estetik, teorik (bilimsel), ekonomik, politik, sosyal ve dini değerlerdir. Rokeach (1973) ise, değerleri iki grupta toplamıştır. Bu değerler yaşamın temel amaçlarını gösteren "amaç değerler" ve amaçlara ulaşmak için kullanılacak davranışları ifade eden "araç değerler" olarak tanımlamıştır. Tezcan (1974) Türkler üzerinde yaptığı araştırmada değerleri "Türkler'in olumlu değerleri" ve "Türkler'in olumsuz değerleri" olarak iki grup altında toplamıştır. Bir başka sınıflama ise Lickona (1991) tarafından "Ahlaki Değerler" ve "Ahlaki Olmayan Değerler" şeklinde yapılmıştır. İlerleyen yıllarda oldukça tanınan bir araştırmacı olan Schwartz (1992, s. 6) tarafından değerler güç, başarı, hazcılık, uyarılım, özyönelim, evrenselcilik, iyilikseverlik, geleneksellik, uyma ve güvenlik şeklinde on farklı grupta incelemiştir. Ercan (2001) ile Evin ve Kafadar (2004) değerleri "ulusal" ve evrensel değerler olarak sınıflamıştır.

Yukarıda bahsedilen sınıflamaların dışında bazı araştırmacıların değerleri tek bir başlık altında topladığı görülmektedir. Örnek olarak; "Evrensel Değerler" (Birleşmiş Milletler, 1984; Gibbs ve Earley (1994); aktaran İşcan, 2007; Kinner, Kernes ve Dautheribes, 2000) ve "Temel Değerler" (Refshauge, 2004) verilebilir. Tablo 1'de değerlerin sınıflandırılmasına yönelik araştırmalar kronolojik olarak verilmiştir.

Tablo 1

Değerlerin Sınıflandırılması

Araştırmacı	Değer Sınıflaması	
Spranger, (1928)	Bilimsel Değerler Ekonomik Değerler Estetik Değerler	Sosyal Değerler Politik Değerler Dini Değerler
Rokeach, (1973)	Amaç Değerler	Araç Değerler
Tezcan, (1974)	Türklerin Olumlu Değerleri	Türklerin Olumsuz Değerleri
Lickona, (1991)	Ahlaki Değerler	Ahlaki Olmayan Değerler
Schwartz, (1992)	Hazcılık Uyarılma/Harekete Geçirme Özyönelim/Kendi kendini yönlendirme Evrenselcilik	İyilikseverlik Geleneksellik Uyma Güvenlik Güç Başarı
Kinner, vd. (2000)	Evrensel (Çekirdek, Ahlaki) Değerler	
Ercan, (2001)	Ulusal Değerler	Evrensel Değerler
Evin ve Kafadar, (2004)	Ulusal Simgeler ve Değerler	Evrensel Değerler
Refshauge, (2004)	Temel Değerler	

Tablo 1'de ulusal ve uluslararası alanda değerlere yönelik araştırmaları bulunan bilim insanlarına yer verilmiştir. Görüldüğü üzere araştırmacılarının değerlere yönelik birbirinden bağımsız ve farklı sınıflamaları vardır. Bu araştırmacılardan Spranger(1928), Rokeach(1973) ve Schwartz(1992) literatürde oldukça fazla anılmaları nedeniyle ayrıntılı alarak açıklanmaktadır.

2.3.1 Spranger'in Değerler Sınıflaması

Tablo 1'de görüldüğü üzere değerlerin sınıflandırılması farklılaşmaktadır. Değerlerin farklı disiplinler bağlamında incelenmesi değer sınıflandırılmasında da farklılıklara yol açmaktadır. Araştırmacılar tarafından genel kabul gören bazı sınıflandırmalar alt değerler ile birlikte ayrıntılı olarak incelenmiştir. İlk olarak Spranger (1928), değerleri altı grupta sınıflandırmıştır. Bunlar: Estetik, bilimsel, ekonomik, siyasi, sosyal ve dini değerlerdir (aktaran Yazıcı, 2006). Spranger' in değerler ile ilgili sınıflandırması Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2

Spranger'e Göre Değerlerin Sınıflandırılması

Değerler	Değerlerin Açıklamaları
Bilimsel Değerler	Gerçeği araştırmaya önem verir. Bilgiye, muhakemeye ve eleştirel düşünmeye önem verir. Bilimsel değerleri olan insan deneysel, eleştirici, akılcı ve entelektüeldir.
Ekonomik Değerler	Finansal amaçları ve araçları kapsar. Yararlı ve pratik olana önem verir. Ekonomik değerlerin hayatta önemsenmesi gerektiğini belirtir.
Estetik Değerler	Deneyimler, tercihler ve kabulleri kapsar. Simetri, uyum ve forma önem verir. Birey hayatı olayların bir çeşitliliği olarak görür. Sanatın toplum için olduğunu düşünür.
Sosyal Değerler	Toplumsal ve bireysel ilişkiler ve bu ilişkilerde yönelimleri kapsar. Başkalarını sevme, yardım ve bencil olmama esastır. En yüksek değer insan sevgisidir. Bu insan sevgisini, insanlara sunar. Nazik ve sempatiktir, bencil değildir
Politik Değerler	Güç, yetkinlik, liderlik vb. değerleri kapsar. Her şeyin üstünde kişisel güç, etki ve şöhret vardır. Esas olarak kuvvetle ilgilidir.
Dini Değerler	Dünya, evren hakkında genel inançlara dair değerleri kapsar. Evreni bir bütün olarak kavrar ve kendisini onun bütünlüğüne bağlar. Dini uğrunda dünyevi hazları feda eder

Spranger tarafından, her bireyin altı temel değer tipinden birine girebileceği temele alınarak değer testi geliştirilmiştir. Bu değer testi Allport vd. (1960) tarafından geliştirilerek değer ölçeğine dönüştürülmüştür (Güngör, 1998).

2.3.2 Rokeach'ın Değerler Sınıflaması

Rokeach (1973, s. 7) değerleri iki başlık altında ele almıştır, yaşamın temel amaçlarını gösteren değerleri amaç değerler ve bu amaçlara ulaşmak için sergilenen davranışları ise araç değerler olarak tanımlamıştır (Bilgin, 1995). Amaç değerler temelde kişisel ve sosyal değerleri, araç değerler ise ahlâki ve yeterlilik değerlerini içermektedir. Rokeach (1973) değerleri şu şekilde sınıflamıştır:

- *Amaç değerler:* Barış içinde bir dünya, rahat bir yaşam, heyecan verici bir yaşam, güzellikler dünyası, başarılı olma, aile güvenliği, iç huzur, kendine saygı, sosyal kabul, zevk, bilgelik, dini olgunluk, eşitlik, gerçek dostluk, mutluluk, özgürlük ve ulusal güvenlik.
- *Araç değerler:* Özgür olma, özdisiplini sağlama, kendini kontrol etme, cesaret, bağışlayıcılık, dürüstlük, entelektüellik, yaratıcılık, geniş görüşlülük, hırslılık, itaatkârlık, kibarlık, mantıklılık, neşelilik, sevecenlik, sorumluluk, temizlik ve yardımseverlik.

Rokeach (1973) tarafından, amaçsal değerler; araçsal değerlere göre daha soyut, evrensel ve değişmez özellikler gösteren arzu edilen değerler olarak yansıtmasına karşın araçsal değerler; amaçsal değerlere göre daha somut ve değişken olarak nitelendirilmiştir. Bu nitelendirmeye karşın; amaçsal ve araçsal iki değer arasındaki ayrımın kesin çizgilerle yapılamayacağı vurgulanmıştır. Buna, dürüstlüğün güven için bir araç değer ve güvenin de barış için bir amaç değer olabileceği örneği verilebilir (Argandona, 2003).

2.3.3 Schwartz'ın Değerler Sınıflaması

Tablo 1'de verilen sınıflamalardan en yaygın kabul görülenlerden biri ise Schwartz'ın (1992) çalışmasıdır. Bir psikoloji profesörü olan Schwartz, 20 farklı ülkede genellikle öğretmenler ve öğrenciler üzerine yapılan araştırmalar sonucunda 11 başlık altında 56 farklı değer tespit etmiştir. Ancak "maneviyat (spirituality)" değerini "*tüm insanlar için yol gösterici bir ilke olarak hizmet etmeyebilir"* şeklinde yorumlayarak geleneksel değerlerin altında kabul etmeyi tercih etmiştir. Böylece 10 başlık altında değerleri sınıflamıştır. Bu sınıflamaya ait alt değerler Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3

Schwartz'ın Değerler Sınıflaması

Boyut	Sınıflama	Alt Değerler
Yeniliğe açıklık boyutu	Hazcılık	Zevk, hayattan tat almak
	Uyarılma/Harekete Geçirme	Cesur olmak, değişken bir hayat yaşamak, heyecanlı bir yaşantı sahibi olmak
	Özyönelim/Kendi kendini yönlendirme	Yaratıcı olmak, merak duyabilmek, kendi amaçlarını seçebilmek, bağımsız olmak, (kendine saygısı olmak)
Muhafazakârlık boyutu	Evrenselcilik	Açık fikirli olmak, erdemli olmak, toplumsal adalet, eşitlik, dünyaya barış istemek, güzelliklerle dolu bir dünya, doğayla bütünlük içinde olma, çevreyi koruma, (iç uyum)
	İyilikseverlik	Yardımsever olmak, dürüst olmak, bağışlayıcı olmak, sadık olmak, sorumluluk sahibi olmak, (gerçek arkadaşlık, olgun sevgi, manevi bir hayat, anlamlı bir hayat)
Kendini aşma boyutu	Geleneksellik	Alçakgönüllü olmak, dindar olmak, hayatın verdiklerini kabullenmek, geleneklere saygılı olmak, ılımlı bir hayat, (dünyevi işlerden el ayak çekmek, mahremiyet).
	Uyma	Kibarlık, itaatkar olmak, anne babaya ve yaşlılara değer vermek, kendini denetleyebilmek.
	Güvenlik	Ulusal güvenlik, toplumsal düzenin sürmesini istemek, temiz olmak, aile güvenliği, iyiliğe karşılık vermek, (bağlılık duygusu, sağlıklı olma).
Kendini Zenginleştirme Boyutu	Güç	Sosyal güç sahibi olmak, otorite sahibi olmak, zengin olmak, toplumdaki görünümü koruyabilmek, (insanlar tarafından benimsenmek)
	Başarı	Başarılı olmak, yetkin olmak, hırslı olmak, sözü geçen biri olmak, (zeki olmak)

Schwartz ve Bilsky, insan değerlerinin bazı temel boyutlar yardımıyla incelenebileceğini ileri sürmüşlerdir. Rokeach'ın değer listesi temel alınarak ve yazında var olan çeşitli değerlerden yola çıkılarak 56 değerden oluşan bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Bu ölçme aracını aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 54 ülkeden yaklaşık 44 bin kişiye uygulamışlardır (Kuşdil ve Kağıtçıbaşı, 2000).

Değerlerin birey davranışlarındaki rolü aynı zamanda bireylerin çalıştıkları meslek gruplarını da etkilemektedir. Özellikle sağlık alanındaki araştırmalarda mesleğe özgü değerler, bir başka deyişle profesyonel değerler oldukça önemlidir. Çünkü çalışanların hastalara yaklaşımı doğrudan insan hayatını ilgilendirmektedir. Ancak öğretmenlik mesleğinde henüz mesleki değerlerin önemine yönelik farkındalık düşüktür. Ülkemizde öğretmenlerin mesleki sahip olması gereken mesleki değerler henüz yazılı olarak bir kurum

kuruluş tarafından belirlenmemiştir. Her türlü meslek grubunda eğitim yoluyla mesleki değerler kazandırılabilir ve yeni değerler geliştirilebilir.

2.4 Mesleki (Profesyonel) Değer

Mesleki değerler, bir meslek grubu tarafından değer verilen genel niteliklerdir (Orak, 2005). Diğer bir ifadeyle belirli bir meslek grubunun o mesleğe ilişkin oluşturduğu ve koruduğu ilke, kural ve standartlar bütünüdür. (Altun, 2012). Bir mesleğin temeli olan profesyonel değerler, kişisel değerlerin yansıması ve genişlemesi ile oluşur. Çalışanlar meslek yaşamlarına başladıklarında aniden değerlerini geliştirmeye ya da değiştirmeye başlamazlar. Yeni mesleki yaşam durumları ve deneyimleri ile karşılaştıkça, yeni bilgiler edindikçe, eski kişisel değerlerini yeni durumlara uyarlayarak mesleklerine özgü değerlerini geliştirirler (Çimete ve Karagöz 1992; Eddy vd. 1994). Bir mesleğin temeli olan profesyonel değerler, kişisel değerlerin yansıması ile oluşmakta ve kökenini mesleki etik değerlerden almaktadır (Horton vd. 2007; Keskin ve Yıldırım, 2006; Lin ve Wang, 2010). Profesyonel değerler, mesleğe özgü verilen eğitim yoluyla bireylere kazandırılmaktadır (Sabancıoğulları ve Doğan, 2012). Profesyonel değerlerin oluşumunda en önemli etkenlerden biri de bireylerin kendilerini o mesleğin bir üyesi gibi algılaması ve mesleği ile kişiliğini bütünleştirebilmesidir (Dönmez, 2011).

Bir uğraşının, işin meslek olarak sayılabilmesi için literatürde pek çok nitelik ve/veya gereklilik belirtilmektedir. Her mesleğin kendine has mesleki değeri, normları ve bu normlar doğrultusunda ortak davranışları olmalıdır. Böylelikle toplumsal fayda sağlandığı gibi mesleğe yönelik güven duygusu da tesis edilmiş olunacaktır. Özellikle doğrudan insanla ilgili olan mesleklerde var olan evrensel etik değerlerin söz konusu mesleğe göre düzenlenmesi mutlaka gereklidir (Aydın, 2016). Değerlerin topluma fayda sağlaması için insanların bazı temel toplumsal değerler üzerinde uzlaşmaları, bir fikir birliğine varmaları ve bu değerleri toplumsal yaşamın bir kuralı olarak görmeleri gerekmektedir (Aydın, 2008, s. 58). Birey içinde yaşadığı topluma ancak ortak ve evrensel değerleri kabul ettiği takdirde uyum sağlayabilir. Bu durum meslekler için de genellenebilir. Birey kendi mesleğine özgü ortak değerlere sahip olduğu takdirde iş arkadaşlarıyla uyum içinde çalışabilir.

Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu değerler arasında her toplumda kabul görecek evrensel değerlerin yanı sıra toplumlara özgü değerler de

bulunmaktadır. Dolayısıyla her millet kendi milli değerlerini kendisi belirlemelidir. Böylece sonradan kazandırılabilir olan değerler eğitim fakültelerinde ortak bir program dâhilinde öğretmen adaylarına kazandırılabilir. Öğretmenlerin benzer mesleki değerlere sahip olması yaşadıkları olaylar karşısında benzer davranışlar göstermelerine yol açar. Böylece öğrenciler farklı bölgelerde farklı okullarda öğrenim görseler de, iyiyi ve kötüyü birbirinden ayırt edebilirler. Böylelikle benzer olaylar karşısında toplumlar ortak hareket edebilirler ve bireyler topluma kolay ayak uydurabilir.

Değerlerin öğretimi resmi ya da örtük program aracılığıyla gerçekleştirilebilir ancak unutulmamalıdır ki sınıfta eğitim öğretim faaliyetini öğretmen gerçekleştirmektedir. Eğer öğretmenin bireysel ve mesleki yetkinlikleri ile sahip olduğu bireysel örgütsel değerleri programın amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte değilse, program ne kadar mükemmel olursa olsun öğretmenin elinde işlevselliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenler, öğrencilere resmi programla kazandırılması planlanan değerleri; öğrenme etkinlikleri esnasında öğrencilere rehberlik ederek kazandırmaya çalışırlar. Bir başka ifadeyle öğretmenler değerleri eğer varsa programda belirtilen içerik kapsamında, örnekler vererek ya da etkinlik yaparak öğrencilere kazandırmak isterler. Bu süre zarfında öğretmenler, öğrencilerle karşılıklı etkileşim içerisindedir ve öğrencilerin kendi değerlerini geliştirmelerinde cesaretli olmalarını sağlarlar (Veugelers, 2000).

Türkiye'de değerlerin eğitim bilimleri alanında ele alındığı çalışmalar aşağıda verilmiştir. Bu araştırmalarda daha çok öğretmenlerin programlardaki değerlere, değer eğitimine ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasında kullanılan yaklaşımlara ilişkin görüşleri belirlenmiştir (Akkiprik, 2007; Aktan ve Kılıç 2015; Aktepe ve Yel, 2009; Albayrak, 2015; Balcı ve Yelken 2010; Can, 2008; Çengelci, 2010; Demirhan, 2007; Deveci ve Dal, 2008; Doğanay ve Sarı, 2004; Ercan, 2001; Evin ve Kafadar, 2004; Fidan, 2009; Kuş, 2009; Tokdemir, 2007; Tunca, 2012).

2.5 İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilgili araştırmalar iki grupta ele alınacaktır: Öğretmenlik mesleğine yönelik değer araştırmaları ve değerlerle ilgili diğer çalışmalar.

2.5.1 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Araştırmaları

Şimşek ve Erdem (2016) "Aday Öğretmenlerin Mesleki Değer Düzeyi Hakkındaki Görüşleri" başlıklı araştırmalarında, aday öğretmenlerin mesleki değer düzeyi hakkındaki görüşleri ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırma tarama modelindedir. Denizli ilinde hizmet öncesi eğitim almak üzere bulunan aday öğretmenlerden 295'i küme örnekleme yöntemine dayalı olarak örnekleme alınmıştır. Veriler Tunca (2012) tarafından geliştirilen "*öğretmen mesleki değerler*" ölçeğiyle toplanmıştır. Çalışmada Cronbach Alpha değeri, 0.95 olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılan aday öğretmenler "mesleki değer düzeyi" hakkında 5,73 ortalama ile "çok önemli" şeklinde görüş belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan aday öğretmenler "Vatansever Olma" maddesine 5,92 ortalama ile en yüksek düzeyde katılım gösterirken, "Kuşkucu Olma" maddesine 4,63 ortalama ile en düşük düzeyde katılım göstermiştir. Aday öğretmenlerin mesleki değer düzeyi hakkındaki görüşleri cinsiyetine, mezun olduğu üniversiteye ve branşına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Albayrak (2015) doktora çalışmasında, ilkokul öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmen yetkinliği düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma ilişkisel desende tasarlanmıştır. Araştırmanın evreni, 2013-2014 öğretim yılında Erzurum il merkezinde ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi, amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemi kullanılarak belirlenen 62 ilkokulda görev yapan 464 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Araştırma kasıtlı örnekleme yöntemi ile belirlenen 267 öğretmen adayı üzerinde yürütülmüştür. Verilerin toplanmasında Tunca (2012) tarafından geliştirilen "Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen bulgulara göre ilkokul öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmen yetkinlikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Tunca (2012) araştırmasında, öğretmenlik mesleğinin mesleki değerlerinin belirlenmesi, belirlenen mesleki değerlere ilişkin ilköğretim öğretmenlerine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracının geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlere sahip olma durumlarının belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada nicel verilerin toplanması için

araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretmenlerin Sahip Olmaları Gereken Değerler Anketi ile "Öğretmen Mesleki Değerler Ölçeği"; nitel verilerin toplanması için "Öğretmenlerin Mesleki Değerlerini Belirlemeye Yönelik Kompozisyon Formu" ile "Öğretmenlerin, Meslektaşlarının Mesleki Değerleri ile İlgili Görüşlerini Belirleme Anketi" kullanılmıştır. Araştırmada, ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlere sahip olma düzeylerinin belirlenmesine olanak sağlayacak ölçeğin faktör analizi sonucunda, varyansın %46.57'sini açıklayan 24 maddeden oluşan ve her bir boyutu "Farklılıklara saygı duyma, Kişisel ve toplumsal sorumluluk, Şiddete karşı olma, İşbirliğine açık olma" olarak adlandırılan toplam dört boyutlu bir yapı ortaya çıkmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı 0.82 olarak bulunmuştur. Geliştirilen öğretmen mesleki değerler ölçeği 384 öğretmene uygulanmıştır.

Oğuz (2012) çalışmasında, öğretmen adaylarının değerlere ve değerler eğitimine ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmaya Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesinin beş farklı bölümünde okuyan üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden toplam 434 öğretmen adayı katılmıştır. Veriler hem nicel hem de nitel araştırma yöntemleriyle toplanmıştır. Öğretmen adaylarına değerlere ilişkin görüşlerini elde etmek amacıyla "Schwartz Değerler Ölçeği" uygulanmıştır. Ayrıca bu değerlerin öğretmen adaylarına nasıl kazandırılacağı ve bu değerlerin nasıl aktarılacağına ilişkin beş açık uçlu sorudan oluşan bir görüşme formu uygulanmıştır. Ölçek ile elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistikler ve çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Nitel veriler ise betimsel analiz tekniği ile çözümlenmiştir. Verilerin analizi sonucunda öğretmen adaylarının en çok evrenselcilik, yardımseverlik ve güvenlik değer tiplerine katıldıkları görülmektedir. Değer eğitimine ilişkin görüşleri ise daha çok program, model olma, yaşantılardan yararlanma ve öğrencilere düşüncelerini ortaya koyabilecekleri ortamların sağlanması gibi başlıklar altında toplanmıştır.

Sunley ve Locke (2010) "Exploring UK secondary teachers' professional values: an overview of the literature since 2000" başlıklı araştırmalarında öğretmenlerin sahip oldukları değerlerle ilgili araştırmaların literatür özetini yapmayı amaçlamaktadır. Araştırma, öğretmenlerin kişisel değerleri ile okul tarafından yansıtılan örgütsel değerlerle ilgili teorik ve deneysel çalışmalarla ilgilidir. Araştırma sonunda değerlerin eğitimde oldukça belirleyici rol aldığı ve değerlerle ilgili deneysel araştırmaların artması gerektiği üzerinde durulmuştur. Ayrıca öğretmenlerin içsel değerleri ile okulun örgütsel değerleri arasında uyumluluk olması

gerektiği ve bu uyumun öğretmenler üzerindeki araştırmaların artmasıyla sağlanabileceği sonucuna varılmıştır.

2.5.2 Değerlerle İlgili Eğitim Alanında Yapılan Araştırmalar

Özen (2015) araştırmasında toplumumuzda yaşanan değişimlerin annelerin değerlerinde bir değişime neden olabileceği düşünerek, üç kuşaktan annelerin çocuklarını yetiştirirken önem verdikleri değerleri belirlemek ve belirlenen bu değerlerin zaman içindeki değişimi ile birlikte Türk Kültürüne özgü bir değer sınıflaması geliştirmeyi amaçlamaktadır. Nitel araştırma yöntemlerinden "Olgu Bilim Deseni"nin kullanıldığı araştırmanın çalışma grubunu 0-8 yaş grubu çocuğa sahip 240 anne, 234 büyükanne ve 205 büyük büyükanne olmak üzere üç kuşaktan toplam 679 anne oluşturmuştur. Araştırma sonuçlarına göre son yıllarda anneler için "Geleneksel Değerlerin" önemi azalırken, "Bireysel Değerlerin" öneminin arttığı söylenebilir. Bunun yanı sıra toplum tarafından benimsenerek, asırlar boyu süregelen "Toplumsal Değerler" ise varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Araştırma kapsamında üç kuşak anneler tarafından en çok önemsenen, üzerinde fikir birliğine varılan ilk on değer ise saygılı olma, dürüst olma, inançlı olma, çalışkan olma, ahlaklı olma, aileye bağlı olma, insanları sevme, başarılı olma, statü sahibi olma ve yardımsever olma olarak belirlenmiştir.

Atlı (2012) araştırmasında lise öğrencilerinin mesleki değerlerini belirlemeye yönelik geçerli ve güvenilir bir envanter geliştirmeyi ve lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin çeşitli değişkenler açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın örneklemini Malatya il merkez sınırları içerisinde yer alan toplam 1292 lise öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın birinci aşaması olan mesleki değer envanteri geliştirme süreci için 474 lise öğrencisine uygulama yapılmıştır. Araştırmanın ikinci aşaması olan lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi için 818 lise öğrencisine uygulama yapılmıştır. Envanterin nihai formunda 35 madde yer almıştır. Envanter dokuz alt faktörden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerin para, özgürlük, yardım, fiziksel özelliklerin kullanımı, iş sağlığı, yaratıcılık ve arkadaşlık mesleki değerlerinde çeşitli değişkenler açısından anlamlı farklılık göstermektedir.

Yılmaz (2006) araştırmasında ilköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerine göre kamu ilköğretim okullarının bireysel ve örgütsel değerlerini ve okul yöneticilerinin okullarını bu

değerlere göre yönetme durumlarını saptamayı amaçlamıştır. Tarama modelindeki araştırmanın evrenini Türkiye'deki yedi coğrafi bölgedeki il merkezlerinde bulunan ve kamu ilköğretim okullarında görev yapan okul yöneticileri ve öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleminde 406 okul yöneticisi, 616 öğretmen bulunmaktadır. Araştırma kapsamında 712 öğretmen ve 407 okul yöneticisine ulaşılmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacı tarafından geliştirilen "Değerlere Göre Yönetim Ölçeği" ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; değerlere göre yönetim ile ilgili davranışlara verilen yanıtlar arasında okul yöneticileri ile öğretmenlerin görüşleri arasında bir takım benzerlik ve farklılıklar vardır. İlköğretim okulu yöneticilerinin ilköğretim okullarını değerlere göre yönetmesi ile ilgili olarak okul yöneticisi ve öğretmenlerin görüşleri arasında göreve göre fark bulunmuştur. Okul yöneticilerinin görüşleri arasında cinsiyet, yaş, eğitim durumu, kıdem ve görev yapılan bölgeye göre fark bulunmamıştır. Öğretmenlerin görüşlerinde ise cinsiyet ve eğitim durumuna göre fark bulunmamış, yaş, mesleki kıdem ve görev yapılan bölgeye göre fark bulunmuştur.

Sarı (2007) araştırmasında, Adana ili merkez ilçelerindeki ilköğretim okullarının okul yaşam kalitesi düzeylerinin belirlenmesi ve okul yaşam kalitesi düzeyi düşük ve yüksek olan iki okulda temel demokratik değerlerden olan eşitlik, insan onuruna saygı ve çevreye saygı değerlerinin kazanılması sürecinde örtük programın işlevinin ayrıntılı bir şekilde irdelemeyi amaçlamıştır. 17 ilköğretim okulundan 2254 öğrenci ve 428 öretmenden veri toplanmıştır. Sonuç olarak, dozu farklı olmakla birlikte, her iki okuldaki örtük programın demokratik değerlere uymayan özellikler taşıdığı söylenebilir. Araştırmada ele alınan değişkenlerin çoğu bakımından, düşük "Okul Yaşam Kalitesi" düzeyine sahip okuldaki örtük program daha antidemokratik özellikler taşımaktadır. Buna paralel olarak bu okuldaki öğrencilerin de antidemokratik davranışları daha sık sergilediklerinin belirlenmiş olması, okuldaki örtük programın öğrencilerin temel demokratik değerleri kazanmaları bakımından önemli bir işleve sahip olduğunu göstermektedir.

Kurtulan (2007) araştırmasında, özel eğitim okullarındaki öğretmenlerin, mesleki etik değerler açısından incelenmeyi amaçlamıştır. Araştırmanın modeli "İlişkisel Tarama Modeli" dir. Araştırmada etik önermeler, mesleki değerler ve eğitim-öğretim koşullarına ilişkin görüşlerin demografik değişkenlerle olan bağımlılıkları belirlenmiştir. Araştırma, 2006 yılında İstanbul ilinden seçilen sekiz özel eğitim okulundaki 132 öğretmene Kişisel ve Mesleki Özellikler, Etik Önermeler, Eğitim-Öğretim Koşulları ve Mesleki Değerler ve

Görüşler Anketi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bulgular, öğretmenlerin mesleki etik değerlerin, mesleki uygulamalardaki önceliğini ve önemini yetersiz tanımladıklarını düşündürmüştür. Bazı öğretmenlerin, geleneksel ön yargılarla kurum ve insani değerleri yaşatma çabaları olmasına rağmen; bazı öğretmenler, okul idaresi ile öğretmenlerin uzlaştıkları sözlü/yazılı kuralların olup-olmadığı konusunda ikilem yaşamaktadır. Bu durum, yerleşmiş meslek kültürünün oluşmadığını düşündürmüştür. Geleneksel ön yargılara dayalı tutumlar ve nesnellikten uzak bakış açılarının olması, profesyonel meslek anlayışının henüz oluşmadığını göstermektedir. Sonuç olarak, öğretmen yetiştiren kurumların müfredat programlarına ilişki-etkileşim-iletişim ve etik ağırlıklı dersleri koymaları gerekmektedir.

Evin ve Kafadar, (2004) araştırmalarında ilköğretim Sosyal Bilgiler Program ile Sosyal Bilgiler ders kitaplarının uzmanlar desteğiyle belirlenen, ulusal ve evrensel değer kategorileri açılarından nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymayı amaçlamıştır. Tarama modelinin kullanıldığı araştırmada verilerin toplanması için, ulusal ve evrensel değerleri belirten kelime ve ifadeleri saptamada kullanılan “gözlem formu” geliştirilmiştir. Sonuç olarak, birinci kademe Sosyal Bilgiler ders kitaplarında ulusal değerlere ağırlık verildiği, ulusal ve evrensel değer kategorilerinin kullanılma sıklığı bakımından kademeler arasında anlamlı farklılıklar olduğu, ilköğretim Sosyal Bilgiler programında, ders kitaplarına oranla, ulusal ve evrensel değer kategorilerinin daha dengeli dağılım gösterdiği sonuçlarına varılmıştır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada uygulanan model, araştırmaya ilişkin evren ve örneklem, veri toplama araçları, verilerin toplanması, veri analizi ve uygulanan yöntem üzerinde durulmuştur.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının; öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ve söz konusu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlandığından betimsel yöntem kullanılmıştır. Nicel verilerin nitel verilerle desteklendiği araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, onu uygun bir biçimde gözleyip belirleyebilmektir (Karasar, 1998, s. 77).

3.2 Evren ve Örneklem

3.2.1 Evren

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki eğitim fakültelerinin ilköğretim bölümleri oluşturmaktadır.

3.2.2 Örneklem

Araştırmanın örneklemini Atatürk Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi, Dicle Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve Yıldız Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde öğrenim gören üçüncü ve dördüncü sınıf İlköğretim Matematik Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemi ile Türkiye'nin yedi coğrafi bölgesinden birer üniversite seçilmiştir. Bölgelerden şeçilen üniversiteler tesadüfi örnekleme ile belirlenmiştir. Seçilen üniversitelerin farklı coğrafi bölgelerde yaşayan ve birbirinden farklı bakış açılarına sahip öğretmen adaylarını kapsayıcı nitelikte olması hedeflenmiştir. Henüz gelişim çağındaki ilköğretim öğrencilerine değerlerin kazandırılmasının önemli olduğu dikkate alınarak örneklem seçiminde ilköğretim bölümleri tercih edilmiştir. Öğretmen adaylarının son sınıfa yaklaştıkça öğrenim gördükleri fakülteye ve bölümlerine yönelik tecrübelerinin artması üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin seçiminde etkili olmuştur. Katılımcılara yönelik demografik özellikler, seçilen üniversitelerin bulunduğu coğrafi bölgeler ve her üniversitenin seçilen bölümlerde bulunduğu coğrafi bölgeden gelen öğrenci oranı Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4

Katılımcılara Yönelik Ayrıntılı Demografik Özellikler

Üniversite	Bölge	Üniversiteye Kendi Bölgesinden Gelen Öğrenci Oranı	Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Toplam
Akdeniz	Akdeniz	%56,1	Kadın	287	369
			Erkek	82	
Atatürk	Doğu Anadolu	%61,5	Kadın	255	344
			Erkek	89	
Dicle	Güney Doğu Anadolu	%90,2	Kadın	264	379
			Erkek	115	
Gazi	İç Anadolu	%54,4	Kadın	246	304
			Erkek	58	
Muğla Sıtkı Koçman	Ege	%41,3	Kadın	214	295
			Erkek	81	
Ondokuz Mayıs	Karadeniz	%70,0	Kadın	243	357
			Erkek	114	
Yıldız Teknik	Marmara	%61,5	Kadın	177	226
			Erkek	49	
Genel Toplam			Kadın/Erkek	1686/688	2274

Tablo 4'te katılımcıların demografik özellikleri; üniversite, coğrafi bölge, üniversitenin bulunduğu bölgeden gelen öğrenci oranı, cinsiyet ve öğrenci sayısı bilgileri verilmektedir. Öğretmen adaylarının üniversitelere göre dağılımı incelendiğinde en yüksek katılım Dicle Üniversitesi'nde en düşük katılım ise Yıldız Teknik Üniversitesindedir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde katılımın düşük olması toplam öğrenci sayılarının diğer üniversitelerden düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmaya kadın öğretmen adaylarının katılım oranı %74, erkek öğretmen adaylarının katılım oranı ise %26'dır. Bu sonuçlara göre en yüksek katılım Dicle Üniversitesi'nden, en düşük katılım ise Yıldız Teknik Üniversitesi'ndendir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde eğitim fakültesi toplam öğrenci sayısının düşük olması, birden fazla şube olmaması nedeniyle katılım düşüktür. Yüksek Öğretim Kurumu istatistiklerine göre eğitim alanında öğrenim gören kız öğrencilerin oranı %63'tür (YÖK, 2017). Dolayısıyla araştırmaya katılan kadın öğretmen adaylarının oranı erkek öğretmen adaylarından yüksektir. Üniversitelerin ölçek uygulanan bölümler bazında bölgelerini temsil oranı incelendiğinde, Dicle Üniversitesi'nin %90 ile en yüksek, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi'nin ise %41 ile en düşük oranda bölgelerini temsil ettiği görülmektedir.

3.3 Veri Toplama Araçlarının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak ölçek kullanılmıştır. Verilerin toplanması amacıyla iki adet ölçek hazırlanmıştır. İlk ölçeğin birinci bölümünü "Demografik Özellikler", ikinci bölümünü ise araştırmacı tarafından geliştirilen "*Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği* (Bkz: Ek-3)" oluşturmaktadır. İkinci ölçeğin birinci bölümünü "Demografik Özellikler", ikinci bölümünü araştırmacı tarafından geliştirilen "*Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği* (Bkz: Ek-4)", üçüncü bölümü ise açık uçlu soru oluşturmaktadır.

3.3.1 Demografik Özellikler

Bu kısımda öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından hazırlanan aşağıdaki sorular yöneltilmiştir;

a) Cinsiyet

b) Sınıf

c) Bölüm

d) Ailenin Gelir Düzeyi

e) Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebi

f) Üniversite

3.3.2 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği ve Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği Maddelerinin Oluşturulması

Öğretmenlik mesleğine yönelik değer algısı ölçeği ve değerlerin eğitim fakültesinde kazandırılması ölçeği maddelerinin oluşturulmasında Şekil 1'deki sıralama izlenmiştir.

Şekil 1 Veri toplama araçlarının geliştirilmesi

"Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği" ve "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılması Ölçeği" yurt içi ve yurt dışındaki alan yazın dikkate alınarak hazırlanmıştır. Öncelikle literatür dikkate alınarak 66 değer maddesi ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra ölçek maddelerinin oluşumuna temel olması amacıyla konuyla ilgili 40 öğretmen ve 70 öğrenciye kompozisyon yazdırılmıştır. Kompozisyonda "Öğretmenler mesleki görevlerini yerine getirirken (eğitim-öğretim faaliyetleri) onlara yol gösteren, öğretmenin karakterini belirleyen öğretmenlik mesleğine özgü değerler neler olabilir? Bu değerleri kavram, öğretmen davranışı ya da açıklama şeklinde sıralar mısınız?" şeklindeki açık uçlu soruyu cevaplamaları istenmiştir.

Kompozisyonların analizi sonucu ilgili alan yazından elde edilen değerlerden farklı olarak dokuz değer elde edilmiştir. Bu değerler; ahlaklı olma, dini değerlere saygı, disiplinli (otoriter) olma, empati kurma, idealist olma, kendine güveni olma, önyargılı olmama ve samimi olma değerleridir. Sonuç olarak kompozisyonlar ve literatüre dayalı olarak toplam 75 değerden oluşan bir öğretmenlik mesleğine özgü değerler havuzu oluşturulmuştur. Daha sonra 152 öğretmen ve 65 öğretmen adayı, toplam 217 öğretmen ve öğretmen adayına mesleki değer sıralama anketi (Bkz: Ek-5) uygulanmış ve belirlenen 75 değerden öğretmenlik mesleğine özgü en önemli 20 değeri işaretlemeleri istenmiştir. Böylece en önemli görülen öğretmenlik mesleğine özgü 20 değer koyulaştırılarak Tablo 5'te sunulan 75 değer ile birlikte sunulmuştur.

Tablo 5

Öğretmenlik Mesleğine Özgü Değerlerin Sıralaması

	Değer	f	%		Değer	f	%
1	Ahlaklı olma	136	62,7	39	Düşünce ve ifade özgürlüğünü savunma	52	24,0
2	Vatanı, milleti sevme/değer verme	129	59,4	40	Eleştiriye açık olma	52	24,0
3	Empati Kurma	118	54,4	41	Tutarlı olma	52	24,0
4	Dürüst olma	117	53,9	42	Barışçı olma	51	23,5
5	Cumhuriyet'e saygı	110	50,7	43	Samimi olma	51	23,5
6	Mesleğini sevme/bağlı olma	107	49,3	44	Toplum içinde görev ve sorumluluğunu bilme	51	23,5
7	Anlayışlı olma	99	45,6	45	Akılcı olma	50	23,0
8	Milli değerlere(Tarihimiz, dilimiz, dinimiz, bağımsızlık) saygı	98	45,2	46	Türk büyüklerine saygı	48	22,1
9	Güvenilir olma	95	43,8	47	Eleştirel düşünme	47	21,7
10	Öğrenmeye açık olma	95	43,8	48	Kendine saygı duyma	47	21,7
11	Sabırlı olma	90	41,5	49	Disiplinli (otoriter) olma	45	20,7
12	Açık düşünceli olma	89	41,0	50	İşbirliğine açık olma	45	20,7
13	Sorumluluk sahibi olma	87	40,1	51	Değişime ve gelişmelere açık olma	42	19,4
14	Ulusal simgelere(istiklal marşı, bayrak ve ulusal bayramlar) duyarlı olma	86	39,6	52	Hukuka saygılı olma	41	18,9
15	Kendine güvenme	84	38,7	53	Sağlığa önem verme	40	18,4
16	İnsan hakları ve özgürlüklerine saygı	83	38,2	54	Özverili olma	39	18,0
17	Bireysel farklılıkları kabul etme	80	36,9	55	Çevreye ve doğaya karşı duyarlı olma	37	17,1
18	Eşitlikten ve adaletten yana olma	78	35,9	56	Doğru olma	37	17,1
19	Aileye önem verme	76	35,0	57	Nazik olma	37	17,1
20	Bilimsel düşünme	76	35,0	58	Bağışlayıcı/mehametli olma	36	16,6
21	Hoşgörülü olma	75	34,6	59	Gelenek ve göreneklere değer verme	36	16,6
22	İnsanları sevme	73	33,6	60	Kurallara saygılı olma	35	16,1
23	Çağdaş olma	72	33,2	61	Dayanışmacı olma	33	15,2
24	Din ve vicdan özgürlüğünü savunma	72	33,2	62	Temizlik ve çevrenin önemini kavrama	33	15,2
25	Çalışkan olma	71	32,7	63	Yurttaşlık bilincine sahip olma	33	15,2
26	Araştırmacı olma	65	30,0	64	Doğayı sevme	29	13,4
27	Farklı görüşlerin olabileceğini kabul etme	65	30,0	65	Kültürel ve tarihsel mirasa duyarlı olma	29	13,4
28	Devletine değer verme	61	28,1	66	Girişimci olma	28	12,9
29	Dini değerlere saygı	61	28,1	67	İlkeli olma	26	12,0
30	Atatürkçülüğe saygı	60	27,6	68	Orduya değer verme	23	10,6
31	İdealist olma	59	27,2	69	Paylaşımcı olma	22	10,1
32	Üretken olma	59	27,2	70	Uzlaşmacı olma	19	8,8
33	Yardımsever olma	58	26,7	71	Entelektüel olma	17	7,8
34	Yenilikçi olma	57	26,3	72	Estetik beğeni sahibi olma	11	5,1
35	Demokratik olma	53	24,4	73	Katılımcı olma	9	4,1
36	Önyargılı olmama	53	24,4	74	Uygarlığa saygı	5	2,3
37	Saygılı olma	53	24,4	75	Kuşkucu olma	3	1,4
38	Şiddete karşı olma	53	24,4				

Tablo 5'teki değerlerden en yüksek frekansa sahip olan 10 değer ölçek maddelerinin oluşturulmasında dikkate alınmıştır. Elde edilen 10 değerler ilgili literatür taranmış ve hangi araştırmalarda ne şekilde sınıflandırıldığı belirlenmiştir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik 10 değer farklı araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. "*Ahlaklı Olma"* değeri, bir değer olarak değil bir tema olarak araştırmalarda yer almıştır (Güngör, 1993; Kinner vd., 2000; Lickona, 1991; Rokeach, 1973). "*Empati Kurma"* değeri sosyal değerler altında sınıflanmıştır (Allport, Vernon ve Lindzey, 1960). *"Dürüst Olma"* değeri daha çok temel, ahlaki ve evrensel değerler arısında gösterilmiştir (Akbaş, 2004; Aktepe ve Yel, 2009; Balcı ve Yelken, 2010; Gibbs ve Earley, 1994; Ketenci, 1997; Lickona, 1991; Refshauge, 2004; Rokeach, 1973; Schwartz, 1999; Tunca, 2012). "*Cumhuriyet'e Saygı"* değeri ulusal değerler altında sınıflanmıştır (Ercan, 2001; Evin ve Kafadar, 2004). "*Mesleğini Sevme/Bağlı Olma"* değeri öğretmenlik mesleğine özgü bir değer olarak mesleki değer konusunda çalışan araştırmacılar tarafından bir değer olarak sınıflanmıştır (Çubukçu vd., 2016; Şimşek ve Erdem, 2016; Tunca, 2012). "*Anlayışlı Olma"* değerine litertürde rastlanmamıştır. "*Milli Değerlere Saygı"* değeri ulusal değerler altında sınıflanmıştır (Ercan, 2001; Evin ve Kafadar, 2004; Ketenci, 1997). "*Güvenilir Olma"* değeri; Apsen Konferansı'nda ise "Evrensel Değerler" altında toplanan değer türlerinden biri de güvenirliktir (aktaran İşcan, 2007). "*Öğrenmeye Açık Olma"* değeri ise Tunca (2012), tarafından bir öğretmenlik mesleki değeri olarak tespit edilmiştir. Ölçek maddelerini hazırlamada kullanılan en önemli 10 değer arasından "*Ahlaklı Olma", "Empati Kurma"* ve *"Anlayışlı Olma*" değerleri ise araştırmacı tarafından kompozisyonlar ile elde edilen *öğretmenlik mesleğine özgü* değerlerdir.

Her bir değer için madde yazarak ölçek geliştirilmesi mümkün olmadığından en yüksek frekansa sahip 10 değer için ölçek geliştirilmesi uygun görülmüştür. Bu 10 değer için toplam 64 ölçek maddesi hazırlanmıştır. Hem "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği" hem de "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılması Ölçeği" maddelerinin birbiri ile paralel yani örtüşecek maddelerden yazılmasına özen gösterilmiştir. Bu aşamadan sonra maddelere yönelik uzman görüşlerine başvurulmuştur.

3.3.3 Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Çalışması

"Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği" alanında uzman üç öğretim üyesinin görüşleri doğrultusunda düzenlenmiş ve kapsam geçerliği sağlanmıştır. Uzman görüşleri alındıktan sonra, ölçek geliştirmenin son aşaması olan geçerlik ve güvenirlik analizlerinin yapılabilmesi için pilot uygulama aşamasına geçilmiştir. *Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği'nin* geliştirilmesi için Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 538 öğretmen adayına pilot uygulama yapılmıştır. Fakat eksik cevaplanmış ölçekler analize dahil edilmemiştir. Geriye kalan 491 ölçekten elde edilen verilerle analiz gerçekleştirilmiştir. Tabachnick ve Fidell'in (2007) faktör analizi için verdiği ölçütler dikkate alınmıştır. Bu ölçütlere göre faktör analizi için 300 kişi "iyi", 500 kişi "çok iyi" ve 1000 kişi "mükemmel" olarak değerlendirilmektedir. Öğretmen adaylarından elde edilen veriler "Hiç Katılmıyorum", "Biraz Katılıyorum", "Orta Düzeyde Katılıyorum", "Büyük Ölçüde Katılıyorum" "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanarak SPSS programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılırmıştır.

Veri yığınının bilgisayar ortamına aktarılmasından sonra 64 maddeden oluşan ölçeğin faktör yapısı belirlenmeye çalışılmıştır. Verilerin faktör analizine uygunluğunu tespit etmek için önce Kaiser-Meyer Olkin (KMO) örneklem iyiliği daha sonra da Bartlett küresellik testi sonuçları incelenmiştir. Sonuçların uygunluğunun tespit edilmesinin ardından faktör yapısını belirleme işlemi Temel Bileşenler Analizi kullanılarak yapılmıştır.

Bartlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde elde edilen sonuçların anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2_{(2016)}$ =11704,315, p<,01). Elde edilen sonuç değişkenler arasında yüksek korelasyonların bulunduğunu, başka bir deyişle veri setinin temel bileşenler analizi için uygun olduğunu göstermektedir (Kalaycı, 2006, s. 327). Yapılan faktör analizinde, faktör sayısına her ilave faktörün toplam varyansın açıklanmasına katkısı %5'in altına düştüğünde maksimun faktör sayısına ulaşıldığını kabul eden toplam varyansın yüzdesi yöntemi ile karar verilmiştir (Kalaycı, 2006, s. 322).

Ölçeğin uygulanmasından elde edilen veriler üzerinden Cronbach's Alpha katsayısı ve bu kapsamda madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Bu doğrultuda ölçekteki maddelere ait madde toplam korelasyonları değerlendirilirken 0,25'in altında kalan ve eksi değere sahip (Büyüköztürk 2007, s.171) olan 1-3-4-9-10-14-19-24-26-28-36-39-47 ve 57 numaralı

maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Yanısıra KMO (Kaiser-MeyerOlkin) örneklem uygunluğu testi ve Bartlett's testi yapılmıştır. Kaiser-Meyer Olkin (KMO) örneklem uygunluğu .847 olarak bulunmuştur. Dolayısıyla faktör analizi yapabilmek için örneklem büyüklüğünün "çok iyi düzeyde" iyi olduğu değerlendirmesi yapılabilir (Field, 2009, s. 640). 8 faktör ve 40 madden oluşan ölçeğin, toplam varyansın %58,674'ünü açıkladığı tespit edilmiştir ve maddelerin faktör yüklerinin ,47 ile ,86 arasında olduğu görülmüştür. Nihai analiz sonrası ortaya çıkan, açıklanan toplam varyans tablosu Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

Açıklanan Toplam Varyans

Bileşen	Başlangıç Özdeğerleri			Yüklerin Kareleri Toplamı			Döndürülmüş Yüklerin Kareleri Toplamı		
	Toplam	% of Varyans	Kümülatif %	Toplam	% of Varyans	Kümülatif %	Toplam	% of Varyans	Kümülatif %
1	9,372	23,430	23,430	9,372	23,430	23,430	3,848	9,620	9,620
2	3,297	8,244	31,674	3,297	8,244	31,674	3,489	8,723	18,343
3	2,865	7,164	38,837	2,865	7,164	38,837	3,182	7,955	26,298
4	1,872	4,680	43,517	1,872	4,680	43,517	2,904	7,260	33,557
5	1,784	4,460	47,977	1,784	4,460	47,977	2,839	7,098	40,655
6	1,676	4,190	52,167	1,676	4,190	52,167	2,608	6,519	47,175
7	1,379	3,448	55,614	1,379	3,448	55,614	2,321	5,802	52,976
8	1,224	3,060	58,674	1,224	3,060	58,674	2,279	5,698	**58,674**
9	1,033	2,583	61,257						
10	,962	2,405	63,662						
…	…	…	…						
40	,158	,396	100,000						

Ölçeğin birbirinden bağımsız alt faktörlerini belirlemek için varimax dik döndürme yöntemi kullanılmıştır. Faktör yüklerinin alt kesme noktası olarak 0,45 değeri ölçüt olarak alınmıştır. İlk yapılan analizde ölçeğin faktörleri serbest bırakılmıştır. İkinci analizde ölçek faktör sayısı sekiz olarak belirlenerek tekrar analiz yapılmıştır. Bu analizde faktör yükü ,45 altında kalan 6-7-11-29-37-40-48-53-54 ve 58 numaralı maddeler yapılan tekrarlı analizlerin sonucunda ölçekten çıkarılarak nihai sonuç elde edilmiştir. Döndürülmüş bileşen matrisi sırası ve faktör dağılımları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7

Döndürülmüş Bileşen Matrisi

	Component							
	1	2	3	4	5	6	7	8
md32	,864							
md31	,859							
md30	,831							
md34	,830							
md33	,732							
md42		,800						
md43		,772						
md44		,737						
md41		,595						
md46		,568						
md45		,565						
md61			,719					
md60			,684					
md63			,663					
md62			,660					
md64			,650					
md59			,595					
md17				,793				
md16				,747				
md20				,672				
md18				,518				
md21				,505				
md22				,469				
md27					,672			
md5					,639			
md25					,631			
md2					,626			
md23					,597			
md8					,552			
md51						,775		
md49						,713		
md52						,698		
md50						,656		
md13							,850	
md12							,844	
md15							,760	
md55								,753
md35								,723
md38								,662
md56								,537

Extraction Method: Principal Component Analysis.
Rotation Method: Varimax with Kaiser Normalization. Rotation converged in 6 iterations.

8 faktör ve 40 madden oluşan ölçeğin, toplam varyansın %58,674'ünü açıkladığı tespit edilmiştir ve maddelerin faktör yüklerinin ,47 ile ,86 arasında olduğu görülmüştür. Özdeğer-bileşen sayısı grafiği Şekil 2'de verilmiştir.

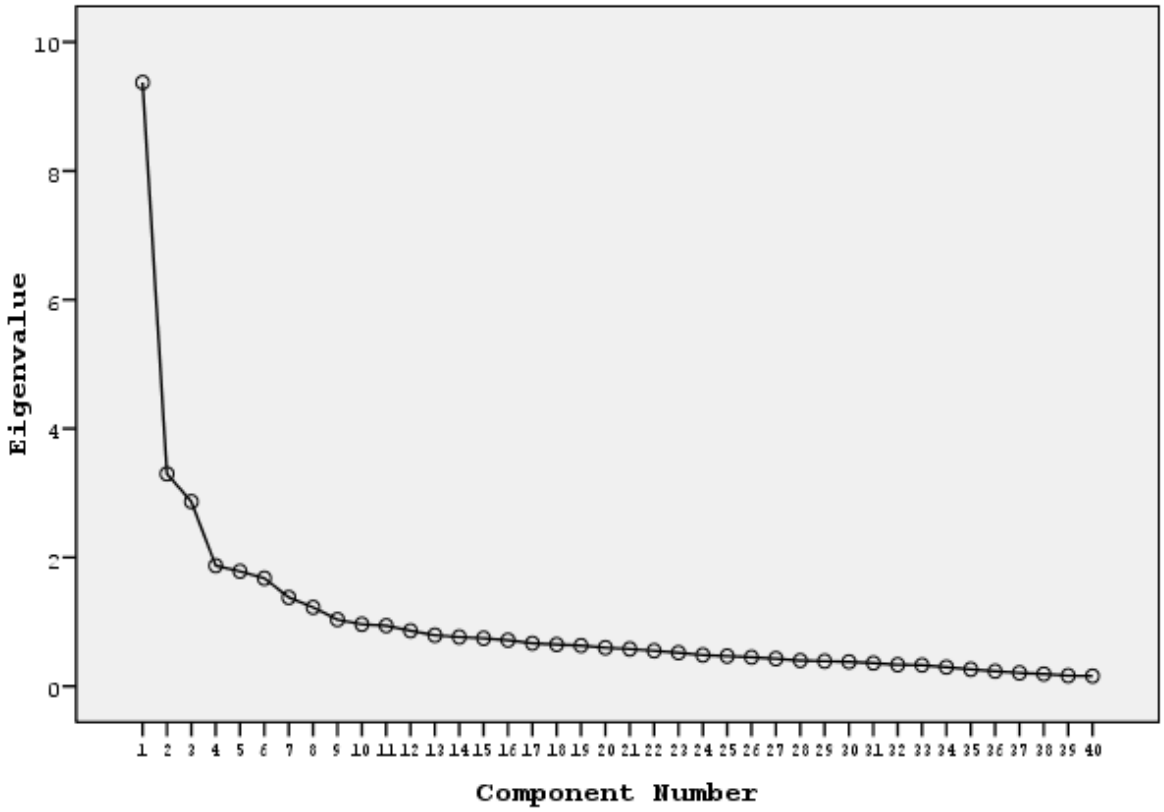

Şekil 2 Özdeğer-bileşen sayısı

Şekil 2'deki grafiğe göre sekizinci faktörden itibaren çizgi grafiği eğimini önemli ölçüde kaybetmeye başlamıştır. Bu sebepten dolayı ölçeğin sekiz faktörlü olmasına karar verilmiştir. Faktör analizi sonucunda elde edilen 40 maddenin, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik değer algılarına ait sekiz yapıyı açıkladığı düşünülmektedir;

1. Ahlaklı ve Dürüst Olma
2. Kaynakları Verimli Kullanma
3. Empati Kurma
4. Cumhuriyet'e Saygı
5. Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma
6. Anlayışlı Olma
7. Sabırlı Olma
8. Milli Değerlere (Tarih, din, dil, bağımsızlık) Saygı

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek amacıyla Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ,899 olarak bulunmuştur. Alt faktörlerde ise ,71 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgular Kalaycı'nın (2006, s. 405) belirtmiş olduğu 0,60≤ α ≤ 0,80 ise ölçek oldukça güvenilir, 0,80≤ α ≤1,00 ise ölçek yüksek derecede güvenilir, şeklinde yorumlandığında sonuçlar ölçeğin yüksek derecede güvenilir olduğunu göstermektedir.

Sekiz faktörlü olarak saptanan ölçeğin her bir alt faktör için madde toplam korelasyonları ise sırasıyla Tablo 8'de görüldüğü gibi faktör bir için ,373 ile ,545; faktör iki için ,601 ile ,775; faktör üç için ,385 ile ,648, faktör dört için ,683 ile ,830; faktör beş için ,421 ile ,564; faktör altı için ,446 ile ,720; faktör yedi için ,541 ile ,719; faktör sekiz için ,507 ile ,668; aralığında değiştiği görülmüştür. Kalaycı'ya (2006, s. 412-413) göre madde-toplam korelasyonlarının negatif olmaması ve 0,25 değerinden büyük olması ölçeğin toplanabilirlik özelliğinin bozulmaması için yeterlidir. Ayrıca pilot uygulamada üst %27 ve alt %27'lik grupların her bir maddeye verdikleri cevaplar ilişkisiz t testi ile karşılaştırılmıştır. Ölçeğin maddeler çıkarıldıktan sonra elde edilen sonuçların bir arada incelenebilmesi için temel bileşenler analizine yönelik sonuçlar, faktör ortak varyansı, varimax faktör yükleri, eigen değeri, faktör açıklanan varyans değerleri, geçerlik-güvenirlik analizine yönelik olarak cronbach alpha değeri ve maddelerinin birbiriyle ilişkisine yönelik madde toplam korelasyonu ve madde ayırt ediciliğine yönelik olarak, t değerleri Tablo 8'de verilmiştir.

Tablo 8

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Analizi Değerleri

FAKTÖRLER	Faktör Ortak Varyans	Varimax Faktör Yükleri	Madde Toplam Korelasyon	Eigen Değeri	Faktör Açıklanan Varyans %	Cronbach Alpha	t değerleri
Faktör 1: Ahlaklı ve dürüst olma				2,839	7,098	,712	
2. Öğrencilerine her zaman saygıyla hitap etmelidir.	,619	,773	,545				-9,655
5. Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir.	,654	,759	,485				-7,691
8.Öğretim programını uygulamaya özen göstermelidir.	,702	,755	,373				-9,657
23. Verdikleri sözleri tutmalıdır.	,678	,751	,487				-7,14
25. Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir.	,647	,750	,443				-7,167
27. Öğrencilerini kandırmaya çalışabilir.	,663	,746	,487				-6,634
Faktör 2: Kaynakları verimli kullanma				2,321	5,802	,832	
12.Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır.	,787	,844	,746				-6,901
13. Okulun kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalıdır.	,778	,850	,775				-7,01
15. Ders zamanını verimli şekilde kullanmalıdır.	,665	,760	,601				-7,786
Faktör 3: Empati Kurma				2,904	7,260	,756	
16. Arkadaşları tarafından dışlanın öğrencilerin duygularını anlayabilmelidir.	,681	,747	,578				-8,326
17. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlayabilmelidir.	,717	,793	,648				-10,898
18. Öğrencilerinin duygularını okuyabilmelidir.	,426	,518	,459				-11,703
20.Kendisini öğrencisinin yerine koyarak, hata yaptığı için öğrencisinden özür dilemelidir.	,511	,672	,487				-8,054
21. Öğrencilerine duygu ve düşüncelerini anladığını hissettirmelidir.	,512	,505	,548				-10,601
22. Çocuğu düşük not aldığı için okula gelen velinin hislerini anlayabilmelidir.	,314	,469	,385				-8,865
Faktör 4: Cumhuriyet'e saygı				3,848	9,620	,910	
30. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rol alan kişilerden bahsetmelidir.	,748	,831	,778				-10,025
31. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar okumalıdır.	,793	,859	,823				-10,957
32. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmeyi önemsemelidir.	,810	,864	,830				-9,651
33. Çağdaş ve bilimsel yolu takip etmelidir.	,630	,732	,683				-8,781
34. Cumhuriyet'in kuruluşu/kurucuları temalı etkinliklere katılmalıdır.	,761	,830	,790				-10,717

Tablo 8

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği Geçerlik-Güvenirlik Analizi Değerleri (Devamı)

Faktör 5: Mesleğini sevme ve öğrenmeye açık olma				2,279	5,698	,715	
35. Okula gelirken istekli olmalıdır.	,619	,723	,543				-8,588
38. Mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmelidir.	,520	,662	,507				-7,411
55. Bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip etmelidir.	,633	,695	,564				-8,474
56. Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır.	,99	,687	,421				-7,124
Faktör 6: Anlayışlı olma				3,489	8,723	,827	
41. Özel gereksinimli öğrencileri için daha fazla zaman ayırmalıdır.	,415	,595	,446				-8,946
42. Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır.	,722	,800	,704				-11,531
43. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığını anlamaya çalışmalıdır.	,706	,772	,720				-7,656
44. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepleri anlamaya çalışmalıdır.	,685	,737	,716				-12,865
45. Öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için velilerle işbirliği yapmalıdır.	,535	,565	,605				-11,642
46. Öğrencilerin sorunlarını dinleyerek çözüm üretmeye çalışmalıdır.	,419	,568	,503				-10,585
Faktör 7: Sabırlı olma				2,608	6,519	,795	
49. Küçük yaştaki öğrencilerin hayallerini sıkılmadan dinlemelidir.	,654	,713	,621				-11,064
50. Öğrencilere sabırlı davranmalıdır.	,641	,565	,638				-9,734
51. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabretmelidir.	,739	,775	,719				-9,701
52. Zor şartlar altında sabırla çalışmalıdır.	,572	,713	,541				-9,987
Faktör 8: Milli değerlere(Tarih, din, dil, bağımsızlık) saygı				3,182	7,955	,789	
59. Türkçe'yi doğru konuşmaya/yazmaya özen göstermelidir.	,501	,595	,507				-7,124
60. Branşı ne olursa olsun milli tarih bilgisi ve bilincine sahip olmalıdır.	,574	,684	,568				-7,803
61. Milli gün ve hafta programlarına önem vermelidir.	,679	,719	,668				-10,845
62. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşmalıdır.	,530	,660	,507				-7,787
63. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânları muhakkak görmelidir.	,556	,663	,559				-7,372
64. Milli sanat ve spor faaliyetlerini desteklemelidir.	,566	,650	,591				-8,095

*Tüm "t" değerleri 0,001 düzeyinde anlamlıdır. Varimax rotasyonlu temel bileşenler faktör analizi (Principal components factor analysis).

3.3.4 Verilerin Toplanması

Araştırmada gerekli verileri toplamak amacıyla:

1. Eğitim Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği" uygulanmıştır.

2. Eğitim Fakültesi üçüncü ve dördüncü sınıf öğretmen adaylarına araştırmacı tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği" uygulanmıştır.

3. Nitel verilerin toplanması amacıyla öğretmen adaylarına değerlerin eğitim fakültelerinde ne derecede kazandırıldığına yönelik açık uçlu soru yöneltilmiştir.

4. Literatür taraması ve kompozisyonlardan elde edilen değerler listesinden en önemli 20 mesleki değeri seçmek amacıyla ilköğretim öğretmeni ve öğretmen adaylarına "Mesleki Değer Sıralama Anketi" uygulanmıştır.

3.4 Verilerin Analizi

3.4.1 Nicel Verilerin Analizi

Araştırmada 2274 öğretmenden elde edilen veriler öncelikle istatistiksel işlemlerin yapılabilmesi için SPSS programı ile veri tabanına aktarılmıştır. Araştırmaya katılanlara ilişkin kişisel bilgiler frekans ve yüzdeler alınarak çözümlenmiştir. Sürekli değişken özelliği taşıyan verilerin karşılaştırmalı analizlerinde öncelikle parametrik test varsayımları test edilmiş, bu amaçla dağılımların normal olma durumuna bakılmıştır. Normallik varsayımına yönelik incelemelerin tek bir yöntemle değil Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk, aritmetik ortalama, mod, medyan, çarpıklık ve basıklık katsayıları, normal dağılım eğrisinin de çizdirildiği histogram, gövde-yaprak (stem-and-leaf) grafiği gibi yöntemlerin birlikte değerlendirilmesi uygun görülmektedir (Demir, Saatçioğlu ve İmrol, 2016) . Bu kapsamda aritmetik ortalama, mod ve medyanın eşit ya da yakın olması, çarpıklık ve basıklık katsayılarının ±1 sınırları içinde 0'a yakın olması normal dağılımın varlığına kanıt olarak gösterilmektedir (Abbott, 2011; Kirk, 2008; McKillup, 2012; Tabachnick ve Fidell, 2013). Benzer şekilde George ve Mallery (2003, s. 98), çarpıklık ve basıklık değer aralığı -1 ile +1 arasında ise dağılımın mükemmel olduğu, +2 ile -2 aralığında ise kabul edilebilir düzeyde olduğunu belirtmektedir. Büyüköztürk'e göre (2011), aritmetik ortalama, mod (tepe değer)

ve ortanca (medyan) birbirine yakınsa ve Skewness (Çarpıklık) - Kurtosis (Basıklık) değerleri -1 ile +1 değerleri arasında ise verilerin normal dağılıma uygun olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda çeşitli yöntemlerle birlikte ele alınarak verilerin normallik varsayımı incelenmiştir. Tablo 9'da Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeğinin ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeğinin, değişkenlere göre merkezi eğilim ölçüleri verilmiştir.

Tablo 9 *Değişkenlere Göre Merkezi Eğilim Ölçüleri*

Ölçekler	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği					Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği				
Değişkenler	$\bar{x}$	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık	$\bar{x}$	Medyan	Mod	Çarpıklık	Basıklık
Cinsiyet										
Kadın	4,54	4,55	4,53	-,968	,118	2,89	2,90	2,90	,306	-,017
Erkek	4,49	4,53	4,53	-,961	,847	2,92	2,90	2,90	,101	,180
Sınıf Düzeyi										
3. Sınıf	4,53	4,53	4,53	-,924	,990	2,88	2,90	2,90	,289	,043
4. Sınıf	4,53	4,55	4,53	-,104	,128	2,91	2,90	2,90	-,337	-,011
Üniversite										
Akdeniz	4,50	4,53	4,53	-,950	,629	2,94	2,90	,290	,382	,157
Atatürk	4,54	4,63	4,53	-,164	,807	2,94	2,90	2,90	,429	,288
Dicle	4,41	4,53	4,53	-,997	,296	2,56	2,62	2,90	,397	-,084
Gazi	4,54	4,54	4,53	-,523	-,428	3,06	2,92	2,90	,402	,135
M. Sıtkı Koçman	4,60	4,62	4,62	-,170	,580	3,04	2,90	2,90	,142	-,482
Ondokuz Mayıs	4,57	4,62	4,53	-,164	,807	2,94	2,90	2,90	,429	,288
Yıldız Teknik	4,61	4,62	4,53	-,853	,470	2,91	2,90	2,90	,216	-,050
Aile Geliri										
1500tl altı	4,50	4,53	4,53	-,082	,606	2,89	2,90	2,90	,187	-,057
1500-3000TL	4,53	4,55	4,53	-,983	,036	2,92	2,90	2,90	,385	,110
3000TL üstü	4,56	4,60	4,53	-,748	,142	2,84	2,89	2,90	,330	-,020
Bölüm										
İlköğretim Mat. Öğrt.	4,47	4,53	4,53	-,755	,329	2,82	2,90	2,90	,243	,014
Fen Bilgisi Öğrt.	4,51	4,53	4,53	-,601	-,236	2,93	2,90	2,90	,280	-,158
Sınıf Öğrt.	4,57	4,60	4,53	-,357	,304	2,92	2,90	2,90	,296	-,164
Sosyal Bilgiler Öğrt.	4,56	4,57	4,53	-,129	,147	2,91	2,90	2,90	,342	,269
Tercih Sebebi										
Ailem istediği için	4,49	4,53	4,53	-,969	,866	2,80	2,82	2,90	,472	-,106
Öğretmenliği sevdiğim için	4,56	4,57	4,53	-929	,979	2,94	2,90	2,90	,301	,066
Mecbur kaldığım için	4,50	4,53	4,53	-,104	,542	2,79	2,90	2,90	,244	-,036
İstihdam sıkıntısı az olduğu için	4,45	4,53	4,53	-,693	-,117	2,89	2,90	2,90	,472	,675
Diğer	4,52	4,53	4,53	-,808	,501	2,94	2,89	2,90	,539	,014

Tablo 9 incelendiğinde her iki ölçeğinde değişkenler bazında aritmetik ortalama, mod ve medyan değerlerinin birbirinin yakın ya da eşit olduğu, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ise +1 ile -1 arasında olduğu görülmüştür. Bu durum veri analizinde normallik varsayımını kabul eden parametrik test istatistiklerinin kullanılmasının uygun olduğunu göstermiştir. Veri analizinde (t) testi, varyans analizi, LSD ve Games Howell testleri yapılmıştır. Verilerin yorumlanmasında anlamlılık düzeyi p=0.05 olarak belirlenmiştir. Maddelerin yorumlanmasında ise beşli likert yapının aralık kategorileri belirlenmiştir. Değerlendirme grup aralığının belirlenmesinde Grup Aralığı= anj/Yapılacak Grup Sayısı" formülü kullanılmıştır. Geliştirilen ölçekler için belirlenen grup aralıkları Tablo 10'da verilmiştir. Eta-kare (η^2) katsayısı bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde ne derece etkili olduğunu gösterir. Etki büyüklüğü olarak da değişkendeki toplam varyansın ne kadarını açıkladığını gösterir. Bu değer 0 ile 1 arasında değer alır. ,01 küçük, ,06 orta ve ,14 ise yüksek düzeyde etki büyüklüğü olarak değerlendirilir (Cohen, 1988).

Tablo 10

Değerlendirme Ölçeği Grup Aralıkları

Grup Aralıkları	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği	Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği
1,00-1,79	Hiç Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum
1,80-2,59	Biraz Katılıyorum	Biraz Katılıyorum
2,60-3,39	Orta Düzeyde Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum
3,40-4,19	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum
4,20-5,00	Tamamen Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum

3.4.2 Nitel Verilerin Analizi

Araştırmada yer alan açık uçlu sorudan elde edilen nitel verilerinin analizinde içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İçerik analizinin kullanılmasının nedeni benzer verilerin belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek düzene konulmasına olanak sağlamasıdır. (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Açık uçlu sorulardan elde edilen cevaplar kodların ve temaların rahat oluşturulabilmesi ve tekrar tekrar gözden geçirilebilmesi için microsoft

word ve microsoft excell programlarına aktarılmıştır. Öncelikle taslak kod ve temalar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlar ve temalar yeniden gözden geçirilerek düzenlenmiş ve nihai kodlar ve temalar oluşturulmuştur. Nihai kodlar ve temaların tablolaştırılmasından sonra, temalar betimlenmiş ve araştırmacı tarafından önemli görülen katılımcı görüşlerine yer verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen veriler analiz edilerek tablolar halinde sunulmuş ve yorumlanmıştır.

4.1. Örnekleme İlişkin Bulgular

4.1.1 Demografik Özellikler

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının demografik özellikleri; cinsiyet, sınıf, üniversite, ailenin gelir düzeyi, bölüm ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri aşağıda ilgili başlıklar altında incelenmiştir.

4.1.2 Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Dağılımları

Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre dağılımları Tablo 11'de verilmiştir:

Tablo 11

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre frekans ve yüzde dağılımları

Cinsiyet	Frekans (n)	Yüzde (%)
Kadın	1686	74,1
Erkek	588	25,9
Toplam	2274	100

Tablo 11 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 1686'sının kadın, 588'inin ise erkek olduğu anlaşılmaktadır. Oransal olarak incelendiğinde ise %74'ünün

kadın, %26'sının erkek öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir. 2017 yılı istatistiklerine (YÖK, 2017) göre, eğitim fakültelerinde kız öğrencilerin oranı %63'tür. Dolayısıyla araştırmada kadın öğretmen adaylarının katılımının yüksek olması öngörülebilir bir sonuçtur. Bir diğer demografik değişken ise öğretmen adaylarının üniversitelere göre dağılımıdır.

4.1.3 Öğretmen Adaylarının Üniversitelere Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri üniversitelere göre dağılımları Tablo 12'de yer almaktadır.

Tablo 12

Öğretmen Adaylarının Mesleki Öğrenim Gördükleri Üniversitelere Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Üniversite	Frekans (n)	Yüzde (%)
Akdeniz Üniversitesi	369	15.7
Atatürk Üniversitesi	344	15.1
Dicle Üniversitesi	379	16.7
Gazi Üniversitesi	304	13.4
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	295	13.0
Ondokuz Mayıs üniversitesi	357	15.7
Yıldız Teknik üniversitesi	226	9.9
Toplam	2274	100

Tablo 12 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının yüzdesi en yüksek %16,7 ile Dicle Üniversitesi'nde iken, en düşük katılım ise %9,9 ile Yıldız Teknik Üniversitesi'ndedir. Yıldız Teknik Üniversitesi dışındaki üniversitelerde katılım oranlarının homojen olduğu söylenebilir. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde eğitim fakültesi toplam öğrenci sayısının düşük olması, eğitim fakültesindeki öğrenci sayısının diğer üniversitelerden az olmasıyla açıklanmaktadır.

4.1.4 Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre dağılımları Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13

Öğretmen Adaylarının Sınıf Düzeylerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Sınıf Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)
Üçüncü Sınıf	1182	52
Dördüncü Sınıf	1092	48
Toplam	2274	100

Tablo 13 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeylerinin hemen hemen eşit oranda olduğu görülmektedir.

4.1.5 Öğretmen Adaylarının Aile Gelirlerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ailelerinin gelir düzeylerine göre dağılımları Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14

Öğretmen Adaylarının Ailenin Gelir Düzeyine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Ailenin Gelir Düzeyi	Frekans (n)	Yüzde (%)
1500TL altı	572	25.2
1500-3000TL	1179	51.8
3000TL üstü	523	23.0
Toplam	2274	100

Tablo 14 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarından yarısının 1500-3000tl aralığında olduğu görülmektedir. Diğer gelir gruplarındaki öğretmen adayları ise hemen hemen %25'lik gelir grubunda yer almaktadır. Bu sonuca göre araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %51,8'i orta sosyo-ekonomik düzeyli ailelerden gelmektedir. Öğretmen adaylarının %25,2'si alt sosyo-ekonomik düzeyli, %23'ü ise üst sosyo-ekonomik düzeyli ailelerden gelmektedir.

4.1.6 Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının bölümlerine göre dağılımları Tablo 15'te verilmiştir.

Tablo 15

Öğretmen Adaylarının Bölümlerine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Bölüm	Frekans (n)	Yüzde (%)
İlköğretim Matematik Öğretmenliği	489	21,5
Fen Bilgisi Öğretmenliği	516	22,7
Sınıf Öğretmenliği	730	32,1
Sosyal Bilgiler	539	23,7
Toplam	2274	100

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %32'sinin sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gördüğü, diğer bölümlerin ise eşit oranda dağıldığı belirlenmiştir. Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının katılımının yüksek olması sınıf öğretmenliği öğrenci sayılarının araştırmaya katılan üniversitelerde diğer bölümlerden fazla olmasıyla açıklanmaktadır.

4.1.7 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebebine Göre Dağılımları

Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebine göre dağılımları Tablo 16'da verilmektedir.

Tablo 16

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebine Göre Frekans ve Yüzde Dağılımları

Öğretmenlik Mesleğini Tercih Sebebi	Frekans (n)	Yüzde (%)
Ailem İstediği İçin	234	10,3
Öğretmenliği Sevdiğim İçin	1247	54,8
Mecbur Kaldığım İçin	476	20.9
İstihdam Sıkıntısı Az Olduğu İçin	112	4,9
Diğer	205	9,0
Toplam	2274	100

Tablo 16 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının %54'ünün öğretmenliği sevdiği için bu mesleği tercih ettiği belirlenmiştir. İstihdam edilebilme ümidiyle tercih eden öğretmen adayı sayısı ise %5 ile oldukça düşük seviyede kalmıştır. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının oranı %20,9, ailesi istediği için seçen öğretmen adayları ise %10,3'tür.

4.2 Alt Problemlere İlişkin Bulgular

4.2.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Alt Problem 1: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ne düzeydedir?*

Bu bölümde araştırmanın birinci problemi doğrultusunda, öğretmen adaylarının; *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı," "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" , "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı" ve "Genel Ortalama"* alt boyutlarında değer algı düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan analizler sırasıyla verilmiştir.

4.2.1.1 Öğretmen Adaylarının "Ahlaklı Ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 17'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 18'de yer almaktadır.

Tablo 17

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Ahlaklı ve Dürüst Olma	2274	4,47	0,53	2,17	5,00	6	1687	74,20

Tablo 17'de öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda değer algılarına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Bu boyutta ölçekten alınabilecek minimum ortalama puan bir, maksimum ortalama puan beştir. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 2,17 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x}$ =4,47 ve standart sapmanın s=0,53 olduğu görülmektedir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %74'ü "ahlaklı ve dürüst olma" değerlerini "tamamen katılıyorum" aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik değer algısı ortalama puanları Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Ahlaklı ve Dürüst Olma	$\bar{x}$	s
1. Öğrencilerine her zaman saygıyla hitap etmelidir.	4,66	0,61
2. Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir.	4,77	0,55
3. Öğretim programını uygulamaya özen göstermelidir.	4,38	0,77
13. Verdikleri sözleri tutmalıdır.	4,71	0,65
14. Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir.	4,04	1,45
15. Öğrencilerini kandırmaya çalışabilir.	4,25	1,36
Toplam:	4,47	0,53

Tablo 18 öğretmen adaylarının maddeler bazında *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda değer algısı puanlarının ortalamasını göstermektedir. Öğretmen adaylarının bu boyut altındaki en yüksek değer algısı; *"Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir"* ($\bar{x}$=4,77, s=0,55), iken derecesi en düşük değer algısı *"Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir"* ($\bar{x}$=4,04, s=1,45) olduğu görülmektedir. Hasta olmayan bir öğretmenin rapor alması etik bulunmamaktadır. Buna rağmen öğretmen adaylarının maddeyi büyük ölçüde katılıyorum düzeyinde puanlamaları etik olmayan durumların bir meslek grubu tarafından içselleştirebildiğini ya da doğal karşılandığını göstermektedir.

4.2.1.2 Öğretmen Adaylarının "Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 19'da maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 20'de yer almaktadır.

Tablo 19

"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Kaynakları Verimli Kullanma	2274	4,68	0,46	2,00	5,00	3	1871	82,3

Tablo 19 öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda üç madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 2,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}68$ ve standart sapmanın s=0,46 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %82'si *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "Kaynakları Verimli Kullanma" değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"Kaynakları Verimli Kullanma" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algısı puan ortalamaları Tablo 20'de verilmiştir.

Tablo 20

"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Kaynakları Verimli Kullanma	$\bar{x}$	s
4. Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır.	4,62	0,59
5. Okulun kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalıdır.	4,70	0,54
6. Ders süresini verimli şekilde kullanmalıdır.	4,72	0,53
Toplam:	4,68	0,46

Tablo 20'de öğretmen adaylarının maddeler bazında *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değer algılarına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;*" Ders süresini verimli şekilde kullanmalıdır* ($\bar{x}$=4,72, s=0,53) maddesine yönelik değer algısı yüksekken *"Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır"* ($\bar{x}$=4,62, s=0,59) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.3 Öğretmen Adaylarının "Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 21'de maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 22'de yer almaktadır.

Tablo 21

"Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Empati Kurma	2274	4,40	0,52	1,17	5,00	6	1500	66,0

Tablo 21 öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,17 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}40$ ve standart sapmanın s=0,52 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %66'sı "*Empati Kurma"* değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"Empati Kurma" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algı puan ortalamaları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22

"Empati Kurma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Empati Kurma	$\bar{x}$	ss
7. Arkadaşları tarafından dışlanın öğrencilerin duygularını anlayabilmelidir.	4,70	0,57
8. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlayabilmelidir.	4,52	0,70
9. Öğrencilerinin duygularını okuyabilmelidir.	4,36	0,79
10. Kendisini öğrencisinin yerine koyarak, hata yaptığı için öğrencisinden özür dilemelidir.	4,16	0,98
11. Öğrencilerine duygu ve düşüncelerini anladığını hissettirmelidir.	4,56	0,66
12. Çocuğu düşük not aldığı için okula gelen velinin hislerini anlayabilmelidir.	4,10	0,93
Toplam:	4,40	0,52

Tablo 22'de öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Empati Kurma*" değer algılarına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;" *Arkadaşları tarafından dışlanın öğrencilerin duygularını anlayabilmelidir* ($\bar{x}$=4,70, s=0,57) maddesine yönelik değer algısı yüksekken *"Çocuğu düşük not aldığı için okula gelen velinin hislerini anlayabilmelidir"* ($\bar{x}$=4,10, s=0,93) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.4 Öğretmen Adaylarının "Cumhuriyete Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Cumhuriyete Saygı"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 23'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 24'te yer almaktadır.

Tablo 23

"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Cumhuriyet'e Saygı	2274	4,33	0,81	1,00	5,00	5	1537	67,6

Tablo 23 öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda beş madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}33$ ve standart sapmanın s=0,81 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %67'si *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"Cumhuriyet'e Saygı" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algısı puan ortalamaları Tablo 24'te verilmiştir.

Tablo 24

"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Cumhuriyete Saygı	$\bar{x}$	ss
16. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rol alan kişilerden bahsetmelidir.	4,26	1,06
17. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar okumalıdır.	4,20	1,05
18. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmeyi önemsemelidir.	4,32	0,99
19. Çağdaş ve bilimsel yolu takip etmelidir.	4,62	0,65
20. Cumhuriyet'in kuruluşu/kurucuları temalı etkinliklere katılmalıdır.	4,21	1,01
Toplam:	4,33	0,81

Tablo 23 öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Cumhuriyet'e Saygı*" değer algılarına yönelik puan ortalamalarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;*" Çağdaş ve bilimsel yolu takip etmelidir* ($\bar{x}$=4,62, s=0,65) maddesine yönelik değer algısı yüksekken "*Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar okumalıdır"* ($\bar{x}$=4,20, s=1,05) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.5 Öğretmen Adaylarının "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 25'te, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 26'da yer almaktadır.

Tablo 25

"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	2274	4,74	0,40	2,00	5,00	4	2038	89,6

Tablo 25 öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda dört madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 2,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}74$ ve standart sapmanın s=0,40 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %90'ı "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algısı puan ortalamaları Tablo 26'da verilmiştir.

Tablo 26

"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	$\bar{x}$	ss
21. Okula gelirken istekli olmalıdır.	4,71	0,58
22. Mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmelidir.	4,77	0,53
33. Bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip etmelidir.	4,67	0,59
34. Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır.	4,79	0,48
Toplam:	4,74	0,40

Tablo 25'te öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değer algılarına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;*" Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır* (x̄=4,79, s=0,48) maddesine yönelik değer algısı yüksekken "*Bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip etmelidir"* ($\bar{x}$=4,67, s=0,59) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.6 Öğretmen Adaylarının "Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 27'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 28'de yer almaktadır.

Tablo 27

"Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Anlayışlı Olma	2274	4,58	0,49	1,83	5,00	6	1695	74,5

Tablo 27 öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama

puanın 1,83 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}58$ ve standart sapmanın s=0,49 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %75'i "*Anlayışlı Olma*" değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"*Anlayışlı Olma*" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algısı puan ortalamaları Tablo 28'de verilmiştir.

Tablo 28

"Anlayışlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Anlayışlı Olma	$\bar{x}$	ss
23. Özel gereksinimli öğrencileri için daha fazla zaman ayırmalıdır.	4,49	0,72
24. Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır.	4,64	0,58
25. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığını anlamaya çalışmalıdır.	4,58	0,62
26. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepleri anlamaya çalışmalıdır.	4,58	0,63
27. Öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için velilerle işbirliği yapmalıdır.	4,57	0,64
28. Öğrencilerin sorunlarını dinleyerek çözüm üretmeye çalışmalıdır.	4,58	0,66
Toplam:	4,58	0,49

Tablo 28 öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Anlayışlı Olma*" değer algılarına yönelik puan ortalamalarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;" *Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır* (x̄=4,64, s=0,58) maddesine yönelik değer algısı yüksekken "*Özel gereksinimli öğrencileri için daha fazla zaman ayırmalıdır"* ($\bar{x}$=4,49, s=0,72) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.7 Öğretmen Adaylarının "Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 29'da, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 30'da yer almaktadır.

Tablo 29

"Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Sabırlı Olma	2274	4,57	0,52	1,50	5,00	4	1773	78,0

Tablo 29 öğretmen adaylarının "*Sabırlı Olma*" alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda dört madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,50 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}57$ ve standart sapmanın s=0,52 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Sabırlı Olma*" değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %78'i "*Sabırlı Olma*" değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Sabırlı Olma*" değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"*Sabırlı Olma*" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algısı puan ortalamaları Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30

"Sabırlı Olma" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Sabırlı Olma	$\bar{x}$	ss
29. Küçük yaştaki çocukların hayallerini sıkılmadan dinlemelidir.	4,50	0,72
30. Öğrencilere sabırlı davranmalıdır.	4,68	0,56
31. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabretmelidir.	4,61	0,62
32. Zor şartlar altında sabırla çalışmalıdır.	4,47	0,77
Toplam:	4,57	0,52

Tablo 30 öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Sabırlı Olma*" değer algılarına yönelik puan ortalamalarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;*" Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır* ($\bar{x}$=4,68, s=0,56) maddesine yönelik değer algısı yüksekken "*Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepleri anlamaya çalışmalıdır"* ($\bar{x}$=4,47, s=0,77) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.8 Öğretmen Adaylarının "Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 31'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 32'de yer almaktadır.

Tablo 31

"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Milli Değerlere Saygı	2274	4,48	0,60	1,00	5,00	6	1630	71,7

Tablo 31 öğretmen adaylarının "*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutu değer algılarına yönelik puanlarını göstermektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan

ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 4{,}48$ ve standart sapmanın s=0,60 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Milli Değerlere Saygı*" değeri ortalama puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının %72'si değerlerini tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Milli Değerlere Saygı*" değerine ilişkin algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

"*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutunda yer alan maddelere yönelik elde edilen değer algı puan ortalamaları Tablo 32'de verilmiştir.

Tablo 32

"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanları (Maddeler Bazında)

Milli Değerlere Saygı	$\bar{x}$	ss
35. Türkçe'yi doğru konuşmaya/yazmaya özen göstermelidir.	4,76	0,54
36. Branşı ne olursa olsun milli tarih bilgisi ve bilincine sahip olmalıdır.	4,55	0,80
37. Milli gün ve hafta programlarına önem vermelidir.	4,46	0,83
38. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşmalıdır.	4,30	0,95
39. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânları muhakkak görmelidir.	4,32	0,97
40. Milli sanat ve spor faaliyetlerini desteklemelidir.	4,46	0,82
Toplam:	4,48	0,60

Tablo 32 öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Milli Değerlere Saygı*" değer algılarına yönelik puan ortalamalarını göstermektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta; *"Türkçeyi doğru konuşmaya/yazmaya özen göstermelidir"* ($\bar{x}$=4,76, s=0,54) maddesine yönelik değer algısı yüksekken *"Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşmalıdır"* ($\bar{x}$=4,30, s=0,95) maddesine yönelik değer algıları daha düşüktür.

4.2.1.9 Öğretmen Adaylarının "Genel Ortalama" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyleri

Araştırmanın birinci alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu değer algısı düzeylerine yönelik bulgular Tablo 33'de yer almaktadır.

Tablo 33

"Genel Ortalama" Alt Boyutuna İlişkin Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 4,20 – 5,00	
							f	%
Genel Ortalama	2274	4,53	0,34	2,73	5,00	40	1908	83,9

Tablo 33 öğretmen adaylarının değer algılarına yönelik puanların genel ortalamalarını göstermektedir. Ölçekte toplam 40 madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 2,73 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Ölçekten alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde $\bar{x} = 4{,}53$ ve standart sapmanın s=0,34 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanlarının "tamamen katılıyorum" aralığında olduğu söylenilebilir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının ortalama %84'ü değer algılarını tamamen katılıyorum aralığında puanlamıştır. Dolayısıyla öğretmen adaylarının değer algılarının yüksek olduğu söylenebilir.

4.2.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Alt Problem 2: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*

Bu bölümde araştırmanın ikinci alt problemi doğrultusunda, öğretmen adaylarının; *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı," "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutlarında değer algısı düzeylerinin cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim görülen üniversite değişkenlerine göre tespit etmek amacıyla yapılan analizler sırasıyla verilmiştir.

4.2.2.1 Cinsiyete Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" , "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 34'te verilmiştir.

Tablo 34

Cinsiyet Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları

Değer Algısı	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	Kadın	1686	4,50	,52	2272	3,30	0,00*	,005
	Erkek	588	4,41	,55				
Kaynakları Verimli Kullanma	Kadın	1686	4,69	,45	2272	2,02	0,04*	,002
	Erkek	588	4,65	,49				
Empati Kurma	Kadın	1686	4,41	,53	2272	1,08	0,28	,001
	Erkek	588	4,39	,53				
Cumhuriyet'e Saygı	Kadın	1686	4,35	,79	2272	2,34	0,02*	,002
	Erkek	588	4,26	,87				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	Kadın	1686	4,75	,38	2272	1,69	0,09*	,001
	Erkek	588	4,72	,44				
Anlayışlı Olma	Kadın	1686	4,60	,48	2272	2,77	0,01*	,004
	Erkek	588	4,53	,51				
Sabırlı Olma	Kadın	1686	4,59	,51	2272	2,05	0,04*	,002
	Erkek	588	4,53	,57				
Milli Değerlere Saygı	Kadın	1686	4,50	,58	2272	2,12	0,03*	,002
	Erkek	588	4,44	,65				
Genel Ortalama	Kadın	1686	4,54	,33	2272	3,00	0,00*	,004
	Erkek	588	4,49	,37				

∗ P< .05 anlamlı

Tablo 34 incelendiğinde; öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Sabırlı Olma", "Cumhuriyet'e Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma"* ve *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutları ile "Genel Ortalama" alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmiştir. *"Empati*

Kurma" alt boyutunda ise cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre puan dağılımları ve t-testi sonuçları sırasıyla incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=3,30, p<,05]. *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$ =4,50 s=,52) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,65 s=,49) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,005) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının "Ahlaklı ve Dürüst Olma" alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,02, p<,05]. *"Kaynakları Verimli Kullanma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$ =4,69 s=,45) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,41 s=,55) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Empati Kurma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,41 s=,53), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,39 s=,53) göre daha fazla olmasına rağmen *"Empati Kurma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=1,08, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,34, p<,05]. *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$ =4,35 s=,79) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,26 s=,87) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=1,69, p<,05]. *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$ =4,75 s=,38) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,72 s=,44) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,001) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Anlayışlı Olma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,77, p<,05]. *"Anlayışlı Olma"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$ =4,60 s=,48) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,43 s=,41) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Sabırlı Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,05, p<,05]. *"Sabırlı Olma"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,59 s=,51) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,53 s=,57) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,12, p<,05]. *"Milli Değerlere Saygı"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,50 s=,58) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,44 s=,65) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin

öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Genel Ortalama"* puanlarında anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=3,00, p<,05]. *"Genel Ortalama"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,54 s=,33) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,49 s=,37) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* ya göre değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.2.2 Sınıf Düzeyine Göre Değer Algı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Sınıf değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı"," "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" , "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 35'te verilmiştir.

Tablo 35

Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları

Değer Algısı	Sınıf	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	3. Sınıf	1182	4,53	,50	2272	4,82	0,00*	,010
	4. Sınıf	1092	4,42	,55				
Kaynakları Verimli Kullanma	3. Sınıf	1182	4,69	,46	2272	0,75	0,45	,000
	4. Sınıf	1092	4,67	,46				
Empati Kurma	3. Sınıf	1182	4,40	,52	2272	-0,25	0,80	,000
	4. Sınıf	1092	4,41	,53				
Cumhuriyet'e Saygı	3. Sınıf	1182	4,29	,85	2272	-2,49	0,01*	,003
	4. Sınıf	1092	4,37	,76				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	3. Sınıf	1182	4,75	,39	2272	0,98	0,33	,000
	4. Sınıf	1092	4,73	,41				
Anlayışlı Olma	3. Sınıf	1182	4,58	,49	2272	-0,66	0,51	,000
	4. Sınıf	1092	4,59	,58				
Sabırlı Olma	3. Sınıf	1182	4,58	,53	2272	0,55	0,59	,000
	4. Sınıf	1092	4,57	,52				
Milli Değerlere Saygı	3. Sınıf	1182	4,47	,59	2272	-0,75	0,45	,000
	4. Sınıf	1092	4,49	,61				
Genel Ortalama	3. Sınıf	1182	4,53	,34	2272	-0,06	0,95	,000
	4. Sınıf	1092	4,43	,34				

∗ P< .05 anlamlı

Tablo 35 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* ve *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar ve genel ortalamada ise sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre puan dağılımları ve t-testi sonuçları sırasıyla incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=4,82, p<,05]. *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,53 s=,50) dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,42 s=,55) göre daha fazladır. Başka bir deyişle üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu değer algısı, sınıf düzeyine göre dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre

daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,01) dikkate alındığında sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,69 s=,46), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,67 s=,46) göre daha fazla olmasına rağmen *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,75, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Empati Kurma"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,40 s=,52), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =4,41 s=,53) göre daha az olmasına rağmen *"Empati Kurma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=-0,25, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=2,49, p<,05]. *"Cumhuriyet'e Saygı"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,29 s=,85) dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,37 s=,76) göre daha azdır. Başka bir deyişle üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu değer algısı, sınıf düzeyine göre dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,003) dikkate alındığında sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,75 s=,39), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,73 s=,41) göre daha fazla olmasına rağmen *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,98, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Anlayışlı Olma"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,58 s=,49), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,59 s=,58) göre daha az olmasına

rağmen *"Anlayışlı Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,66, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Sabırlı Olma"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,58 s=,53), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,57 s=,52) göre daha fazla olmasına rağmen *"Sabırlı Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,55, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Milli Değerlere Saygı"* boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,47 s=,59), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,49 s=,61) göre daha az olmasına rağmen *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,75, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Genel Ortalama"* puanlarında anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,06 p<,05]. *"Genel Ortalama"* alt boyutunda üçüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algısı puanları ($\bar{x}$=4,53 s=,33), dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,43 s=,37) göre daha fazladır.

4.2.2.3 Üniversite Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları

Üniversite değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 36'da verilmiştir.

Tablo 36

Üniversite Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Üniversite	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1. Akdeniz	369	4,26	,63	14,00	,000*	1-2, 1-3, 1-4 1-5, 1-6, 1-7	,036
	2. Atatürk	344	4,47	,48				
	3. Dicle	379	4,48	,50				
	4. Gazi	304	4,56	,46				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,53	,53				
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,49	,54				
	7. Yıldız Teknik	226	4,57	,42				
Kaynakları Verimli Kullanma	1. Akdeniz	369	4,63	,48	3,31	,003*	1-6, 1-7	,009
	2. Atatürk	344	4,66	,46				
	3. Dicle	379	4,66	,50				
	4. Gazi	304	4,68	,43				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,66	,50				
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,75	,43				
	7. Yıldız Teknik	226	4,76	,36				
Empati Kurma	1. Akdeniz	369	4,39	,51	4,51	,000*	7-1, 7-2, 7-3, 7-4, 6-2	,012
	2. Atatürk	344	4,33	,55				
	3. Dicle	379	4,40	,57				
	4. Gazi	304	4,35	,48				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,45	,54				
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,45	,55				
	7. Yıldız Teknik	226	4,52	,43				
Cumhuriyet'e Saygı	1. Akdeniz	369	4,43	,72	54,47	,000*	3-1, 3-2 3-4, 3-5 3-6, 3-7 5-1, 5-2 5-3, 5-4 5-6, 5-7	,126
	2. Atatürk	344	4,43	,73				
	3. Dicle	379	3,70	,98				
	4. Gazi	304	4,45	,73				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,64	,53				
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,41	,78				
	7. Yıldız Teknik	226	4,37	,72				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1. Akdeniz	369	4,70	,44	2,45	,023*	7-1, 7-3	,006
	2. Atatürk	344	4,76	,39				
	3. Dicle	379	4,72	,43				
	4. Gazi	304	4,75	,36				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,76	,41				
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,75	,41				
	7. Yıldız Teknik	226	4,81	,30				

Tablo 36 (Devamı)

Değer Algısı	1. Üniversite	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
	2. Akdeniz	369	4,54	,51				
	3. Atatürk	344	4,57	,48				
	4. Dicle	379	4,57	,50			6-1, 6-4,	
Anlayışlı Olma	5. Gazi	304	4,54	,46	2,46	,023*	7-1, 7-2	,006
	6. M. Sıtkı Koçman	295	4,60	,51			7-3, 7-4	
	7. Ondokuz Mayıs	357	4,63	,48				
	8. Yıldız Teknik	226	4,65	,44				
	1. Akdeniz	369	4,61	,49				
	2. Atatürk	344	4,55	,53				
	3. Dicle	379	4,54	,54			4-1, ,4-5	
Sabırlı Olma	4. Gazi	304	4,50	,51	2,39	,027*	4-6, 4-7	,006
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,59	,56			6-3	
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,61	,53				
	7. Yıldız Teknik	226	4,62	,49				
	1. Akdeniz	369	4,52	,53				
	2. Atatürk	344	4,58	,44				
	3. Dicle	379	4,05	,84				
Milli Değerlere Saygı	4. Gazi	304	4,57	,43	45,92	,000*	3-1, 3-2	,108
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,60	,49			3-4, 3,5	
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,54	,55			3-6, 3-7	
	7. Yıldız Teknik	226	4,64	,53				
	1. Akdeniz	369	4,50	,34				
	2. Atatürk	344	4,54	,31				
	3. Dicle	379	4,41	,36			3-1, 3-2	
Genel Ortalama	4. Gazi	304	4,54	,31	14,13	,000*	3-4, 3,5	,036
	5. M. Sıtkı Koçman	295	4,60	,36			3-6, 3-7	
	6. Ondokuz Mayıs	357	4,57	,35			1-5, 1-7	
	7. Yıldız Teknik	226	4,61	,29				

Tablo 36 incelendiğinde öğretmen adaylarının üniversitelere göre değer algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda tüm alt boyutlar ve genel ortalamada anlamlı farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının üniversitelere göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=14,00, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst*

Olma" alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Akdeniz üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,26 s=,63), Atatürk ($\bar{x}$=4,47 s=,48), Gazi ($\bar{x}$=4,56 s=,46), Dicle ($\bar{x}$=4,48 s=,50), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=4,53 s=,53), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=4,49 s=,54) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=4,81 s=,30) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Akdeniz üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değer algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,036) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=3,32, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Akdeniz üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,26 s=,63), Ondokuz Mayıs üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,75 s=,43) göre daha az olduğu ve Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,66 s=,46), Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,76 s=,36) göre daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Akdeniz ve Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değer algılarının sırasıyla Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,009) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Empati Kurma"* (F=4,52, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur "Empati Kurma" alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,45 s=,63), Akdeniz

($\bar{x}$=4,39 s=,51), Atatürk ($\bar{x}$=4,33 s=,55), Dicle ($\bar{x}$=4,40 s=,57) ve Gazi ($\bar{x}$=4,35 s=,48) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu ve Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,33 s=,55), Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,45 s=,54) göre daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları Akdeniz, Atatürk, Dicle ve Gazi üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,012) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının "Empati Kurma" alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=54,47, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,70 s=,98), Akdeniz ($\bar{x}$=4,43 s=,72), Atatürk ($\bar{x}$=4,43 s=,73), Gazi ($\bar{x}$=4,45 s=,73), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=4,35 s=,48), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=4,35, s=,48) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=4,35 s=,48) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu ve Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,33 s=,55), Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,45 s=,54) göre daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,126) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının "Cumhuriyet'e Saygı" alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=2,46, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur

"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,81 s=,30), Akdeniz ($\bar{x}$=4,70 s=,44) ve Dicle ($\bar{x}$=4,72 s=,43) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* değer algıları Akdeniz ile Dicle üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Anlayışlı Olma"* (F=2,46, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,65 s=,44), Akdeniz ($\bar{x}$=4,54 s=,51), Atatürk ($\bar{x}$=4,57 s=,48), Dicle ($\bar{x}$=4,57 s=,46) ve Gazi ($\bar{x}$=4,54 s=,46), üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu; aynı zamanda Ondokuz Mayıs üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,63 s=,48), Akdeniz ile Gazi üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değer algıları Akdeniz, Atatürk, Dicle ve Gazi üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ondokuz Mayıs üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değer algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Sabırlı Olma"* (F=2,34, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının

"Sabırlı Olma" alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,50 s=,44), Akdeniz ($\bar{x}$=4,61 s=,49), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=4,59 s=,56), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=4,61 s=,53) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=4,62 s=,49), üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu; aynı zamanda Ondokuz Mayıs üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının Dicle üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,54 s=,54) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değer algıları Akdeniz, Atatürk, Muğla Sıtkı Koçman, Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ondokuz Mayıs üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değer algıları ise Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=45,92, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,05 s=,84) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değer algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,108) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Genel Ortalama"* (F=14,13, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Genel Ortalama"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,41 s=,36), Akdeniz ($\bar{x}$=4,50 s=,34), Atatürk ($\bar{x}$=4,54 s=,31), Gazi ($\bar{x}$=4,54 s=,31), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=4,60 s=,36), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=4,57, s=,35) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=4,61 s=,29) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu; aynı zamanda Akdeniz

üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının Muğla Sıtkı Koçman ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algıları genel olarak Akdeniz, Atatürk, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman, Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca Akdeniz üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algıları genel olarak Muğla Sıtkı Koçman ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,036) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.2.4 Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Ailenin gelir düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı"," "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" , "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 37'de verilmiştir.

Tablo 37

Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Ailenin Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1. 1500TL Altı	572	4,47	,52	1,685	,186	-	,001
	2. 1500-3000TL	1179	4,49	,53				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,44	,54				
Kaynakları Verimli Kullanma	1. 1500TL Altı	572	4,66	,49	3,297	,037*	1-3	,003
	2. 1500-3000TL	1179	4,67	,46				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,73	,42				
Empati Kurma	1. 1500TL Altı	572	4,38	,56	2,570	,077	-	,002
	2. 1500-3000TL	1179	4,40	,52				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,45	,51				
Cumhuriyet'e Saygı	1. 1500TL Altı	572	4,23	,85	9,581	,000*	1-2, 1-3 2-3	,008
	2. 1500-3000TL	1179	4,33	,79				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,44	,80				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1. 1500TL Altı	572	4,71	,43	2,379	,093	-	,002
	2. 1500-3000TL	1179	4,75	,40				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,76	,38				
Anlayışlı Olma	1. 1500TL Altı	572	4,59	,49	0,439	,645	-	,000
	2. 1500-3000TL	1179	4,57	,48				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,60	,49				
Sabırlı Olma	1. 1500TL Altı	572	4,57	,51	0,488	,614	-	,000
	2. 1500-3000TL	1179	4,58	,52				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,55	,56				
Milli Değerlere Saygı	1. 1500TL Altı	572	4,38	,68	12,826	,000*	1-2, 1-3	,011
	2. 1500-3000TL	1179	4,50	,57				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,56	,56				
Genel Ortalama	1. 1500TL Altı	572	4,50	,36	3,303	,037*	1-3	,003
	2. 1500-3000TL	1179	4,53	,34				
	3. 3000TL Üzeri	523	4,56	,32				

*P<0,05 anlamlı

Tablo 37 incelendiğinde ailenin gelir düzeyine göre öğretmen adaylarının değer algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek

amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda *"Kaynakları Verimli Kullanma"*, *"Cumhuriyet'e Saygı", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutlarında anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=1,69, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=3,23, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,66 s=,49), ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,73 s=,42) göre daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değer algıları, ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,003) dikkate alındığında ailenin gelir düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Empati Kurma"* (F=2,57, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=9,58, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,23 s=,85), ailesinin gelir düzeyi 1500-3000tl olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,33 s=,79) göre daha az ailesinin geliri 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,44 s=,80) göre ise daha fazla olduğu görülmüştür. Ailesinin gelir düzeyi 1500-3000tl olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,33 s=,79) göre, ailesinin geliri 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının puanlarının ($\bar{x}$=3,44 s=,80) daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları,

ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha yüksek, 1500-3000tl olanlara göre daha düşüktür. Ailesinin gelir düzeyi 1500-3000tl olan öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları ise ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,008) dikkate alındığında ailenin gelir düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=2,38, p<0,05), *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=0,44, p<0,05) ve "Sabırlı Olma" (F=0,49, p<0,05) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=12,83, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,38 s=,68), ailesinin gelir düzeyi 1500-3000tl olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,50 s=,57) ve ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,56 s=,56) göre ise daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değer algıları, ailesinin gelir düzeyi 1500-3000tl olan ve 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,011) dikkate alındığında ailenin gelir düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Genel Ortalama"* (F=3,30, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. *"Genel Ortalama"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,50, s=,36), ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,56, s=,32) göre ise daha az olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ailesinin gelir düzeyi 1500tl altı olan öğretmen adaylarının değerlerin geneline yönelik algıları, ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,003) dikkate

alındığında ailenin gelir düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.2.5 Bölüm Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 38'de verilmiştir.

Tablo 38

Bölüm Değişkenine Göre Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Bölüm	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,32	,58	23,587	,000*	1-2, 1-3, 1-4 2-4	,030
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,58	,44				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,51	,55				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,45	,53				
Kaynakları Verimli Kullanma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,70	,41	1,250	,290	-	,002
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,65	,45				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,69	,47				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,69	,49				
Empati Kurma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,37	,52	4,926	,002*	1-3, 1-4 2-3, 2-4	,006
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,35	,52				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,45	,52				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,44	,54				
Cumhuriyet'e Saygı	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,22	,88	8,459	,000*	1-3, 1-4 2-4	,011
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,26	,79				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,37	,80				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,44	,78				

Tablo 38 (Devamı)

Değer Algısı	Bölüm	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,74	,39	0,133	,941	-	,000
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,74	,40				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,75	,41				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,75	,41				
Anlayışlı Olma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,54	,50	5,621	,001*	1-3, 2-3	,007
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,55	,49				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,64	,45				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,57	,52				
Sabırlı Olma	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,51	,53	4,267	,005*	1-3, 1-4	,006
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,57	,52				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,62	,51				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,58	,53				
Milli Değerlere Saygı	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,48	,55	2,306	,075	-	,003
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,42	,59				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,50	,61				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,51	,63				
Genel Ortalama	1. İlköğretim Mat. Öğrt.	489	4,47	,33	9,454	,000*	1-3, 1-4 2-3, 2-4	,012
	2. Fen Bilgisi Öğrt.	516	4,51	,35				
	3. Sınıf Öğrt.	730	4,57	,34				
	4. Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	4,56	,34				

*P<0,05 anlamlı

Tablo 38 incelendiğinde bölümlerine göre öğretmen adaylarının değer algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda *"Ahlaklı ve Dürüst olma", "Empati Kurma", "Cumhuriyet'e Saygı", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma"* ve "*Genel Ortalama"* alt boyutlarında anlamlı farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=25,59, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan

kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,58 s=,44), fen bilgisi ($\bar{x}$=4,32 s=,58), sınıf ($\bar{x}$=4,45 s=,55) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=4,47 s=,53) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının, sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değer algıları fen bilgisi, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değer algıları ise sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,030) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=1,25, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Empati Kurma"* (F=4,92, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Empati Kurma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,37 s=,52), sınıf ($\bar{x}$=4,35 s=,52) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=4,44 s=,52) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,35 s=,52), sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları ise sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Ayrıca eta kare değeri

(η^2=,006) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=8,46, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,22 s=,88), sınıf ($\bar{x}$=4,37 s=,80) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=4,44 s=,78) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,26 s=,79), sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,44 s=,78) göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları ise sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,011) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=0,13, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Anlayışlı Olma"* (F=5,62, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,54 s=,50), sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,64 s=,45) göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,55 s=,49), sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına

($\bar{x}$=4,64 s=,45) göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değer algıları sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değer algıları ise sınıf öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,007) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Sabırlı Olma"* (F=4,23, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,51 s=,53), sınıf öğretmenliği ($\bar{x}$=4,62 s=,51) ve sosyal bilgiler öğretmenliği ($\bar{x}$=4,58 s=,53) bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değer algıları, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=2,30, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Genel Ortalama"* (F=9,45, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Genel Ortalama"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,47 s=,33), sınıf ($\bar{x}$=4,57 s=,34) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=4,56 s=,34) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,51 s=,35), sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim

matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algıları genel olarak sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algıları ise genel olarak sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,012) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.2.6 Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Tercih sebebi değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değer algısı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemeye yönelik t testi sonuçları Tablo 39'da verilmiştir.

Tablo 39

Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değer Algısı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Tercih Sebebi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1. Ailem istediği için	234	4,46	,52	2,467	,043*	2-3, 2-4	,004
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,50	,52				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,43	,56				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,38	,48				
	5. Diğer	205	4,48	,51				
Kaynakları Verimli Kullanma	1. Ailem istediği için	234	4,67	,44	3,659	,006*	2-3	,006
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,71	,44				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,64	,51				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,60	,50				
	5. Diğer	205	4,66	,48				
Empati Kurma	1. Ailem istediği için	234	4,35	,58	3,392	,009*	2-1, 2-3, 2-4 5-4	,006
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,44	,50				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,37	,56				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,30	,54				
	5. Diğer	205	4,43	,48				

Tablo 39 (Devamı)

Değer Algısı	Tercih Sebebi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Cumhuriyet'e Saygı	1. Ailem istediği için	234	4,22	,88	4,358	,002*	2,1, 2-4, 2-5 3-4	,008
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,38	,76				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,32	,84				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,14	,98				
	5. Diğer	205	4,26	,86				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1. Ailem istediği için	234	4,72	,41	6,616	,000*	2-3	,012
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,78	,37				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,68	,46				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,67	,43				
	5. Diğer	205	4,75	,36				
Anlayışlı Olma	1. Ailem istediği için	234	4,56	,50	1,821	,122	-	,003
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,60	,47				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,54	,52				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,56	,51				
	5. Diğer	205	4,59	,44				
Sabırlı Olma	1. Ailem istediği için	234	4,57	,52	4,642	,001*	2-3	,008
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,61	,50				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,49	,59				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,50	,56				
	5. Diğer	205	4,57	,49				
Milli Değerlere Saygı	1. Ailem istediği için	234	4,44	,60	4,681	,001*	2-3	,008
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,53	,55				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,40	,70				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,39	,63				
	5. Diğer	205	4,49	,60				
Genel Ortalama	1. Ailem istediği için	234	4,49	,36	6,229	,000*	2-1, 2-3, 2-4	,011
	2. Öğretmenliği sevdiğim için	1247	4,56	,32				
	3. Mecbur kaldığım için	476	4,49	,37				
	4. İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	4,45	,35				
	5. Diğer	205	4,52	,34				

*P<0,05 anlamlı

Tablo 39 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre değer algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda *"Anlayışlı Olma"* hariç diğer tüm alt

boyutlarda anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=2,47, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,46 s=,52), mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=4,43 s=,56) ve istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,38 s=,48) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değer algıları, mecbur kaldığı için ve istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=3,659, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,67 s=,44), mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,64 s=,51) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değer algıları, mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Empati Kurma"* (F=3,392, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Empati Kurma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,44 s=,50), ailesi istediği için ($\bar{x}$=4,35 s=,58), mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=4,37 s=,56) ve istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,30 s=,54) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,43 s=,48), istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,30 s=,54) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları, ailesi istediği için, mecbur kaldığı için ve istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değer algıları istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=3,392, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,38 s=,76), ailesi istediği için ($\bar{x}$=4,22 s=,88), istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,14 s=,98) ve diğer nedenlerden ($\bar{x}$=4,26 s=,86) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,32 s=,84), istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,14 s=,98) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları, ailesi istediği için, istihdam

sıkıntısı az olduğu için ve diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları ise istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,008) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=6,616, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ailesi istediği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,72 s=,41), mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,68 s=,46) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ailesi istediği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* değer algıları, mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,012) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Anlayışlı Olma"* (F=1,82, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Sabırlı Olma"* (F=4,642, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,61 s=,50), mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,49 s=,59) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değer algıları, mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih

eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,008) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=4,681, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,53 s=,55), mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=4,40 s=,70) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değer algıları, mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,008) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Genel Ortalama"* (F=6,229, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Genel Ortalama"* puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=4,56 s=,32), ailesi istediği için ($\bar{x}$=4,49 s=,36), mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=4,49 s=,37) ve istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=4,45 s=,35) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* değer algıları, ailesi istediği için, mecbur kaldığı için ve istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,011) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Alt Problem 3: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?*

Bu bölümde araştırmanın üçüncü alt problemi doğrultusunda, öğretmen adaylarının; *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve "*Genel Ortalama"* alt boyutlarında değerlerin kazandırılması düzeylerini tespit etmek amacıyla yapılan analizler sırasıyla verilmiştir.

4.2.3.1 Öğretmen Adaylarının "Ahlaklı Ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının "*Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 40'da, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 41'de yer almaktadır.

Tablo 40

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Ahlaklı ve Dürüst Olma	2274	3,36	0,69	1,00	5,00	6	908	39,9

Tablo 40'da öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Bu boyutta ölçekten alınabilecek minimum ortalama puan bir, maksimum ortalama puan beştir. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x}$ =3,36 ve standart sapmanın s=0,69 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen

adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde katılıyorum" aralığında olduğu söylenebilir.

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 41'de verilmiştir.

Tablo 41

"Ahlaklı ve Dürüst Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Ahlaklı ve Dürüst Olma	$\bar{x}$	s
1. Öğrencilere saygılı şekilde hitap edilmektedir.	3,56	1,17
2. Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliğine hassasiyet gösterilmektedir.	3,94	1,08
3. Dersin içeriği dışında konular anlatılmamaktadır.	2,71	1,29
13. Verilen sözler tutulmaktadır.	2,96	1,25
14. Öğretim elemanları derse gelmeme sebeplerini dürüstçe ifade etmezler.	3,21	1,36
15. Öğrencileri aldatmaya yönelik söz ve davranışlarda bulunulmaktadır.	3,78	1,29
Toplam:	3,36	0,69

Tablo 41'de öğretmen adaylarının maddeler bazında *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyut değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı en yüksek; *"Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir"* ($\bar{x}$=3,94, s=1,08), iken en düşük *"Dersin içeriği dışında konular anlatılmamaktadır"* ($\bar{x}$=2,71, s=1,29) olduğu görülmektedir.

4.2.3.2 Öğretmen Adaylarının "Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 42'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 43'de yer almaktadır.

Tablo 42

"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Kaynakları Verimli Kullanma	2274	3,29	1,10	1,00	5,00	3	713	31,4

Tablo 42 öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda üç madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 3{,}29$ ve standart sapmanın s=1,10 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde" olduğu söylenilebilir. *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 43'de verilmiştir.

Tablo 43

"Kaynakları Verimli Kullanma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Kaynakları Verimli Kullanma	$\bar{x}$	s
4. Öğretim materyalleri ve diğer demirbaşlar dikkatli kullanılmaktadır.	3,52	1,24
5. Üniversitenin kaynakları verimli bir şekilde kullanılmaktadır.	3,09	1,34
6. Ders süresi verimli bir şekilde kullanılmaktadır.	3,23	1,27
Toplam:	3,29	1,10

Tablo 43'de öğretmen adaylarının maddeler bazında *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı en yüksek; "*Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır* ($\bar{x}$=3,52, s=1,24) iken en

düşük *"Okulun kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalıdır"* ($\bar{x}$=3,09, s=1,34) olduğu görülmektedir.

4.2.3.3 Öğretmen Adaylarının "Empati Kurma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 44'te, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 45'te yer almaktadır.

Tablo 44

"Empati Kurma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 1,80 – 2,59	
							f	%
Empati Kurma	2274	2,44	1,07	1,00	5,00	6	652	28,7

Tablo 44 öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 2{,}44$ ve standart sapmanın s=1,07 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "biraz katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir.

"Empati Kurma" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 45'te verilmiştir.

Tablo 45

"Empati Kurma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Empati Kurma	$\bar{x}$	ss
7. Üniversiteye uyum sorunu yaşayan öğrencilerin duygularını anlamaya önem verilmektedir.	2,63	1,38
8. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlamaya önem verilmektedir.	2,61	1,35
9. Öğretim elemanlarının öğrencilerin duygularını okuyabildiğini düşünmekteyim.	2,38	1,24
10. Çalışanlar kendilerini öğrencilerin yerine koyarak, yapılan hatalar için öğrencilerden özür dilemektedir.	2,19	1,29
11. Öğrencilere, duygu ve düşüncelerinin anlaşılmaya çalışıldığı izlenimi verilmektedir.	2,64	1,26
12. Düşük not alan öğrencinin hislerini anlamaya önem verilmektedir.	2,24	1,29
Toplam:	2,44	1,07

Tablo 45'te öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Empati Kurma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta; *"Öğrencilere, duygu ve düşüncelerinin anlaşılmaya çalışıldığı izlenimi verilmektedir" ($\bar{x}$=2,64, s=1,26)* maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken *"Çalışanlar kendilerini öğrencilerin yerine koyarak, yapılan hatalar için öğrencilerden özür dilemektedir"* ($\bar{x}$=2,19, s=1,29) maddesinde daha düşüktür. Değerlerin kazandırılmasına yönelik alt boyutlar arasında *"Empati Kurma"* alt boyutu belirgin şekilde düşük puan almıştır. Cooper'e (2002) göre empati kuramayan öğretmenler, öğrencilerin duygularını ihmal ederek önemli ölçüde bütün gruba, konuya ve programa yoğunlaşarak onların motivasyonlarının kaybolmasına neden olmaktadırlar.

4.2.3.4 Öğretmen Adaylarının "Cumhuriyete Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Cumhuriyete Saygı"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo

46'da, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 47'de yer almaktadır.

Tablo 46

"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

Cumhuriyet'e Saygı	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
	2274	3,10	1,11	1,00	5,00	5	569	25,0

Tablo 46 öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda beş madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 3{,}10$ ve standart sapmanın s=1,11 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir.

"Cumhuriyet'e Saygı" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 47'de verilmiştir.

Tablo 47

"Cumhuriyet'e Saygı" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Cumhuriyete Saygı	$\bar{x}$	ss
16. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rolü olan kişilerden bahsedilmektedir.	3,08	1,27
17. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar tavsiye edilmektedir.	2,96	1,32
18. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmek önemsenmektedir.	3,09	1,29
19. Çağdaş ve bilimsel yol takip edilmektedir.	3,30	1,20
20. Cumhuriyet kuruluşu/kurucuları temalı etkinlikler desteklenmektedir/düzenlenmektedir.	2,96	1,28
Toplam:	3,10	1,11

Tablo 47'de öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Cumhuriyet'e Saygı* alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta;*" Çağdaş ve bilimsel yol takip edilmektedir* ($\bar{x}$=3,30, s=1,20) maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken *"Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar tavsiye edilmektedir"* ($\bar{x}$=2,96, s=1,32) maddesinde daha düşüktür.

4.2.3.5 Öğretmen Adaylarının "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 48'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 49'da yer almaktadır.

Tablo 48

"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	2274	3,17	0,97	2,00	5,00	4	657	28,9

Tablo 48 öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda dört madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 3{,}17$ ve standart sapmanın s=0,97 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir.

"*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 49'da verilmiştir.

Tablo 49

"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	$\bar{x}$	ss
21. Öğretim elemanları derse istekli gelmektedir.	3,00	1,21
22. Çalışanların mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmekteyim.	3,06	1,18
33. Öğrenciler bilim ve teknolojideki gelişmelerden haberdar edilmektedir.	2,98	1,27
34. Yaşam boyu öğrenmenin önemli görüldüğünü düşünmekteyim.	3,63	1,27
Toplam:	3,17	0,97

Tablo 49'da öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta; *"Yaşam boyu öğrenmenin önemli görüldüğünü düşünmekteyim"* ($\bar{x}$=3,63, s=1,27) maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken "*Öğrenciler bilim ve teknolojideki gelişmelerden haberdar edilmektedir"* ($\bar{x}$=2,98, s=1,27) maddesinde daha düşüktür.

4.2.3.6 Öğretmen Adaylarının "Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 50'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 51'de yer almaktadır.

Tablo 50

"Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 1,80 – 2,59	
							f	%
Anlayışlı Olma	2274	2,51	1,10	1,00	5,00	6	654	28,8

Tablo 50 öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 2{,}51$ ve standart sapmanın s=1,10 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "biraz katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenebilir.

"*Anlayışlı Olma*" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 51'de verilmiştir.

Tablo 51

"Anlayışlı Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Anlayışlı Olma	$\bar{x}$	ss
23. Gerektiğinde öğrenciler için fazladan çalışılmaktadır.	2,75	1,30
24. Öğrencilere zor zamanlarında destek olunmaktadır.	2,61	1,28
25. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır.	2,45	1,27
26. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepler anlaşılmaya çalışılmaktadır.	2,37	1,25
27. Çalışanlar öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için birbirleriyle işbirliği yapmaktadır.	2,44	1,28
28. Öğrencilerin sorunları dinlenerek çözüm üretilmeye çalışılmaktadır.	2,49	1,25
Toplam:	2,51	1,10

Tablo 51'de öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Anlayışlı Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta; *"Gerektiğinde öğrenciler için fazladan çalışılmaktadır"* ($\bar{x}$=2,75, s=1,30) maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken *"Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepler anlaşılmaya çalışılmaktadır"* ($\bar{x}$=2,37, s=1,25) maddesinde daha düşüktür.

4.2.3.7 Öğretmen Adaylarının "Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 52'de, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 53'te yer almaktadır.

Tablo 52

"Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Sabırlı Olma	2274	2,64	1,08	1,00	5,00	4	558	22,8

Tablo 52 öğretmen adaylarının "*Sabırlı Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda dört madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 2{,}64$ ve standart sapmanın s=1,08 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Sabırlı Olma*" değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir.

"*Sabırlı Olma*" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 53'te verilmiştir.

Tablo 53

"Sabırlı Olma" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Sabırlı Olma	$\bar{x}$	ss
29. Öğrenci düşüncelerinin sıkılmadan dinlendiğini düşünmekteyim.	2,53	1,25
30. Öğrencilere sabırlı davranılmaktadır.	2,73	1,25
31. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabredilmektedir.	2,59	1,25
32. Çalışanların zor şartlar altında da sabırla çalıştığını düşünmekteyim.	2,74	1,24
Toplam:	2,64	1,08

Tablo 53'te öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Sabırlı Olma*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta "*Çalışanların zor şartlar altında da sabırla çalıştığını düşünmekteyim*" ($\bar{x}$=2,74, s=1,24) maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken *"Öğrenci düşüncelerinin sıkılmadan dinlendiğini düşünmekteyim"* ($\bar{x}$=2,53, s=1,25) maddesinde daha düşüktür.

4.2.3.8 Öğretmen Adaylarının "Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 54'te, maddeler bazında elde edilen ortalama puanlara yönelik bulgular ise Tablo 55'te yer almaktadır.

Tablo 54

"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Değerlerin Kazandırılması Düzeyi Puanlarının Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Milli Değerlere Saygı	2274	2,98	1,00	1,00	5,00	6	694	30,5

Tablo 54 öğretmen adaylarının "*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puanları görülmektedir. Ölçeğin bu boyutunda altı madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,00 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Bu boyuttan alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde ise ortalama puanların $\bar{x} = 2{,}98$ ve standart sapmanın s=1,00 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının "*Milli Değerlere Saygı*" değerinin kazandırılmasına yönelik ortalama puanlarının ve algılarının "orta düzeyde katılıyorum" düzeyinde olduğu söylenilebilir.

"*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutunda yer alan maddelerin değerlerin kazandırılmasına yönelik ortalama puanları Tablo 55'te verilmiştir.

Tablo 55

"Milli Değerlere Saygı" Alt Boyutunda Yer Alan Maddelerin Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Ortalama Puanları (Maddeler Bazında)

Milli Değerlere Saygı	$\bar{x}$	ss
35. Türkçe doğru/anlaşılır konuşulup yazılmaktadır.	3,61	1,13
36. Ders içinde veya dışında milli tarihimizden bahsedilmektedir.	3,19	1,27
37. Öğrenci katılımlarına da olanak sağlayan milli gün ve hafta programları düzenlenmektedir.	2,93	1,33
38. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşılmaktadır.	2,63	1,36
39. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânlara gezi düzenlenmesi desteklenmektedir.	2,61	1,43
40. Milli sanat ve spor faaliyetleri desteklenmektedir.	2,88	1,36
Toplam:	2,98	1,00

Tablo 55'te öğretmen adaylarının maddeler bazında "*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutunda değerlerin kazandırılmasına yönelik puan ortalamaları görülmektedir. Öğretmen adaylarının bu boyutta; "*Türkçe doğru/anlaşılır konuşulup yazılmaktadır"* ($\bar{x}$=3,61, s=1,13) maddesinde değerlerin kazandırılmasına yönelik algısı yüksekken *"Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânlara gezi düzenlenmesi desteklenmektedir"* ($\bar{x}$=2,61, s=1,43) maddesinde daha düşüktür.

4.2.3.9 Öğretmen Adaylarının "Genel Ortalama" Alt Boyutu Değerlerin Kazandırılması İlişkin Görüşleri

Araştırmanın üçüncü alt probleminde yer alan ve öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşlerine yönelik bulgular Tablo 56'da yer almaktadır.

Tablo 56

"Genel Ortalama" Alt Boyutu Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanların Dağılımı

	n	$\bar{x}$	s	min.	max.	Madde Sayısı	$\bar{x}$ 2,60 – 3,39	
							f	%
Genel Ortalama	2274	2,90	0,75	1,05	5,00	40	1032	45,4

Tablo 56 öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik puanların genel ortalamalarını göstermektedir. Ölçekte toplam 40 madde yer almaktadır. Uygulama sonucunda elde edilen veriler incelendiğinde öğretmen adaylarının aldığı minimum ortalama puanın 1,05 maksimum ortalama puanın 5,00 olduğu görülmüştür. Ölçekten alınan ortalama puanların dağılımı incelendiğinde $\bar{x} = 2{,}90$ ve standart sapmanın s=0,75 olduğu görülmektedir. 2274 veri üzerinden yapılan analizde öğretmen adaylarının ortalama %45,4'ü değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarını orta düzeyde katılıyorum aralığında puanlamıştır.

4.2.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine Yönelik Bulgular

Alt Problem 4: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*

Bu bölümde araştırmanın dördüncü alt problemi doğrultusunda, öğretmen adaylarının; *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutlarında değerlerin kazandırılması düzeylerinin cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik

mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite değişkenlerine göre tespit etmek amacıyla yapılan analizler sırasıyla verilmiştir.

4.2.4.1 Cinsiyete Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı",* "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve "*Genel Ortalama*" alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanlarının dağılımı Tablo 57'de verilmiştir.

Tablo 57

Cinsiyet Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılması Algı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları

Değerlerin Kazandırılması	Cinsiyet	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	η2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	Kadın	1686	3,38	,70	2272	1,85	0,01*	,002
	Erkek	588	3,32	,65				
Kaynakları Verimli Kullanma	Kadın	1686	3,30	1,10	2272	0,99	0,32	,000
	Erkek	588	3,25	1,08				
Empati Kurma	Kadın	1686	2,41	1,07	2272	2,60	0,01*	,003
	Erkek	588	2,54	1,06				
Cumhuriyet'e Saygı	Kadın	1686	3,10	1,11	2272	0,76	0,45	,000
	Erkek	588	3,13	1,09				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	Kadın	1686	3,18	,96	2272	0,85	0,39	,000
	Erkek	588	3,14	1,00				
Anlayışlı Olma	Kadın	1686	2,50	1,09	2272	1,12	0,26	,001
	Erkek	588	2,56	1,12				
Sabırlı Olma	Kadın	1686	2,64	1,08	2272	0,05	0,96	,000
	Erkek	588	2,65	1,10				
Milli Değerlere Saygı	Kadın	1686	2,97	1,01	2272	0,98	0,32	,000
	Erkek	588	3,01	,99				
Genel Ortalama	Kadın	1686	2,89	,75	2272	1,21	0,23	,001
	Erkek	588	2,93	,76				

Tablo 57 incelendiğinde; öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık belirlenmiştir. Diğer alt boyutlar ile genel ortalamada cinsiyete göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre puan dağılımları ve t-testi sonuçları sırasıyla incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=1,85, p<,05]. *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$=3,38 s=,70) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,32 s=,65) göre daha fazladır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu değerlerin kazandırılması algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,30 s=1,10), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =3,25 s=1,08) göre daha fazla olmasına rağmen *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,99, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Empati Kurma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,60, p<,05]. *"Empati Kurma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$=2,41 s=1,07), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =2,54 s=1,06) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu değerlerin kazandırılması algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,003) dikkate alındığında cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,10 s=1,11), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,13 s=1,09) göre daha az olmasına rağmen *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,76, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,18 s=1,11), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,14 s=1,00) göre daha fazla olmasına rağmen *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,85, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Anlayışlı Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,50 s=1,09), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,56 s=1,12) göre daha fazla olmasına rağmen *"Anlayışlı Olma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=1,12, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Sabırlı Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,64 s=1,08), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,65 s=1,10) göre daha az olmasına rağmen *"Sabırlı Olma"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,05, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Milli Değerlere Saygı"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,97 s=1,01), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,01 s=0,99) göre daha az olmasına rağmen *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,98, p<,05].

Öğretmen adaylarının cinsiyete göre *"Genel Ortalama"* puanlarında anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=1,21 p<,05]. *"Genel Ortalama"* alt boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,89 s=,75) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,93 s=,76) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* ya göre değer algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür.

4.2.4.2 Sınıf Düzeyine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve

"Genel Ortalama" alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanlarının dağılımı Tablo 58'de verilmiştir.

Tablo 58

Sınıf Düzeyine Göre Değerlerin Kazandırılması Algı Düzeyi Puanları ve t Testi Sonuçları

Değerlerin Kazandırılması	Sınıf Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	3. Sınıf	1686	3,38	,68	2272	0,93	0,355	,000
	4. Sınıf	588	3,35	,70				
Kaynakları Verimli Kullanma	3. Sınıf	1686	3,28	1,07	2272	0,20	0,839	,000
	4. Sınıf	588	3,29	1,13				
Empati Kurma	3. Sınıf	1686	2,38	1,04	2272	2,74	0,006*	,003
	4. Sınıf	588	2,50	1,10				
Cumhuriyet'e Saygı	3. Sınıf	1686	3,04	1,10	2272	2,88	0,004*	,004
	4. Sınıf	588	3,17	1,11				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	3. Sınıf	1686	3,18	,96	2272	,29	0,769	,000
	4. Sınıf	588	3,17	,99				
Anlayışlı Olma	3. Sınıf	1686	2,47	1,07	2272	2,21	0,027*	,002
	4. Sınıf	588	2,57	1,13				
Sabırlı Olma	3. Sınıf	1686	2,62	1,06	2272	1,04	0,299	,000
	4. Sınıf	588	2,67	1,11				
Milli Değerlere Saygı	3. Sınıf	1686	2,97	,97	2272	0,61	0,544	,000
	4. Sınıf	588	2,99	1,04				
Genel Ortalama	3. Sınıf	1686	2,88	,72	2272	1,09	0,278	,001
	4. Sınıf	588	2,91	,78				

∗ P< .05 anlamlı

Tablo 58 incelendiğinde; öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Empati Kurma"*, *"Cumhuriyet'e Saygı"* ve *"Anlayışlı Olma"* alt boyutlarında anlamlı farklılık belirlenmiştir. Diğer alt boyutlarda sınıf düzeyine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Öğretmen

adaylarının sınıf düzeylerine göre puan dağılımları ve t-testi sonuçları sırasıyla incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,38 s=,68), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,35 s=,70) göre daha fazla olmasına rağmen *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,93, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre "*Kaynakları Verimli Kullanma*" boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,28 s=1,07), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =3,29 s=1,13) göre daha az olmasına rağmen *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,20, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Empati Kurma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,74, p<,05]. *"Empati Kurma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$=2,38 s=1,04), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$ =2,50 s=1,10) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*" alt boyutu değer algısı, sınıf düzeyine göre erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,003) dikkate alındığında sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,88, p<,05]. *"Cumhuriyet'e Saygı"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$=3,04 s=1,10), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,17 s=1,11) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu değer algısı, sınıf düzeyine göre erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=3,18 s=,96), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,17 s=,99) göre daha fazla olmasına

rağmen *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,29, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Anlayışlı Olma"* alt boyutunda anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=2,21, p<,05]. *"Anlayışlı Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değer algı puanları ($\bar{x}$=2,47 s=1,07), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,57 s=1,13) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu değer algısı, sınıf düzeyine göre erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,002) dikkate alındığında sınıf düzeyi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük seviyede etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Sabırlı Olma"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,62 s=1,06), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,67 s=1,11) göre daha az olmasına rağmen *"Sabırlı Olma"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=1,04, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Milli Değerlere Saygı"* boyutunda kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,97 s=0,97), erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,99 s=1,04) göre daha az olmasına rağmen *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutunda sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık görülmemiştir [$t_{(2272)}$=0,61, p<,05].

Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre *"Genel Ortalama"* puanlarında anlamlı farklılık görülmüştür [$t_{(2272)}$=1,09, p<,05]. "Genel Ortalama" da kadın öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması algı puanları ($\bar{x}$=2,88 s=,72) erkek öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,91 s=,78) göre daha azdır. Başka bir deyişle kadın öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* ya göre değerlerin kazandırılması algısı, erkek öğretmen adaylarına göre daha düşüktür.

4.2.4.3 Üniversite Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Üniversite değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve*

Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı" ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımı Tablo 59'da verilmiştir.

Tablo 59

Üniversite Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlar ve Varyans Analizi Sonuçları

Değerlerin Kazandırılması	Üniversite	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1. Akdeniz	369	3,46	,63	12,300	,000*	3-1, 3-2, 3-4 3-5, 3-6, 3-7	,032
	2. Atatürk	344	3,45	,48				
	3. Dicle	379	3,10	,50				
	4. Gazi	304	3,47	,46				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,35	,53				
	6. Ondokuz Mayıs	357	3,41	,54				
	7. Yıldız Teknik	226	3,37	,42				
Kaynakları Verimli Kullanma	1. Akdeniz	369	3,41	1,04	10,771	,000*	3-1, 3-2, 3-4 3-5, 3-6 5-6, 5-7	,028
	2. Atatürk	344	3,37	1,01				
	3. Dicle	379	2,93	1,25				
	4. Gazi	304	3,40	1,00				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,50	1,06				
	6. Ondokuz Mayıs	357	3,24	1,07				
	7. Yıldız Teknik	226	3,20	1,10				
Empati Kurma	1. Akdeniz	369	2,52	1,03	4,269	,000*	2-1, 2-4 2-5, 2-6 5-2, 5-3	,011
	2. Atatürk	344	2,26	,95				
	3. Dicle	379	2,30	1,14				
	4. Gazi	304	2,50	1,04				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	2,57	1,16				
	6. Ondokuz Mayıs	357	2,52	1,06				
	7. Yıldız Teknik	226	2,44	1,07				
Cumhuriyet'e Saygı	1. Akdeniz	369	3,08	1,03	37,124	,000*	3-1, 3-2, 3-4, 3-5, 3-6, 3-7 5-1, 5-2, 5-3, 5-6, 5-7 4-1, 4-2, 4-6, 4-7, 7-2, 7-6	,089
	2. Atatürk	344	3,21	1,08				
	3. Dicle	379	2,44	1,08				
	4. Gazi	304	3,48	,97				
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,41	1,11				
	6. Ondokuz Mayıs	357	3,21	1,06				
	7. Yıldız Teknik	226	3,02	1,08				
	1. Akdeniz	369	3,22	,87	16,643	,000*	3-1, 3-2, 3-4, 3-5	
	2. Atatürk	344	3,25	,85				

	3. Dicle	379	2,75	1,04			3-6, 3-7	
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	4. Gazi	304	3,40	,91				,042
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,29	1,03				
	6. Ondokuz Mayıs	357	3,20	,96				
	7. Yıldız Teknik	226	3,17	1,02				

Tablo 59 (Devamı)

Değerlerin Kazandırılması	Üniversite	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
	1. Akdeniz	369	2,59	1,10				
	2. Atatürk	344	2,38	1,01			3-1, 3-4, 3-5	
	3. Dicle	379	2,17	1,04			3-6, 3-7	
Anlayışlı Olma	4. Gazi	304	2,68	1,05	10,746	,000*	2-4, 2-5, 2-6	,028
	5. M. Sıtkı Koçman	295	2,67	1,19				
	6. Ondokuz Mayıs	357	2,62	1,11				
	7. Yıldız Teknik	226	2,59	1,10				
	1. Akdeniz	369	2,70	1,04				
	2. Atatürk	344	2,59	1,01			3-1, 3-2	
	3. Dicle	379	2,29	1,07			3-4, 3-5	
Sabırlı Olma	4. Gazi	304	2,81	1,05	9,522	,000*	3-6, 3-7	,025
	5. M. Sıtkı Koçman	295	2,68	1,18				
	6. Ondokuz Mayıs	357	2,78	1,11				
	7. Yıldız Teknik	226	2,75	1,04				
	1. Akdeniz	369	2,94	,99				
	2. Atatürk	344	2,92	,91			1-4, 1-5, 1-7	
	3. Dicle	379	2,44	1,02			2-4, 2-5, 2-7	
Milli Değerlere Saygı	4. Gazi	304	3,27	,93	30,618	,000*	3-1, 3-2, 3-4, 3,5	,075
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,26	1,01			3-6, 3-7	
	6. Ondokuz Mayıs	357	3,03	,96			6-4, 6-5	
	7. Yıldız Teknik	226	3,18	,93				
	1. Akdeniz	369	2,94	,73				
	2. Atatürk	344	2,88	,64			3-1, 3-2	
	3. Dicle	379	2,56	,76			3-4, 3,5	
Genel Ortalama	4. Gazi	304	3,07	,69	18,755	,000*	3-6, 3-7	,047
	5. M. Sıtkı Koçman	295	3,04	,84			1-5, 1-7	
	6. Ondokuz Mayıs	357	2,95	,72				
	7. Yıldız Teknik	226	2,91	,75				

Tablo 59 incelendiğinde öğretmen adaylarının üniversitelere göre değerlerin kazandırılması ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda tüm alt boyutlar arasında anlamlı bir farklılık

olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının üniversitelere göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre "*Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=12,30, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,10 s=,50) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=3,46 s=,63), Atatürk ($\bar{x}$=3,45 s=,50), Gazi ($\bar{x}$=3,47 s=,46), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,35 s=,53), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=3,41 s=,54) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=3,37 s=,42)] daha düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,032) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=10,77, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,93 s=,63), Akdeniz ($\bar{x}$=3,41 s=1,04), Atatürk ($\bar{x}$=3,37 s=,63), Gazi ($\bar{x}$=3,40 s=1,00), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,50 s=1,06) ve Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=3,24 s=1,07), üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=3,20 s=1,10) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları Akdeniz, Atatürk, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerlerinin

kazandırılmasına yönelik algıları ise Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,036) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Empati Kurma"* (F=4,27, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Empati Kurma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,26 s=,95), Akdeniz ($\bar{x}$=2,52 s=1,03), Gazi ($\bar{x}$=2,50 s=1,04), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=2,57 s=1,16) ve Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=2,52 s=1,06), üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının Atatürk ve Dicle ($\bar{x}$=2,30 s=1,14) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları Akdeniz, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Muğla Sıtkı Koçman üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise Atatürk ve Dicle üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,028) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=37,12, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,44 s=1,08), Akdeniz ($\bar{x}$=3,08 s=1,03), Atatürk ($\bar{x}$=3,21 s=1,08), Gazi ($\bar{x}$=3,48 s=,97), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,41 s=1,11), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=3,21 s=1,06) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=3,02 s=1,08) üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının "Cumhuriyet'e Saygı" alt boyutu puanlarının, Akdeniz, Atatürk, Dicle, Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik

üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Gazi üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının, Akdeniz, Atatürk, Dicle, Ondokuz Mayıs ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının, Atatürk ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Muğla Sıtkı Koçman ve Gazi üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları yukarıda belirtilen üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha yüksektir. Yıldız Teknik üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise yukarıda verilen üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,089) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=16,64, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,75 s=1,04) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=3,22 s=,87), Atatürk ($\bar{x}$=3,25 s=,85), Gazi ($\bar{x}$=3,40 s=,91), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,29 s=1,03), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=3,20 s=,96) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=3,17 s=1,10)] daha düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,042) dikkate alındığında üniversite değişkeninin

öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Anlayışlı Olma"* (F=10,75, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,17 s=1,04) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=2,59 s=1,10), Gazi ($\bar{x}$=2,68 s=1,05), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=2,67 s=1,19), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=2,62 s=1,11) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=2,59 s=1,10)] daha düşük olduğu görülmüştür. Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,17 s=1,04) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Gazi ($\bar{x}$=2,68 s=1,05), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=2,67 s=1,19), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=2,62 s=1,11) daha düşük olduğu görülmüştür. Başka bir ifadeyle Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Atatürk üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları Gazi, Muğla Sıtkı Koçman ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,028) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Sabırlı Olma"* (F=9,52, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,29 s=1,07) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=2,70 s=1,04), Atatürk ($\bar{x}$=2,59 s=1,01), Gazi ($\bar{x}$=2,81 s=1,05), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=2,68 s=1,18), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=2,78 s=1,11) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=2,75 s=1,04)] daha düşük olduğu görülmüştür. Dolayısıyla Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer

üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,025) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=30,62, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,44 s=1,02) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=2,94 s=,99), Atatürk ($\bar{x}$=2,92 s=,91), Gazi ($\bar{x}$=3,27 s=,93), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,26 s=1,01), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=3,03 s=,96) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=3,18 s=,93)] daha düşük olduğu görülmüştür. Akdeniz ve Atatürk üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarının, Gazi, Muğla Sıtkı Koçman ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Ondokuz Mayıs Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarının Gazi, Muğla Sıtkı Koçman üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Akdeniz, Atatürk ve Ondokuz Mayıs üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları yukarıda verilen üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,075) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının üniversitelere göre *"Genel Ortalama"* (F=18,75, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Genel Ortalama"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,56 s=,76) araştırma kapsamında yer alan diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından [Akdeniz ($\bar{x}$=2,94 s=,73), Atatürk ($\bar{x}$=2,88 s=,64), Gazi ($\bar{x}$=3,07 s=,69), Muğla Sıtkı Koçman ($\bar{x}$=3,04

s=,84), Ondokuz Mayıs ($\bar{x}$=2,95 s=,72) ve Yıldız Teknik ($\bar{x}$=2,91 s=,75)] üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarının daha düşük olduğu görülmüştür. Akdeniz ve üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarının, Muğla Sıtkı Koçman ve Yıldız Teknik üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarından daha düşük olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Akdeniz üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları Muğla Sıtkı Koçman ve Yıldız Teknik üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,047) dikkate alındığında üniversite değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.4.4 Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Ailenin gelir düzeyi değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımı Tablo 60'ta verilmiştir.

Tablo 60

Ailenin Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Ailenin Gelir Düzeyi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	4. 1500TL Altı	572	3,35	,67	2,587	,075	-	,002
	5. 1500-3000TL	1179	3,39	,69				
	6. 3000TL Üzeri	523	3,31	,73				
Kaynakları Verimli Kullanma	4. 1500TL Altı	572	3,29	1,08	0,289	,749	-	,000
	5. 1500-3000TL	1179	3,30	1,12				
	6. 3000TL Üzeri	523	3,25	1,07				
Empati Kurma	4. 1500TL Altı	572	2,47	1,03	1,429	,240	-	,001
	5. 1500-3000TL	1179	2,45	1,10				
	6. 3000TL Üzeri	523	2,37	1,05				
Cumhuriyet'e Saygı	4. 1500TL Altı	572	3,08	1,11	1,674	,188	-	,001
	5. 1500-3000TL	1179	3,14	1,09				
	6. 3000TL Üzeri	523	3,04	1,13				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	4. 1500TL Altı	572	3,16	1,00	1,194	,303	-	,001
	5. 1500-3000TL	1179	3,20	,98				
	6. 3000TL Üzeri	523	3,12	,93				
Anlayışlı Olma	4. 1500TL Altı	572	2,53	1,10	0,665	,515	-	,001
	5. 1500-3000TL	1179	2,53	1,10				
	6. 3000TL Üzeri	523	2,47	1,10				
Sabırlı Olma	4. 1500TL Altı	572	2,62	,51	1,747	,175	-	,002
	5. 1500-3000TL	1179	2,68	,52				
	6. 3000TL Üzeri	523	2,58	,56				
Milli Değerlere Saygı	4. 1500TL Altı	572	2,93	1,04	1,711	,181	-	,002
	5. 1500-3000TL	1179	3,02	,98				
	6. 3000TL Üzeri	523	2,95	1,02				
Genel Ortalama	4. 1500TL Altı	572	2,89	,75	2,273	,103	-	,002
	5. 1500-3000TL	1179	2,92	,75				
	6. 3000TL Üzeri	523	2,84	,75				

Tablo 60 incelendiğinde ailenin gelir düzeyine göre öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda alt boyutların hiçbirinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=2,59, p<0,05), "*Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=0,29, p<0,05), "*Empati Kurma"* (F=1,43, p<0,05), "*Cumhuriyet'e Saygı"* (F=1,67, p<0,05), "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=1,19, p<0,05), "*Anlayışlı Olma*" (F=0,67, p<0,05), "*Sabırlı Olma"* (F=1,75, p<0,05), "*Milli Değerlere Saygı"* (F=1,71, p<0,05) ve "*Genel Ortalama"* (F=2,27, p<0,05) alt boyutları puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.2.4.5 Bölüm Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve "*Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımı Tablo 61'de verilmiştir.

Tablo 61

Bölüm Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Bölüm	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	3,40	,65	2,784	,040*	2-3, 2-4	.004
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	3,42	,69				
	3.Sınıf Öğrt.	730	3,33	,72				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	3,32	,70				
Kaynakları Verimli Kullanma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	3,31	,95	12,841	,000*	2-1, 2-3, 2-4 4-1, 4-2, 4-3	,017
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	3,50	1,04				
	3.Sınıf Öğrt.	730	3,27	1,16				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	3,09	1,15				

Tablo 61 (Devamı)

Değer Algısı	Bölüm	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Empati Kurma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,29	,91	4,560	,003*	1-2, 1-3, 1-4	,006
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	2,53	1,08				
	3.Sınıf Öğrt.	730	2,45	1,13				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	2,48	1,08				
Cumhuriyet'e Saygı	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,91	1,01	12,329	,000*	1-3, 1-4 2-4	,016
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	3,01	1,13				
	3.Sınıf Öğrt.	730	3,16	1,13				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	3,30	1,11				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	3,17	,84	3,067	,027*	2-4	,004
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	3,27	,96				
	3.Sınıf Öğrt.	730	3,15	1,04				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	3,10	1,00				
Anlayışlı Olma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,40	,93	2,755	,041*	1-2	,004
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	2,59	1,12				
	3.Sınıf Öğrt.	730	2,54	1,18				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	2,52	1,11				
Sabırlı Olma	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,60	,92	1,063	,364	-	,001
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	2,69	1,12				
	3.Sınıf Öğrt.	730	2,67	1,13				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	2,60	1,10				
Milli Değerlere Saygı	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,81	,89	8,245	,000*	1-3, 1-4 2-4	,011
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	2,92	1,03				
	3.Sınıf Öğrt.	730	3,04	1,05				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	3,10	1,00				
Genel Ortalama	1.İlköğretim Mat. Öğrt.	489	2,82	,64	2,378	,068	-	,003
	2.Fen Bilgisi Öğrt.	516	2,93	,77				
	3.Sınıf Öğrt.	730	2,92	,82				
	4.Sosyal Bilgiler Öğrt.	539	2,91	,73				

*P<0,05 anlamlı

Tablo 61 incelendiğinde bölümlerine göre öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılması ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda yedi alt boyutta anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının bölümlerine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=2,78, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,42 s=,69), sınıf ($\bar{x}$=3,33 s=,72) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,32 s=,70) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=12,84, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,50 s=1,04), ilköğretim matematik ($\bar{x}$=3,31 s=,95), sınıf ($\bar{x}$=3,27 s=1,16) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,09 s=1,15) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanlarının, diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ilköğretim matematik, sınıf ve sosyal bilgiler

öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksektir. Sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise diğer bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,017) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Kaynakları Verimli Kullanma"* alt boyutu puanları üzerinde orta düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Empati Kurma"* (F=4,46, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Empati Kurma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,29 s=,91), fen bilgisi ($\bar{x}$=2,53 s=1,08), sınıf ($\bar{x}$=2,45 s=1,13) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=2,48 s=1,08) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları fen bilgisi, sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=12,33, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,91 s=1,01), sınıf ($\bar{x}$=3,16 s=1,13) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,30 s=1,11) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,01 s=1,13), sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,30 s=1,11) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim

gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,016) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının ailenin gelir düzeyine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=3,07, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,27 s=,96), sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,10 s=1,00) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Anlayışlı Olma"* (F=2,75, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,40 s=,93), fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,59 s=1,12) göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle İlköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,004) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Sabırlı Olma"* (F=1,06, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=8,25, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,81 s=,89), sınıf ($\bar{x}$=3,04 s=1,05) ve sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,10 s=1,00) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,92 s=1,03), sosyal bilgiler ($\bar{x}$=3,10 s=1,00) öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından düşüktür. Fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,011) dikkate alındığında bölüm değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının bölümlerine göre *"Genel Ortalama"* (F=2,38, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

4.2.4.6 Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Puanlarının Dağılımı

Tercih sebebi değişkenine göre öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere*

Saygı" ve "*Genel Ortalama"* alt boyutları ile ilgili değerlerin kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımı Tablo 62'de verilmiştir.

Tablo 62

Tercih Sebebi Değişkenine Göre Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Algı Düzeyi Puanları ve Varyans Analizi Sonuçları

Değer Algısı	Tercih Sebebi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	1.Ailem istediği için	234	3,32	,71	5,605	,000*	2-1, 2-3	,010
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	3,42	,69				
	3.Mecbur kaldığım için	476	3,25	,70				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	3,32	,62				
	5.Diğer	205	3,35	,63				
Kaynakları Verimli Kullanma	1.Ailem istediği için	234	3,29	1,24	,874	,478	-	,002
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	3,32	1,05				
	3.Mecbur kaldığım için	476	3,21	1,14				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	3,29	1,10				
	5.Diğer	205	3,27	1,11				
Empati Kurma	1.Ailem istediği için	234	2,34	1,09	2,156	,072	-	,004
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	2,48	1,03				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,35	1,12				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	2,49	1,12				
	5.Diğer	205	2,52	1,11				
Cumhuriyet'e Saygı	1.Ailem istediği için	234	2,86	1,20	6,796	,000*	2,1, 2-3	,012
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	3,20	1,07				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,98	1,13				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	3,10	1,09				
	5.Diğer	205	3,12	1,11				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	1.Ailem istediği için	234	3,07	1,01	5,254	,000*	2-1, 2-3 3-5	,009
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	3,25	,95				
	3.Mecbur kaldığım için	476	3,02	1,01				

	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	3,16	,99				
	5.Diğer	205	3,18	,94				

Tablo 62 (Devamı)

Değer Algısı	Tercih Sebebi	n	$\bar{x}$	s	F	p	Fark-Grup	η^2
Anlayışlı Olma	1.Ailem istediği için	234	2,38	1,19	3,209	,012*	2-1, 2-3 4-1, 4-3	,006
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	2,56	1,07				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,40	1,09				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	2,63	1,11				
	5.Diğer	205	2,58	1,13				
Sabırlı Olma	1.Ailem istediği için	234	2,54	1,19	4,338	,002*	1-2 3-2, 3-4 3-5	,008
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	2,71	1,06				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,49	1,09				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	2,73	1,07				
	5.Diğer	205	2,69	1,07				
Milli Değerlere Saygı	1.Ailem istediği için	234	2,85	1,08	2,989	,018*	2-1, 2-3	,005
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	3,04	,99				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,89	1,03				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	3,03	,98				
	5.Diğer	205	2,94	,95				
Genel Ortalama	1.Ailem istediği için	234	2,80	,79	5,159	,000*	2-1, 2-3 5-1, 5-3	,009
	2.Öğretmenliği sevdiğim için	1247	2,95	,73				
	3.Mecbur kaldığım için	476	2,79	,76				
	4.İstihdam sıkıntısı az olduğu için	112	2,89	,75				
	5.Diğer	205	2,94	,76				

*P<0,05 anlamlı

Tablo 62 incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre değer algısı ölçeğinden almış oldukları puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan varyans analizi sonucunda yedi alt boyutta anlamlı bir farklılık olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmen adaylarının öğretmen adaylarının öğretmenlik

mesleğini tercih sebeplerine göre puan dağılımları ve anova sonuçları aşağıda sırasıyla verilmektedir:

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* (F=5,60, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,42 s=,69), ailesi istediği için ($\bar{x}$=3,32 s=,71) ve mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=3,25 s=,70) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,010) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Kaynakları Verimli Kullanma"* (F=,874, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Empati Kurma"* (F=2,156, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Cumhuriyet'e Saygı"* (F=6,80, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan Games Howell testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,20 s=1,07), ailesi istediği için ($\bar{x}$=2,86 s=1,20) ve mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=2,98 s=1,13) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* değer algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından

daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,012) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Cumhuriyet'e Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* (F=5,254, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenlik mesleğini sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,25 s=,95), ailesi istediği ($\bar{x}$=3,07 s=1,01) ve mecbur kaldığı ($\bar{x}$=3,02 s=1,01) için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,02 s=1,01) diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=3,18 s=,94) göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,009) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Anlayışlı Olma"* (F=3,209, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenlik mesleğini sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,56 s=1,07), ailesi istediği için ($\bar{x}$=2,38 s=1,19) ve mecbur kaldığı ($\bar{x}$=2,40 s=1,09) için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. İstihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,63 s=1,11) ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği

sevdiği için ve istihdam sıkıntısı az olduğu için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,006) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Anlayışlı Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Sabırlı Olma"* (F=4,338, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, ailesi istediği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,54 s=1,19), öğretmenlik mesleğini sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına ($\bar{x}$=2,71 s=1,06) göre daha az olduğu görülmüştür. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,49 s=1,09), öğretmenlik mesleğini sevdiği için, istihdam sıkıntısı az olduğu için ($\bar{x}$=2,73 s=1,07) ve diğer ($\bar{x}$=2,69 s=1,07) nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha az olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle ailesi istediği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha düşüktür. Mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları ise öğretmenliği sevdiği için, istihdam sıkıntısı az olduğu için ve diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha düşüktür. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,008) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Sabırlı Olma"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Milli Değerlere Saygı"* (F=2,989, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenlik mesleğini sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=3,04 s=,99), ailesi istediği ($\bar{x}$=2,85

s=1,08) ve mecbur kaldığı ($\bar{x}$=2,89 s=1,03) için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* değerlerinin kazandırılmasına yönelik algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,005) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Milli Değerlere Saygı"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebeplerine göre *"Genel Ortalama"* (F=5,159, p<0,05), alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur *"Genel Ortalama"* alt boyutu puan ortalamaları arasındaki farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan LSD testi sonucuna göre, öğretmenliği sevdiği için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutu puanlarının ($\bar{x}$=2,95 s=,73), ailesi istediği için ($\bar{x}$=2,80 s=,79) ve mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=2,79 s=,76) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer nedenlerden dolayı öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanlarının ($\bar{x}$=2,94 s=,76), ailesi istediği için ($\bar{x}$=2,80 s=,79) ve mecbur kaldığı için ($\bar{x}$=2,79 s=,76) öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının puanlarına göre daha fazla olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle öğretmenliği sevdiği için ve diğer nedenlerden öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarının genel olarak değerlerin kazandırılmasına yönelik algıları, ailesi istediği için ve mecbur kaldığı için öğretmenlik mesleğini tercih eden öğretmen adaylarından daha yüksektir. Ayrıca eta kare değeri (η^2=,005) dikkate alındığında tercih sebebi değişkeninin öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* puanları üzerinde düşük düzeyde etkiye sahip olduğu görülmektedir.

4.2.5 Araştırmanın Beşinci Alt Problemine Yönelik Bulgular

Alt Problem 5: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Bu bölümde araştırmanın beşinci alt problemi doğrultusunda, öğretmen adaylarının; *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"*, *"Kaynakları Verimli Kullanma"*, *"Empati Kurma"*, *"Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* ve *"Genel Ortalama"* alt boyutlarında değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımına ilişkin yapılan analizler aşağıda verilmiştir.

4.2.5.1 Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algıları İle Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılması Konusundaki Görüşlerine İlişkin Puanları t Testi Sonuçları

Öğretmen adaylarının: *"Ahlaklı ve Dürüst Olma", "Kaynakları Verimli Kullanma"*, *"Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"*, *"Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* alt boyutları ve *"Genel Ortalama"* alt boyutuna yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin puanların dağılımı Tablo 63'te verilmiştir.

Tablo 63

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algıları İle Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Puan Ortalamaları t Testi

Alt Boyutlar	Ölçüm	n	$\bar{x}$	s	sd	t	p	η^2
Ahlaklı ve Dürüst Olma	Değer Algısı	2274	4,47	,53	2273	64,2	,000*	,64
	Değerlerin Kazandırılması	2274	3,36	,69				
Kaynakları Verimli Kullanma	Değer Algısı	2274	4,68	,46	2273	56,8	,000*	,59
	Değerlerin Kazandırılması	2274	3,29	1,10				
Empati Kurma	Değer Algısı	2274	4,41	,53	2273	80,2	,000*	,74
	Değerlerin Kazandırılması	2274	2,44	1,07				
Cumhuriyet'e Saygı	Değer Algısı	2274	4,33	,81	2273	47,4	,000*	,50
	Değerlerin Kazandırılması	2274	3,11	1,11				
Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma	Değer Algısı	2274	4,74	,40	2273	71,6	,000*	,69
	Değerlerin Kazandırılması	2274	3,17	,97				
Anlayışlı Olma	Değer Algısı	2274	4,58	,49	2273	83,1	,000*	,75
	Değerlerin Kazandırılması	2274	2,52	1,10				
Sabırlı Olma	Değer Algısı	2274	4,57	,52	2273	77,4	,000*	,72
	Değerlerin Kazandırılması	2274	2,64	1,08				
Milli Değerlere Saygı	Değer Algısı	2274	4,48	,60	2273	68,1	,000*	,67
	Değerlerin Kazandırılması	2274	2,98	1,01				
Genel Ortalama	Değer Algısı	2274	4,53	,34	2273	98,5	,000*	,81
	Değerlerin Kazandırılması	2274	2,90	,75				

∗ P< .05 anlamlı

Tablo 63 incelendiğinde; öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri arasında tüm alt boyutlarda anlamlı bir farklılık belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin t testi sonuçları sırasıyla incelendiğinde aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar incelendiğinde öğretmen adaylarının öğretmenlerin sahip olması gereken değerlere yönelik algılarının tüm alt boyutlarda oldukça yüksek olduğu ($\bar{x}_{min}$=4,33-

$\bar{x}_{max}$=4,74), buna rağmen aynı değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin öğretmen adaylarının değer algılarına göre daha düşük seviyede olduğu ($\bar{x}_{min}$=2,44-$\bar{x}_{max}$=3,36) sonucuna varılmıştır. Eta kare sonuçları [η^2=(,50-,81)] tüm alt boyutlar ve genel ortalama için dikkate alındığında, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algısı ölçeği puanları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılması ölçeği puanları arasında, yüksek düzeyde bir etki tespit edilmiştir.

Yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine özgü değer algılarının yüksek düzeyde olmasına rağmen değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının orta ve düşük düzeyde çıkması oldukça önemli olan değer öğretimi konusunda eğitim fakültelerinde yetersizlik olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Bu eksikliğin, öğretmen adaylarının örgün eğitim sürecinde değerleri gelişigüzel kazanmaları ve eğitim fakültelerinde bir program dâhilinde değer öğretimi yapılmaması kaynaklı olduğu söylenebilir.

4.3 Öğretmen Adaylarının Eğitim Fakültelerinde Değerlerin Kazandırılmasına İlişkin Düşünce ve Önerilerine Yönelik Görüşleri

Öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri bu kısımda toplanmıştır. Okunaklı olmayan ve anlaşılamayan cevaplar çıkarıldığında 291 öğretmen adayının araştırmada bulunan açık uçlu soruya cevap verdiği cevaplar içerik analizi sonucunda tema ve kodlar altında aşağıda verilmiştir.

4.3.1 Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Görüşler

"Değerlerin kazandırılması" temasında, Öğrencilerin %37,11'i fakültelerinde öğretmenlik *mesleğine özgü değerlerin kazandırılmadığını* düşünmektedir. Değerlerin kazandırılmadığını düşünen öğrenciler: derslerin yüzeysel olarak geçilmesi, öğretim elemanı ve materyal eksiğinin olması, sahada (okul deneyimi) uygulamanın yetersiz olması, değerlerin özümsenmemesi, öğretim elemanlarından beklentiler, sosyal etkinlik ve projelerin yetersiz olması, değerlerin kazandırılmasına yönelik farkındalığın bulunmaması gibi sebeplerden dolayı, değerlerin neden kazandırılmadığını açıklamaya çalışmışlardır.

Tablo 64

Öğretmen Adaylarının Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına Yönelik Görüşleri

Değerlerin Kazandırılması	Frekans(f)	Yüzde(%)
Öğretmenlik mesleğine özgü değerler kazandırılmamaktadır	108	37,11
Öğretim elemanları öğretmenlik mesleğine özgü değerleri kazandırmamaktadır.	64	21,99
Öğrencilere değer verilememektedir (Saygı, hoşgörü, hitabet…)	56	19,24
Öğretmenlik mesleğine özgü değerler kazandırılmaktadır	52	17,87
Öğretmenlik mesleğine özgü değerler orta düzeyde kazandırılmaktadır.	46	15,80
Fakültede sosyal etkinlikler yetersizdir.	20	6,87
Öğretim elemanları rol model olmamaktadır.	20	6,87
Öğretim elemanları rol modeldir.	16	5,50
Hak ve adalet kavramlarının içi boş kalmaktadır.	4	1,37
Söylenenler yapılmamaktadır.	4	1,37
Fikirlerin rahat ifade edilememesi.	4	1,37
Değerler kuramsal verilmektedir	4	1,37
Özel günlerde etkinlikler düzenlenmektedir.	2	0,68

Tablo 64'te öğretmen adaylarının değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik görüşleri "Değerlerin Kazandırılması" teması altında toplanmıştır. Öğretmen adaylarının %37'si öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmadığını; %22'si öğretim elemanları öğretmenlik mesleğine özgü değerleri kazandırmadığını; %19'u öğrencilere değer verilemediğini, %18'i öğretmenlik mesleğine özgü değerler kazandırıldığını ve %16'sı ise öğretmenlik mesleğine özgü değerler orta düzeyde kazandırıldığına yönelik görüşlerini belirtmişlerdir. Tablo 64'te verilen "Değerlerin Kazandırılması" teması altındaki öğrenci görüşlerinden bazıları aşağıda sunulmuştur:

D9 numaralı öğrencinin görüşleri şu şekildedir:

> *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin öğrenciye kazandırılmasında fakültenin pek bir etkisini olduğunu düşünmüyorum. Öğrenciler bu üniversitede adeta var olan bilgilerini kaybetmektedir."*

Fakültesinde öğretmene değer verilmediğini belirten D311 numaralı öğrenci,

> *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerler fakültemizde kazandırılmaya çalışılmıyor. Çünkü öğretmene yeteri kadar değer verilmiyor. Küçük görüyorlar. Öğretmen adaylarını o yüzdende ciddiye alarak ders verilmiyor."*

şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Değerlerin kazandırılması sosyal etkinliklerle ilişkilendiren D41 numaralı öğrencinin görüşleri ise,

> *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerler konusunda fakültemizin hiçbir şekilde değerler kazandırdığına inanmıyorum. Çünkü hiçbir sosyal aktivite hiçbir sosyal proje geliştirilmedi. Üniversite hayatının liseden hiçbir farkının olmadığını düşünüyorum. Bu yüzden değerlerden bahsetmek mümkün değildir."*

şeklindedir. Değerlerin kazandırılması konusunda akademisyenlerin farkındalığının olmadığını düşünen *D134* numaralı öğrenci

> *"Yukarıdaki maddelerin(ölçek maddeleri kastedilmiştir) büyük bir çoğunluğunun kazandırılmadığını ve bu durumunda farkında olunmadığını düşünüyorum."*

Sözleriyle görüşlerini ifade etmektedir.G215 numaralı öğrenci,

> *"Aslında bakarsak gördüğümüz birkaç ders dışında fakültemizde çok değer kazandırıldığını söyleyemem. Değerlerin kazandırılması için önemli bir çaba göremiyorum"*

şeklinde görüşlerini belirtirken, G90 numaralı öğrencide,

> *"Öğretmenlik mesleğinden çok matematik önemseniyor okulda maalesef öğretmenlik adına pek bir şey kazandırıldığını düşünmüyorum"*

sözleriyle bölümünde alan bilgisinin öğretmenlik mesleğinin önüne geçtiğini belirtmektedir.

"Değerlerin Kazandırılması" temasında Öğrencilerin %21,99'u değerlerin kazandırılmasından fakülte genelinden ziyade öğretim elemanlarını sorumlu tutmaktadır. Öğrenciler, öğretim elemanlarının tutarlı olmaması, öğrenci görüşlerine saygı göstermemesi, dersin öğretiminden uzaklaşmaları, öğrenciler arasında ayrım yapmaları, öğretim elemanların kendilerinin değerlere sahip olmaması vb. sebeplerden dolayı *"öğretmenlik mesleğine özgü değerleri kazandırmadığını"* düşünmektedir. Bu konuda, G255 numaralı öğrenci:

> *"Öğretim elemanları öğretmenlik mesleğine özgü değerleri kendileri yeterince kazanmadığı için öğrencilere de kazandırmak da yetersizler."*

sözleriyle ifade ederken, A249 numaralı öğrenci

> *"...bazı hocalar bunların(değerler kastedilmiştir)bizim için değil de orta ve ilkokul düzeyindeki öğrencilere uygulanması gerektiğini düşünüyor ve bize bu şekilde ifade ediyorlar."*

sözleriyle görüşlerini belirtmektedir. Bu durum yükseköğretimde değerler eğitimin nasıl algılandığı konusunu akla getirmektedir.A183 numaralı öğrenci ise,

> *"Türkçeyi doğru kullanmanın yanı sıra yanlış yaptıklarında öğrencilerin uyarmasına tahammül edebilmeliler…"*

ifadesi ile Türk dili değerinin kazandırılmasına odaklanmıştır. D197 numaralı öğrencinin:

> *"Fakültemizde hocaların söyledikleri ve yaptıklarının tutarlı olmadığını düşünüyorum. Dersin öğretiminden çok bitsin havasında geçtiğini düşünüyorum…"*

şeklindeki görüşleri *ile* S264 numaralı öğrencinin:

> *"Yapmayın dediklerini kendileri yapıyor. Öğrenciler arasında kayırma yapılıyor. İlim adamı değil de film adamı yetiştiriliyor"*

şeklindeki görüşleri değerlerin kazandırılmasında söz ve davranışların tutarlı olması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Öğrencilerin %19,24'ü *"Öğrencilere değer verilememektedir (Saygı, hoşgörü, hitabet, ...)"* görüşüne sahiptirler. Burada öğrenciler değer verilmemesi söylemiyle kendilerine saygı gösterilmemesi, öğrencilere hitabet şeklinin hoş olmaması gibi durumlardan bahsetmektedirler.

G75 numaralı öğrenci:

> *"...bazı hocalarımızın öğrencilere saygısızlığı ve aşağılayıcı sözlerine rağmen öğretmenlik mesleğini sevdiğim için…iyi bir bilgi ve deneyime sahip olduğumu düşünüyorum…*

"şeklinde düşünceleri belirtirken, G72 numaralı öğrenci de;

> *"...Öğrenciye saygı çok alt safhada. Biz birer öğretmen adayıyız artık öğrenci değil. Hala çocuk muamelesi yapılması bu üniversitenin öğrencilerine karşı yanlıştır."*

sözleri ile düşüncelerini belirtmiştir.

Yukarıda belirtilen olumsuz görüşlerin aksine öğrencilerin %17,87'si *öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin kazandırıldığını düşünmektedir*. Bu hususta,M65 numaralı öğrenci,

> *"Öğretmenlik mesleğin kazanmamamız, değerleri geliştirmemiz için öğütlerde bulunuluyor. Uygulamalı staj derslerinde farklı deneyimler kazanarak değerlerin kazandırılması amaçlanıyor."*

sözleri ile *G268* numaralı öğrenci de;

"Öğretmenlik mesleğine özgü değerler fakültemizde benim açımdan üst düzeyde öğrenciye kazandırılmaktadır. Öğretim elemanlarının öğrencilere olan davranış ve tutumları öğrencilerin eğitim hayatını etkileyeceğinden bu da bize olumlu yansıyor."

sözleri ile değerlerin kazandırıldığı ve nasıl kazandırıldığını ifade etmişlerdir. Benzer şekilde, G199 numaralı öğrenci:

"Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin fakültemizde öğrencilere ileri düzeyde kazandırıldığını düşünüyorum. Diğer eğitim fakültelerinde okuyan arkadaşlarımla bir araya geldiğim zaman "üniversitenin ayrıcalık olduğunu hissedebiliyorum. Ayrıca okul deneyimine gittiğimizde veya öğretmenlerin bulunduğu başka ortamlarda bulunulduğum zamanlarda ... eğitim fakültesi öğrencisi olmanın artılarını yaşıyorum."

sözleri ile bu konuda fakültesinden duyduğu onuru dile getirmektedir. A252 numaralı öğrenci de;

"Uygulamalı eğitim derslerinin bu konuda bize büyük bir katkı sağladığını düşünüyorum"

şeklinde görüşlerini ifade etmektedir.

Öğrencilerin %15,80 'de öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin orta düzeyde kazandırıldığını düşünmektedir. Bu düşünceye sahip olan m47 numaralı öğrenci:

"Öğretmenlik mesleğine özgü değerler orta düzeyde kazandırıldığını düşünüyorum."

şeklinde görüşlerini ifade etmektedir.

Öğrencilerin % 6,87 si fakültede sosyal etkinlerin yetersiz olduğunu belirtmektedir. Bu hususta, A48 numaralı öğrenci:

"…fakültemizde Milli Sanat ve Spor faaliyetleri desteklenmeyip değerlerimizi gözetip gezi düzenlemesi yapılmıyor. Bu konuda çok memnun değiliz."

sözleri ile A260 numaralı öğrenci de:

"...fakültemizde etkinlikler yeterli değildir. Öğrenciyi aktif hale getirecek etkinlikler düzenlenmelidir."

şeklinde görüşlerini belirtmektedirler. Benzer şekilde A48 numaralı öğrenci:

"…Milli bilinç derecesinde okulun etkinlikleri yetersiz ve etkinlik olarak okulda birlik beraberlik yok."

sözleri ile ifade etmektedir.

Öğrencilerin % 6,87 'si öğretim elemanlarının davranış ve sözleri sebebiyle "*öğretim elemanlarının değerlerin kazandırılması konusunda rol model olmamaktadır"* görüşüne sahiptirler. Bu konuda D139 numaralı öğrencinin sözleri oldukça dikkat çekicidir:

> "*Azimle, sevgiyle geldiğim bu meslekte hocaların rol model olarak kendimi geliştirmem konusunda hiçbir katkı sağlamadılar. Kitaplarını satarak not tehdidinde bulunan hocaları şiddetle kınıyorum".*

Öğrencilerin % 5,50 'si öğretim elemanlarının "*öğretim elemanlarını değerlerin kazandırılması konusunda rol model aldıkları"* görüşüne sahiptirler. S43 numaralı öğrenci,

> *"…bazı hocalarımız o kadar güzel hitap ederek ders anlatıyor ki, özellikle de genel kültür ve gelişmeler anlamında çok şey veren, hocalarımız var. Onlar gibi öğretmen olmayı isterdim."*

sözleriyle rol model aldığı öğretim elemanı özelliğini tasvir etmektedir. "Değerlerin Kazandırılması" teması altındaki nitel sonuçlar incelendiğinde değerlerin fakültelerinde kazandırıldığını belirten öğretmen adaylarının oranı %18; değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmadığını belirten öğretmen adaylarının oranı %37 ve öğretim elemanlarının değerleri kazandırmadığını belirten öğretmen adayı oranı ise %22'dir. Bu nitel sonuçlar bağlamında değerlerin kazandırılmadığını düşünen öğretmen adayı oranının, değerlerin kazandırıldığını düşünen öğretmen adaylarının iki katından fazla olduğu söylenebilir. Bu sonuçlar araştırmanın beşinci alt problemindeki nicel sonuçları desteklemektedir. Başka bir deyişle eğitim fakülteleri değerlerin kazandırılmasında yetersiz kalmaktadır.

Öğretmen adayları direkt olarak değerlerin kazandırılmasını ya da kazandırılmamasını ifade etmeyen ancak değerlerle dolaylı yoldan ilişkisi bulunan ifadelere de yer vermişlerdir. Örneğin "öğrencilere değer verilmemektedir" kodu altında öğretmen adayları saygı, hoşgörü, anlayışlı olma gibi değerlerin yoksunluğunu ifade etmektedir. Benzer şekilde "fakültede sosyal etkinlikler yetersiz" ve "özel günlerde etkinlikler düzenlenmektedir" kodları eğitim fakültesi bünyesi ders dışında kazandırılabilmesine olanak sağlayan etkinlikleri ifade etmektedir. Öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri dışında ifade ettikleri diğer görüşler Tablo 65'te verilmiştir.

4.3.2 Öğretmen Adaylarının Diğer Görüşleri

Tablo 65

Öğretmen Adaylarının Değerlerin Kazandırılmasına Yönelik Diğer Görüşleri

Diğer Görüşler	Frekans(f)	Yüzde(%)
Eğitim-öğretim yetersiz.	42	14,43
Uygulama yeterli değil	42	14,43
Gerekli bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır	9	3,09
Eğitim bilimleri yetersiz	8	2,75
Başlamadan meslekten soğudum	8	2,75
Nasıl öğretmen olmamamız gerektiğini öğrendim.	4	1,37

Açık uçlu soruya cevap veren öğrenciler, değerlerin kazandırılması konusu dışında da düşüncelerini belirtmişlerdir. Bu görüşler "*Diğer Görüşler"* teması altında verilmiştir. Öğrencilerin %14,43'ü fakültelerinde eğitimin faydalı olmadığını, bilgiyi aktarmada yetersiz kalındığından, ödev ve sunumlarla(sunumların dinlenmemesi) derslerin yürütüldüğünden, teknolojinin takip edilmemesi(akıllı tahtanın öğretilmemesi)derslerin düzenli işlenmemesi vb. sebeplerden dolayı *"eğitim- öğretimin yetersiz*" olduğunu düşünmektedir. Bu hususta,

D99 numaralı öğrenci;

> *"Bol bol sunumlar yaptırılıp, öğretmenliğe hazırlıyorlar. Dersler düzenli işlenilmediğinden, yeterli bilgi alınmadığından öğretmen adayları eksik yetiştirilmektedir."*

şeklinde fikirlerini belirtirken A271 numaralı öğrenci görüşlerini;

> "*Bu fakülte hala bana bir şey katmadı. Öğretmen olacağım fakat bir öğretmende bana akıllı tahta böyle kullanılıyor demiyor. Eğitim eksik veriyorlar. Yeterli değil."*

şeklinde ifade etmektedir.

Öğrencilerin 14,43'ü verilen bilgilerin teorikte kaldığının, *"uygulamanın yeterli olmadığını"* ifade etmektedirler. Bu hususta D113 numaralı öğrenin sözleri oldukça dikkat çekicidir:

> *"Fakültede anlatılanlar teorikte kalıyor. Köy okullarına ya da şehir merkezindeki diğer okullara öğrenciler götürülüp anlatılanlar pratiğe dökülebilir"*

Öğretmenliği tam anlamıyla öğrenemediğini düşünen A151 numaralı öğrenci görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir.

> *"Saha çalışması yapamıyoruz. Teori olarak iyi bir alsak da sahaya inip öğrenciyle birebir olamadığımız için öğretmenliği tam anlamıyla anlayamıyoruz."*

Yukarıda belirtilen olumsuz düşüncelerin aksine öğrencilerin %3,09'u "Gerekli bilgi ve beceriler kazandırılmaktadır" düşüncesine sahiptirler. Bu hususta Y68 numaralı öğrenci, görüşlerini şu şekilde ifade etmektedir:

> *"Fakültemiz de öğretmenlik mesleğinin gerekleri iyi bilinmekte ve bilgi ve becerilerin öğretimi için çaba sarf edilmektedir."*

D302 numaralı öğrenci ise

> *"...Farklı teknikleri kullanan hocalarla farklı teknikler öğrenerek ileride öğretmen olduğumuzda uygulayabileceğimizi düşünüyorum."*

Öğrencilerin %2,75'i "*Eğitim bilimleri yetersiz*" kodun da eğitim bilimleri derslerinin ya da eğitim bilimleri hocalarının yetersizliğinden duydukları rahatsızlığı ifade etmektedir. D264 numaralı öğrencinin sözleri bu konuyu açıklar niteliktedir:

> "*...Öğretimden çok alan bilgisi ağırlıklı bir sistem vardır. Çok zor integral soruları çözebiliyorken, bir toplama işlemini çocuğa aktaramıyorum. Kendi bölümüm adına eğitim derslerinden çok bir şey aldığımı düşünmüyorum. Daha kendim anlamamışken benden hayata geçirilmesi isteniyor."*

"*Diğer Görüşler"* temasın da *"Başlamadan meslekten soğudum"* (%2,75) ve *"Nasıl öğretmen olmamamız gerektiğini öğrendim.(%1,37)"* dikkat çeken diğerler kodlardır.Y10 numaralı öğrenci sözleri bu konuyu özetler niteliktedir:

> *"Çok iyi hocalarımızda oldu ama genelde nasıl öğretmen olmamamız hakkında fikirler elde ettim."*

"Diğer Görüşler" teması altındaki görüşler incelendiğinde öğretmen adaylarının eğitim fakülteleriyle ilgili eleştirel görüşlerini belirttikleri görülmektedir. Burada elde edilen veriler araştırmanın alt amaçlarıyla ilişkili olmasa da toplanan diğer verilen de bir tema altında sunulması uygun görülmüştür.

BÖLÜM V

SONUÇLAR TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın alt amaçlarına yönelik bulgulara dayalı sonuçlar ile araştırma sonuçları doğrultusunda önerilere yer verilmektedir.

5.1 Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının; öğretmenlik mesleğine yönelik değer algılarını ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik görüşlerini belirlemektir. Öğretmenlerin sahip olması gereken mesleki değerler; ilköğretim öğretmenleri ve öğretmen adaylarından elde edilen nitel verilerin analizi yansıra ilgili literatür taraması temel alınarak belirlenmiştir. Daha sonra öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ve değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik algıları araştırmacı tarafından geliştirilen ölçek yardımıyla belirlenmiştir.

5.1.1 Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Sonuç ve Tartışma

Alt Problem 1: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ne düzeydedir?*

Yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları geliştirilen ölçek yardımıyla tespit edilmiştir. Geliştirilen ölçek sekiz faktörden meydana gelmektedir. Her bir faktör için öğretmenlik mesleğine özgü değerlere verilen puanlar incelendiğinde öğretmen adaylarının değer algıları tüm alt boyutlar ve genel ortalamada "tamamen katılıyorum" düzeyindedir. En yüksek değer algısı ise "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" alt boyutundadır. Öğretmen adaylarının tüm alt boyutlardaki değer algılarının yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir. Benzer bir araştırmada (Tunca, 2012)

öğretmenlerin mesleki değerlerini tespit etmek amacıyla oluşturulan değerler listesinde tespit edilen 44 değer arasında en yüksek puanı "Öğrenmeye Açık Olma" değeri alırken "Mesleğine Bağlı Olma" değeri ise yine yüksek puan alarak 12. sırada yer almıştır. Karabacak (2016), sınıf öğretmenliği bölümü öğretim üyelerine görüşme yoluyla öğretmenlerin sahip olması gereken değerler nelerdir sorusunu yöneltmiştir. Elde edilen değerlerden biri de mesleki değerler teması altında sunulan "Günceli takip etme ve Araştırmacı olma" değerleridir. Aynı çalışmada sınıf öğretmenleri özelinde mesleki değerler tespit edilmiş ve "Mesleğine bağlı olma" değeri bir mesleki değer olarak bulunmuştur. Özen (2015), Türk toplumundaki üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerler yapılan görüşmeler ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen "Öğrenmeye Açık Olma" değerine araştırmacı tarafından Kariyer/Bilimsel değerler teması altında yer verilmiştir. Coşkun (2016), öğretim üyeleri ve eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları ile yaptığı nitel çalışmada "Sürekli Gelişme" değerini öğretmenlerin mesleki etik değerleri teması altında ortaya koymuştur.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini sevmeleri mesleğe karşı olumlu tutum sergiledikleri anlamını taşımaktadır. Yapılan araştırmalar (Bedel, 2008; Çapa ve Çil 2000; Çeliköz ve Çetin, 2004; Çiçek ve Sağlam, 2008; Erdem ve Anılan, 2000), öğretmenlerin tutum ve davranışlarının öğrenciler üzerinde çok önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Değerler önce ailede çocuklara aktarılmaya başlanmaktadır. Öğretmenler bir rol model olarak değerlerin aktarılmasında çok önemli yere sahiptir. Öğretmenler, öğrencilerin olumlu değerlere sahip olmasında doğrudan etki ederken aynı zamanda dolaylı yoldan ailelerini de etkilemektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının değer algılarının yüksek olması ve örgün eğitim yoluyla öğrencilere bu değerlerin aktarılması geleceğimizi şekillendiren öğrencilerin değer yargılarının gelişimi için oldukça önemlidir. Ancak maddeler bazında incelendiğinde etik olmayan **"**Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir" maddesine diğer maddelere göre düşük fakat yine de "büyük ölçüde katılıyorum" düzeyinde bir sonuç çıkması bu konunun hem değerler hem de etik açısından incelenmesi gereken bir durum olduğunu ortaya koymaktadır. Öğretmenlerin değer algıları yüksek olabilir. Bireysel ve çevresel faktörler nedeniyle yüksek düzeydeki değer algılarını aynı derecede davranışa dönüştüremeyebilir. Buna benzer etik olmayan ama etik kabul edilen inançların, kurumsal bir farkındalık ile ortaya konması, bireyleri değerleri ile çelişmeyen davranışlara yönlendirmede etkili olabilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik *"Ahlaklı ve Dürüst Olma"*, *"Kaynakları Verimli Kullanma", "Empati Kurma", "Cumhuriyete Saygı", "Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma", "Anlayışlı Olma", "Sabırlı Olma", "Milli Değerlere Saygı"* alt değerlerine yönelik algı düzeylerinin "tamamen katılıyorum" bir başka deyişle yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde öğretmenlik mesleğine yönelik değer algılarının genel ortalaması da "tamamen katılıyorum" düzeyindedir. Öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları maddeler bazında incelendiğinde ise en yüksek ortalama puana "Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır" maddesinin sahip olduğu, en düşük ortalama puana ise **"**Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir" maddesinin sahip olduğu görülmüştür. Üniversite öğrencileri, Öğretmen adayları ve öğretim üyeleri üzerine yapılan ve benzer sonuçlar elde edilen değer araştırmalar aşağıda sıralanmıştır:

- Uyguç (2001), üniversite öğrencilerinin bireysel değerlerini belirlemek amacıyla yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin bireysel değerleri arasında "Dürüstlük" değerinin ilk sıralarda yer aldığını belirlemiştir. Çalışkur (2012) ve Taşdelen (1998) ise araştırmalarında üniversite öğrencilerinin değer tercihlerinde, "Dürüstlük" değerinin ilk sıralarda yer aldığı sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Çetingöz (2015), okul öncesi öğretmen adaylarıyla yaptığı görüşmeler sonrasında "dürüstlük" değerinin kazandırılmasını önemli değerler arasında göstermiştir.

Öğretmenler üzerinde yapılan değer araştırmaları incelendiğinde, yapılan araştırmayı destekler nitelikteki sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Okul yöneticileri ve öğretmenler üzerine yürütülen araştırmada (Yılmaz, 2006), okul yöneticileri ve ilköğretim öğretmenlerinin belirlenen 29 değer arasında en önemli gördükleri ikinci değerin "dürüstlük" değeri olduğu sonucuna varılmıştır. Sezgin (2006), öğretmenlerle yaptığı görüşmeler sonrasında öğretmenlerin bireysel olarak önemli gördükleri değerleri belirlemiş ve bu değerler arasında "Dürüstlük" değeri birinci sırada yer almıştır. Taşdan'a (2010) göre resmi ilköğretim okullarında öğretmenlerin en çok önem verdikleri beş bireysel değer sırasıyla; adalet, dürüstlük, insan odaklı olmak, güven ve çalışkanlık değerleridir. Öğretmenlere göre okul kültürü içerisinde en çok önem verilen beş örgütsel değer ise başarı, çalışkanlık, dürüstlük, kalite ve insan odaklı olmak değerleridir. Bakioğlu ve Tomak (2009),

araştırmalarında görüşmelere katılan öğretmenler okul içerisindeki ilişkilerde kendileri için en öncelikli değerleri belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşlerine göre bu değerler şunlardır: profesyonellik, dürüstlük, samimiyet, sevgi, karşılıklı anlayış, iletişim, paylaşım, hoşgörü, güven, saygı, eşitlik, insana değer.

Öğretim üyeleri ile yapılan değer araştırmaları incelendiğinde ise bu araştırmayı destekler nitelikteki sonuçlar aşağıda sıralanmıştır:

- Karabacak (2016), sınıf öğretmenliği bölümü öğretim üyelerine görüşme esnasında öğretmenlerin sahip olması gereken değerler nelerdir sorusunu yöneltmiştir. Elde edilen değerlerden birisi de temel insani değerler teması altında sunulan "Doğru ve Dürüst Olma" mesleki değeridir. Öğretmenlerin mesleki değerleri üzerine çalışma yapan Tunca (2012) ise öğretim üyelerinden, belirlediği 44 mesleki değeri önem derecesine göre sıralamalarını istemiştir ve öğretim üyelerine göre en önemli olduğu düşünülen üçüncü değer "Dürüstlük" değeri olmuştur.

Farklı bir çalışmada ise Özen (2015), Türk toplumundaki üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerleri yapılan görüşmeler ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen "Ahlaklı Olma" değerine araştırmacı tarafından geleneksel değerler teması altında "Dürüst Olma" değerine ise toplumsal değerler teması altında yer verilmiştir. Ayrıca üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını en çok istedikleri ikinci değer "Dürüst Olma" iken üçüncü değer ise "Ahlaklı Olma" değeridir. Bu sonuçlar araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Özen (2015), Türk toplumundaki üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerler yapılan görüşmeler ile belirlemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen "Vatansever Olma" değerine araştırmacı tarafından geleneksel değerler teması altında yer verilmiştir. Ayrıca üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını en çok istedikleri beşinci değer "Vatansever Olma" değeri olarak bulunmuştur. Şimşek ve Erdem (2016), öğretmen adaylarının mesleki değer algılarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında öğretmen adayları "Vatansever Olma" değerini "çok önemli" olarak gördüklerini belirtmişlerdir.

Karabacak (2016), sınıf öğretmenliği bölümü öğretim üyelerine görüşme yoluyla öğretmenlerin sahip olması gereken değerler nelerdir sorusunu yöneltmiştir. Elde edilen değerlerden biri de mesleki değerler teması altında sunulan empati becerisi geliştirme yani "Empati Kurma" değeridir. Özen (2015), Türk toplumundaki üç kuşaktan annelerin

çocuklarında olmasını istedikleri değerleri yapılan görüşmeler ile belirlemiştir. Araştırma sonucunda elde edilen "Empati Kurabilme" değerine araştırmacı tarafından bireysel değerler teması altında yer verilmiştir. Coşkun (2016), öğretim üyeleri ve eğitim fakültelerinde öğrenim gören öğretmen adayları ile yaptığı nitel çalışmada öğretmenlerin mesleki etik değerleri teması altında "Empati" değerini ortaya koymuştur. Benzer şekilde Çetingöz (2015), okul öncesi öğretmen adaylarıyla yaptığı görüşmeler sonrasında "Empati" değerini kazandırılması önemli değerler arasında göstermiştir.

Evin ve Kafadar (2004), ilköğretim sosyal bilgiler programı ve ders kitaplarını ulusal evrensel değerler yönünden uzman görüşleri doğrultusunda incelediklerinde kitap ve programlarda yer alan "Cumhuriyet" değerini ulusal bir değer olarak tespit etmişleridir. Özen (2015), Türk toplumundaki üç kuşaktan annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerler yapılan görüşmeler ile belirlenmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen "Anlayışlı olma" ve "Sabırlı olma" değerlerine araştırmacı tarafından bireysel değerler teması altında yer verilmiştir. Ayrıca bu değerler üç kuşak anneler tarafından çocuklarında olmasını en çok istedikleri en önemli 10 değer arasında yer almaktadır. Bu sonuçlar yapılan araştırmayı destekler niteliktedir.

Yapılan araştırmada "*Milli Değerlere Saygı*" (tarihimiz, dilimiz, dinimiz, bağımsızlık) alt boyutuna yönelik değer algıları oldukça yüksektir. Benzer şekilde Şimşek ve Erdem (2016), öğretmen adaylarının mesleki değer algılarını belirlemeyi amaçladıkları çalışmalarında "Kültürel ve Tarihsel Mirasa Duyarlı Olma", "Ulusal Dile Önem Verme", "Ulusal Simgelere Duyarlı Olma" değerleri öğretmen adayları tarafından çok önemli görülmektedir. Ayrıca Evin ve Kafadar (2004), ilköğretim sosyal bilgiler programı ve ders kitaplarını ulusal evrensel değerler yönünden uzman görüşleri doğrultusunda incelediklerinde kitap ve programlarda yer alan "Ulusal Simgeler" değerini ulusal bir değer olarak tespit etmişleridir.

5.1.2 Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Alt Problem 2: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*

Araştırmada öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*" dışındaki tüm alt boyutlarda değer algılarında anlamlı bir farklılık oluştuğu, kadın öğretmen adaylarının değer algılarının erkek

öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Benzer şekilde kadın öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik değer algılarının "*Genel Ortalama*" alt boyutunda da yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucu destekleyen araştırmalarda örneğin; Akın ve Özdemir (2009), öğretmen adaylarının demokratik değerlerini çeşitli değişkenler açısından incelendikleri çalışmalarında, "dayanışma" boyutunda kadınların erkeklerden daha yüksek düzeyde demokratik değerlere sahip oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Fırat ve Açıkgöz (2012), ilköğretim öğretmenlerinin değer sistemlerine yönelik algılarını belirledikleri araştırmalarında Başarı, Hazcılık, Evrensellik, Geleneksellik ve Güvenlik alt boyutlarındaki değerler algılarının kadın öğretmenler lehine daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Fırat ve Açıkgöz (2012) ile aynı ölçeği kullanan Uncu (2008), kadın öğretmenlerin Başarı, Hazcılık, Özyönelim, Evrensellik, Yardımseverlik ve Güvenlik alt boyutlarındaki değerler algılarının erkek öğretmenlere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gümrah'ın (2015) profesyonel değerler üzerine yaptığı araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği "Zorunluluk", "Harekete Geçme" ve "Otonomi" alt boyut puanları, öğrencilerin cinsiyetine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır. Buna karşın kız öğrencilerin "İnsan Onuru" ve "Güvenlik" alt boyut puanları ile ölçek toplam puanı, erkek öğrencilerin puanlarına göre istatiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir. Cinsiyet üzerine kadın algısının daha olumlu olduğu diğer bir çalışmada ise kadın meslek yüksekokulu öğrencilerinin değer algılarının "aile", "çalışma-iş", "dini" ve "bilimsel" değer boyutlarında erkek öğrencilerden daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır (Bolat, 2011).

Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı (2008) öğretmen adaylarının cinsiyete göre değer algılarında "Evrensellik" ve "Özyönelim" boyutlarında erkekler; "Güç" boyutunda ise kadınlar lehine anlamlı farklılık tespit etmişlerdir. Benzer şekilde Keskin ve Sağlam'ın (2014) çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerine ilişkin görüşleri cinsiyetlerine göre "Entellektüel Değerler", "Maneviyat ve Özgürlük Değerleri" boyutlarında kadın sınıf öğretmeni adayları lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Diğer alt boyutlarda ve toplamda ise cinsiyet belirleyici değildir. Cinsiyete göre herhangi bir anlamlılık tespit edilmeyen çalışmalarda ise örneğin; öğretmenlerin bireysel ve örgütsel değerlerini karşılaştıran Sezgin (2006), cinsiyete göre bir farlılık tespit etmemiştir. Benzer bir araştırma sonucu ise, bireysel ve örgütsel değerler üzerinde cinsiyet değişkeninin etkili olmadığı sonucunu ortaya çıkarmıştır (Posner, 1992). Tunca'nın (2012) sınıf öğretmenleri

ile yaptığı değer algısı araştırmasında değer algılarında cinsiyete göre anlamlı farklılık görülmemiştir. Benzer şekilde öğretmenlerin demokratik değerleri üzerine yapılan araştırmalarda (Oğuz, 2011; Yazıcı, 2011; Yılmaz, 2011) kadın ve erkek öğretmen adaylarının sahip oldukları demokratik değerler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Sınıf öğretmenlerinin değer tercihlerini araştıran Öztürk (2014), cinsiyetin değer algısında belirleyici olmadığını tespit etmiştir.

Bazı araştırmalarda ise değerlerin önem sırası incelenmiştir. Tespit edilen değer sırasının yüksek olması o değere yönelik algının da yüksek olduğunu ifade edebilir. Örneğin; Çalışkur'un (2012) üniversite öğrencilerinin değerleri üzerine yaptığı araştırmada cinsiyet değişkenine göre üniversite öğrencileri arasında amaçsal değerler için sıralama sonuçları ele alındığında; "Ahiret Selameti", "Eşitlik", "İç Huzur", "Kendine Saygı", "Mutluluk", "Olgun Sevgi", "Rahat Bir Yaşam" ve "Ulusal Güvenlik" değerleri bakımından cinsiyetler arasında anlamlı düzeyde farklılık bulunmaktadır. Kız öğrenciler için, "İç Huzur", "Kendine Saygı", "Mutluluk", "Rahat Bir Yaşam" değerleri erkek öğrencilere göre öncelikli bulunmaktadır. Buna karşın erkek öğrenciler için, "Ahiret Selameti", "Eşitlik", "Olgun Sevgi", "Ulusal Güvenlik" değerleri kız öğrencilere göre öncelikli olarak yer almaktadır. Araçsal Değerler için ise "Cesaretli Olma", "Hırslı Olma", "İtaatkarlık", "Sevecenlik" ve "Sorumluluk sahibi Olma" değerlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılık elde edilmiştir. Kız öğrenciler için, "Sevecenlik" ve "Sorumluluk Sahibi Olma" değerleri erkek öğrencilere göre öncelikli iken, erkek öğrenciler için "Cesaretli Olma", "Hırslı Olma", "İtaatkarlık" değerleri kız öğrencilere göre öncelikli olarak sıralanmaktadır. Değer algılarının cinsiyete göre daha çok kadınlar lehine olumlu yönde farklılaştığı görülmektedir. Cinsiyet farklılıkları kadın ve erkeğin belirli bir değere verdikleri önem farklılıklarından çok o değere verdikleri anlam farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir (Schwartz ve Rubel, 2005). Moir ve Jessel (2002, s. 35-37), beynin belirli bir cinsiyete göre geliştiğini öne sürmekte ve cinsler arasındaki davranış ve tutum farklılaşmalarını hormonal tesirlere bağlamaktadırlar. Beyin kaynaklı doğuştan gelen farklılıkların, kadınların ve erkeklerin olguları başka türlü algılayıp, sıralayıp, değerlendirip, başka türlü tepki vermelerine sebep olduğunu ifade etmektedirler.

Araştırmada 3. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının "*Ahlaklı ve Dürüst Olma*" değer algılarının 4. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Farklı şekilde 3. sınıf öğretmen adaylarının "*Cumhuriyet'e Saygı* değer algılarının 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Dilmaç, Bozgeyikli

ve Çıkılı (2008) öğretmen adaylarının sınıf düzeylerine göre değer algıları arasında "Geleneksellik" boyutu dışındaki diğer dokuz alt boyutta anlamlı bir farklılığa rastlamamışlardır. "Geleneksellik" alt boyutunda ise üçüncü sınıf öğrencilerinin değer algıları birinci, kinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine göre yüksektir. Çalışkur'un (2012) üniversite öğrencilerinin değerleri üzerine yaptığı araştırmada, sınıf düzeyi değişkenine göre, üniversite öğrencileri arasında amaçsal değerler ve araçsal değerler için sıralama farkı sonuçları incelendiğinde; amaçsal değerler için öğrenciler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araçsal değerler için ise "Geniş Görüşlü Olma" değeri gruplar arasında anlamlı farklılık göstermektedir. 3. ve 4. sınıf düzeyinde geniş görüşlü olma değeri öncelikli görülürken, 2. sınıf düzeyinde öncelikli görülmemektedir. Keskin ve Sağlam'ın (2014) çalışmasında sınıf öğretmeni adaylarının sınıf düzeylerine göre "Maneviyat" alt boyutunda 2. ve 3. sınıf öğrencileri; "*Özgürlük"* alt boyutunda ise 1. ve 2. sınıf öğrencileri lehine anlamlı şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Maneviyat boyutunda 2. ve 3. sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarının 4. sınıfta öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarına göre maneviyat değerine ilişkin daha olumlu görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir. Bulut'un (2012) öğretmen adaylarının sınıf düzeyleri ve değer eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiş; "Güç", "Hazcılık" ve "Uyarılım" değerlerinde anlamlı bir farklılık tespit etmiştir. 2. sınıf ve 4. sınıf öğrencilerin güç eğilimlerinin 3. sınıf öğrencilerin "Güç" eğilimlerinden daha yüksek ve 4. sınıf öğrencilerinin "Hazcılık" eğilimlerinin 2. sınıf öğrencilerin hazcılık eğilimlerinden daha yüksek olduğunu, 1., 2. ve 4. sınıf öğrencilerinin "Uyarılım" eğilimlerinin 3. sınıf öğrencilerin uyarılım eğilimlerinden daha yüksek olduğunu belirlemiştir. Eser'in (2012) araştırmasında ise öğrencilerin "İnsani Değerler" düzeylerinin sınıflarına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Keskin ve Sağlam (2014) ise "Entelektüel" ve "Özgürlük" değer algılarının 4. sınıf öğretmen adaylarından daha düşük olduğu, ancak diğer altı değer boyutu ve toplamda ise sınıf düzeyinin belirleyici olmadığı sonucuna varmıştır.

Araştırmada Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının "*Cumhuriyet'e Saygı*", "*Milli Değerlere Saygı*" ve "G*enel Ortalama*" değer algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Akdeniz Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının "*Ahlaklı ve Dürüst Olma*" değer algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca Yıldız Teknik Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen

adaylarının "*Empati Kurma*" ve "*Anlayışlı Olma*" değer algılarının Akdeniz, Atatürk, Dicle ve Gazi üniversitelerinde öğrenim gören öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu sonucuna varılmıştır. Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının değer algılarının "Genel Ortalama" alt boyutunda "tamamen katılıyorum" düzeyinde yüksek olmasına rağmen "*Cumhuriyet'e Saygı*" ve "*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutlarında "büyük ölçüde katılıyorum" düzeyinde diğer üniversitelerden düşük olması bölgenin coğrafi konumuyla açıklanabilir. YÖK Atlas (2016) verilerine göre, Dicle Üniversitesi'nde ölçek uygulanan ilköğretim bölümlerindeki öğrencilerin %90'ı Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelmiştir. Anlamlı farklılık görülen '*Milli Değerlere Saygı'* ve "*Cumhuriyet'e Saygı*" değerlerindeki algının büyük ölçüde katılıyorum düzeyinde yüksek olmasına rağmen diğer üniversitelerden düşük olması bölge insanına milli değerlerin (tarihimiz, dilimiz, dinimiz, bağımsızlık) ve Cumhuriyet bilincinin daha etkili kazandırılabileceği gerçeğini ortaya koymaktadır. Sözü edilen değerlerin daha etkili kazandırılması için eğitim fakültesinde ders içi ve ders dışı etkinlikler yapılabilir.

Araştırmada ailesinin gelir düzeyi 1500tl ve altı olan öğretmen adaylarının "*Kaynakları Verimli Kullanma*", "*Cumhuriyet'e Saygı*", "*Milli Değerlere Saygı*" ve "*Genel Ortalama*" değer algıları ile ailesinin gelir düzeyi 3000tl üzeri olan öğretmen adaylarının değer algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Dilmaç, Bozgeyikli ve Çıkılı (2008) öğretmen adaylarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre değer algıları arasında "hazcılık" boyutu dışındaki diğer dokuz alt boyutta anlamlı bir farklılığa rastlamamıştır. "Hazcılık" alt boyutunda ise üst düzey ekonomik gelire sahip öğrencilerinin değer algıları diğer öğrencilere göre yüksektir. Keskin ve Sağlam'ın (2014) araştırmasında sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin sosyo-ekonomik durumlarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Benzer şekilde meslek yüksekokulu öğrencilerinin değer algılarını araştıran Bolat, (2011) ailelerin gelir dizeyine göre anlamlı farklılık tespit etmemiştir. Uncu (2008) ise, sosyo-ekonomik düzeyin güvenlik alt boyutu hariç diğer dokuz alt boyutta gelir düzeyine göre farklılaşmadığı sonucuna varmıştır.

Araştırmada ilköğretim matematik öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının A*ahlaklı ve Dürüst Olma*", "*Empati Kurma*", "*Cumhuriyet'e Saygı*", "*Sabırlı Olma*" değer algıları ile "*Genel Ortalama*" değer algılarının sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören

öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*" değer algıları ile "*Genel Ortalama*" değer algılarının sınıf ve sosyal bilgiler öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören öğretmen adaylarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Fırat ve Açıkgöz (2012), ilköğretim öğretmenlerinin değer sistemlerine yönelik algıları belirlediği araştırmalarında, "Geleneksellik" alt boyutunda sınıf öğretmenlerinin değer algılarının fen-matematik ve sosyal bilimler öğretmenlerinden düşük olduğu; "Hazcılık" alt boyutunda ise dil-edebiyat branşındaki öğretmenlerin değer algılarının sınıf ve fen-matematik öğretmenlerinden yüksek olduğunu belirlemişlerdir. Benzer bir ölçek kullanan Er (2013) ise "Geleneksellik" ve "İyilikseverlik" boyutlarında boyutlarındaki anlamlı farklılık gelir düzeyi düşük öğretmen adayları lehinedir. Diğer sekiz alt boyutta gelir düzeyi değer algılarında belirleyici değildir. Bölüm değişkenine göre öğretmen adaylarının demokratik değer algılarını inceleyen Uluçınar'ın (2012) araştırmasında ise "Dayanışma", "Eğitim Hakkı" ve "Özgürlük" boyutlarında bölümler arasında anlamlı bir farlılık bulmuştur. Farklılığın daha çok sınıf öğretmenliği adayları lehine olduğu söylenebilir.

Araştırmada öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih eden öğretmen adaylarının "*Anlayışlı Olma*" dışındaki tüm alt boyutlar ile "*Genel Ortalama*" değer algılarının öğretmenlik mesleğini mecbur kaldığı için tercih eden öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde öğretmenlik mesleğini sevdiği için tercih eden öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*", "*Cumhuriyet'e Saygı*" ve "*Genel Ortalama*" alt boyutu değer algılarının öğretmenlik İstihdam sıkıntısı az olduğu için ya da ailesi istediği için tercih eden öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gümrah'ın (2015) profesyonel değerler üzerine yaptığı araştırmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin Hemşirelerin Profesyonel Değerleri Ölçeği "İnsan Onuru", "Güvenlik" ve "Otonomi" alt boyut puanları, öğrencilerin mesleği seçme nedenine göre karşılaştırıldığında aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı değildir. Buna karşın mesleği seçme nedeni "ideali" olan öğrencilerin "Zorunluluk", "Harekete Geçme" alt boyut puanları ve ölçek toplam puanı, mesleği seçme nedeni yakınlarının yönlendirmesi olan öğrencilerin puanlarına göre istatiksel olarak anlamlı derecede daha yüksektir. Burada mesleği seçme nedeni olan "ideali" mesleği isteyerek, severek seçme olarak yorumlanabilir ve yapılan araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

5.1.3 Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Alt Problem 3: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri nelerdir?*

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik "*Ahlaklı ve Dürüst Olma*", "*Kaynakları Verimli Kullanma*", "*Cumhuriyete Saygı*", "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*", "*Sabırlı Olma*", "*Milli Değerlere Saygı*" alt boyutlarında değerlerin kazandırılmasına yönelik algı düzeylerinin "orta düzeyde katılıyorum" düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Benzer şekilde öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının genel ortalaması da "orta düzeyde katılıyorum" düzeyindedir. Bu konuda M47 numaralı öğrenci *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerler orta düzeyde kazandırıldığını düşünüyorum."* sözleriyle görüşlerini ifade etmektedir. Öğretmen adayları "*Anlayışlı Olma*" ve "*Empati Kurma*" değerlerinin ise "biraz katılıyorum" derecesinde eğitim fakültelerinde kazandırıldığını düşünmektedir. Bulunduğu eğitim fakültesinde değerlerin kazandırıldığını ifade eden G199 numaralı öğrenci ise *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin fakültemizde öğrencilere ileri düzeyde kazandırıldığını düşünüyorum. Diğer eğitim fakültelerinde okuyan arkadaşlarımla bir araya geldiğim zaman "üniversitenin ayrıcalık olduğunu hissedebiliyorum. Ayrıca okul deneyimine gittiğimizde veya öğretmenlerin bulunduğu başka ortamlarda bulunulduğum zamanlarda ... eğitim fakültesi öğrencisi olmanın artılarını yaşıyorum."* sözleriyle görüşlerini ifade etmektedir.

Öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılması maddeler bazında incelendiğinde ise en yüksek ortalama puana "*Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliğine hassasiyet gösterilmektedir*" maddesinin sahip olduğu, en düşük ortalama puana ise "*Çalışanlar kendilerini öğrencilerin yerine koyarak, yapılan hatalar için öğrencilerden özür dilemektedir*" maddesinin sahip olduğu görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin özel hayatlarının mahremiyetine özen gösterilirken, çalışanların öğretmen adaylarıyla iletişimleri sırasında karşı tarafın duygularını yeterince anlamadığı ya da önemsemediği sonucuna ulaşılabilir.

Küreselleşmenin ülkeler ve toplumlar arasındaki sınırları kaldırması, sadece teknolojinin değil toplumsal değer aktarımının da hızla yayılmasına olanak vermiştir. Bu olgu, toplumların kendi değerlerini yok olmaya karşı korumaya ve diğer toplumların değerleri tarafından egemenlik altına alınmaya karşı önlemler almayı zorunlu kılmaktadır. Bu noktadan hareketle değerlerin kazandırılması son yıllarda daha fazla önemsenmeye başlamıştır. Ancak değerleri öğrencilere aktaran çok önemli bir faktör olan öğretmenler için eğitim fakültelerinde henüz yaygın bir değerler eğitimi dersi yer almamaktadır. Öğrencilere değerleri gelişigüzel değil bilimsel ve formal eğitim yoluyla aktarabilecek öğretmenlere eğitim fakültelerinde değerlerin kazandırılması ve değer öğretimi konusunda bilinçlendirilmesi oldukça önemlidir. Değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik öğretmen adaylarının açık uçlu sorulara verdiği cevaplar incelendiğinde; D9 numaralı öğrenci; *"Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin öğrenciye kazandırılmasında fakültenin pek bir etkisinin olduğunu düşünmüyorum...*, D134 numaralı öğrenci; *"Yukarıdaki maddelerin (ölçek maddeleri kastedilmiştir) büyük bir çoğunluğunun kazandırılmadığını ve bu durumun da farkında olunmadığını düşünüyorum.",* G215 numaralı öğrenci; *"Aslında bakarsak gördüğümüz birkaç ders dışında fakültemizde çok değer kazandırıldığını söyleyemem. Değerlerin kazandırılması için önemli bir çaba göremiyorum"* ve G235 numaralı öğrenci ise; *"Öğretim elemanları öğretmenlik mesleğine özgü değerleri kendileri yeterince kazanmadığı için öğrencilere de kazandırmak da yetersizler." ş*eklindeki görüşleriyle değerlerin eğitim fakültelerinde yeterince kazandırılmadığını belirtmişlerdir. Değerlerin öğretimi/kazandırılması konusunda yapılan deney/kontrol ya da ön-test/son-test deneysel desenli araştırmada deney grubu ve son-test başarılarının anlamlı şekilde yüksek olduğu tespit edilmiştir (Katılmış, 2010; Kurtulmuş, 2009). Ön-test/son-test deneysel desen kullanarak yapılmış çalışmalarda öğrencilerin ön test sonuçlarında sahip olmadığı değerlerin daha sonra uygulanan program ile son-test değer algılarında değişim olması eğitim fakültelerin değerlerin kazandırılması için belli bir eğitim programını gerekli kılmaktadır. Araştırma sonucunda öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik algıları orta ve düşük düzeydedir. Eğitim fakültesi öğretim elemanları ve öğrencilerinin değer eğitimiyle ilgili herhangi bir eğitim almamış olması bu sonucu öngörülebilir kılmaktadır.

5.1.4 Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Alt Problem 4: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değerlerin kazandırılmasına ilişkin görüşleri (cinsiyet, sınıf, bölüm, ailenin gelir düzeyi, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebebi ve öğrenim gördüğü üniversite) değişkenlere göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?*

Araştırmada kadın öğretmen adaylarının "*Ahlaklı ve Dürüst Olma*", değerlerinin kazandırılmasına yönelik algılarının erkek öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca erkek öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*", değerinin kazandırılmasına yönelik algılarının kadın öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Diğer alt boyutlarda cinsiyetin belirleyici olmadığı görülmektedir. Cinsiyet farklılıkları kadın ve erkeğin belirli bir değere verdikleri önem farklılıklarından çok o değere verdikleri anlam farklılıklarından kaynaklanıyor olabilir (Schwartz ve Rubel, 2005).

Araştırmada 4. sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının "*Empati Kurma*", "Cumhuriyet'e saygı" ve "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*" değerlerinin kazandırılmasına yönelik algılarının 3. sınıfta okuyan öğretmen adaylarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Empati Kurma"* dışındaki tüm alt boyutlarda mesleki değerlerinin kazandırılmasına yönelik algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adalarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Dicle Üniversitesi'nde öğrenim gören öğretmen adaylarının *"Genel Ortalama"* alt boyutunda mesleki değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının diğer üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adalarına göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Dicle üniversitesinde öğrenim gören öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının diğer üniversitelerden düşük olması bölgenin coğrafi konumuyla açıklanabilir. Bilindiği üzere ülkemizde uzun yıllardır özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinde yaşanan sorunlar, bölgeye devlet görevlilerinin rağbet etmemesi sonucunu ortaya koymaktadır. Bu durum okul iklimini olumsuz yönde etkilemekte ve eğitimin, sadece yükseköğretim değil diğer kademelerinde de, kalitesini ve başarısını düşürmektedir. Dolayısıyla YÖK Atlas'a (2016) göre bölge insanının %90 oranında tercih ettiği Dicle Üniversitesi'nde çalışanların öğretmen adaylarına karşı tutumu diğer bölgelere göre farklılık gösterebilir. Eğitimin kalitesiyle ilgili görüş bildiren D99 numaralı öğrenci *"Bol bol*

sunumlar yaptırılıp, öğretmenliğe hazırlıyorlar. Dersler düzenli işlenilmediğinden, yeterli bilgi alınmadığından öğretmen adayları eksik yetiştirilmektedir." şeklinde fikirlerini belirtirken A271 numaralı öğrenci görüşlerini; "*Bu fakülte hala bana bir şey katmadı. Öğretmen olacağım fakat bir öğretmende bana akıllı tahta böyle kullanılıyor demiyor. Eğitim eksik veriyorlar. Yeterli değil."* şeklinde ifade etmektedir. D113 numaralı öğrencinin *"Fakültede anlatılanlar teorikte kalıyor. Köy okullarına ya da şehir merkezindeki diğer okullara öğrenciler götürülüp anlatılanlar pratiğe dökülebilir"* sözleri oldukça ilgi çekicidir.

Araştırmada aile gelir düzeyinin öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarında belirleyici olmadığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının sosyal bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının değerlerinin kazandırılmasına yönelik algılarına göre "*Ahlaklı ve Dürüst Olma*", "*Kaynakları Verimli Kullanma*", *"Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma"*, değerleri için daha yüksek "*Cumhuriyet'e Saygı*" ve *"Milli Değerlere Saygı"* değerleri için ise daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlik mesleğini sevdiği için öğretmenliği tercih eden öğretmen adaylarının "*Ahlaklı ve Dürüst olma*", "*Cumhuriyete Saygı*", "*Mesleğini Sevme ve Öğrenmeye Açık Olma*", "*Sabırlı Olma*", *"Anlayışlı Olma"*, "*Milli Değerlere Saygı*" değerlerinin kazandırılmasına yönelik algılarının öğretmenlik mesleğini mecbur kaldığı için ve ailesi istediği için tercih eden öğretmen adaylarına göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç mesleğe yönelik tutumu yüksek olması beklenen yani mesleğini severek tercih eden öğretmenlerin değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının daha yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

5.1.5 Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Alt Problem 5: *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik değer algıları ile değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?*

Elde edilen sonuçlara göre öğretmen adaylarının öğretmenlerin sahip olması gereken değerlere yönelik algılarının tüm alt boyutlarda oldukça yüksek olduğu, buna rağmen aynı değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşlerinin daha düşük seviyede olduğu sonucuna varılmıştır. Değerler bireylerin inançlarını, tutumlarını ve davranışlarını etkileyen olgulardır. Bireylerin davranışlarına yön veren etkenlerden biri olan değerler, önce ailenin daha sonra okul, sosyal çevre ve diğer etmenlerin etlisiyle şekillenmektedir. Değerler toplumdan topluma farklılık gösterir. Bazı toplumlarda kabul edilemez sayılan davranışlar diğer toplumlarda gayet doğal karşılanabilir. Örneğin "dürüstlük" değer algısı düşük olan bir toplumda yalan söylemek doğal karşılanırken yüksek olan bir toplumda ayıp karşılanabilir. Toplumların değer algıları içerisindeki farklı sınıflarda değişiklik göstermekle birlikte vatanseverlik gibi tüm toplumun ortak olarak kabullendiği değerler de olabilir. Toplumsal hayatın düzenli bir şekilde yürütülmesinde oldukça önemli rol oynayan ortak/evrensel değerler bireylere planlı bir şekilde kazandırılmalıdır.

Bireyin davranışlarına yönelik farkındalık sahibi olması önce o davranışla ilgili bilgi sahibi olmasını gerektirir. Bu nedenle bireyin toplumsal değerlere uygun davranışlar göstermesi için değerlerle ilgili bilgi sahibi olması gerekir (Aydın ve Gürler, 2013, s. 32). Birey bir davranışın doğru-yanlış ya da iyi-kötü olma durumunu seçme konusunda bilgilendirilmelidir. Özellikle henüz kişilik ve karakterin oluşum sürecinde olduğu çocuklara neden iyi/doğru olanı yapması ve neden yanlış/kötü olanı yapmaması gerektiği açıklanmalıdır. Çocuklara olumsuz düşünce ve davranışların kendisine ve başkalarına zarar verdiği açıklandığı takdirde çocuklar yasakları kendi zihninde anlamlandırabilmekte ve toplumsal düzene ayak uydurabilmektedir (Çileli, 1986, s. 110). Aksi takdirde bireyler değerleri gelişigüzel anlamlandırmakta ya da çevresindeki genel kabul gören değer algılarını taklit etmektedir.

Değerlerin öğretimi resmi ya da örtük program aracılığıyla gerçekleştirilebilir ancak unutulmamalıdır ki sınıfta eğitim öğretim faaliyetini öğretmen gerçekleştirmektedir. Eğer öğretmenin bireysel ve mesleki yetkinlikleri ile sahip olduğu bireysel örgütsel değerleri

programın amaçlarını gerçekleştirebilecek nitelikte değilse, program ne kadar mükemmel olursa olsun öğretmenin elinde işlevselliğini kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğu söylenebilir. Çünkü öğretmenler, öğrencilere resmi programla kazandırılması planlanan değerleri; öğrenme etkinlikleri sırasında öğrencilere rehberlik ederek kazandırmaya çalışırlar. Bir başka ifadeyle öğretmenler değerleri eğer varsa programda belirtilen içerik kapsamında, örnekler vererek ya da etkinlik yaparak öğrencilere kazandırmak isterler. Bu süre zarfında öğretmenler, öğrencilerle karşılıklı etkileşim içerisindedir ve öğrencilerin kendi değerlerini geliştirmelerinde cesaretli olmalarını sağlarlar (Veugelers, 2000). Yapılan araştırmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine özgü değer algılarının yüksek düzeyde olmasına rağmen değerlerin kazandırılmasına yönelik algılarının orta ve düşük düzeyde çıkması oldukça önemli olan değer öğretimi konusunda eğitim fakültelerinde yetersizlik olduğu sonucunu ortaya koymaktadır. Bu eksikliğin eğitim fakültelerinde bir program dâhilinde değer öğretimi yapılmaması kaynaklı olduğu söylenebilir.

5.2 Öneriler

Araştırmada öğretmenlik mesleğine özgü değerler, ilgili literatür taraması ile öğretmen ve öğretmen adaylarının kompozisyonları değerlendirilerek belirlenmiş ve sıralanmıştır. Öğretmen adaylarının belirlenen değerlere yönelik algıları yüksek düzeydeyken, aynı değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına yönelik algıları ise orta ve düşük düzeydedir. Nitel bulgularda ise değerlerin kazandırılmasına yönelik nicel sonuçları destekler niteliktedir. Eğitim fakültelerinde değerlerin kazandırılmasına yönelik eksiklikler ortaya çıkmaktadır. Öğretmen adaylarına değerlerin kazandırılmasına yönelik bazı öneriler aşağıda yer almaktadır.

5.2.1 Araştırma Sonuçlarına Dayalı Öneriler

1. Araştırmada öğretmen adaylarının değer algılarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Değerlerle ilgili eğitim almayan öğretmen adaylarının, değerlerini olumlu yönde etkileyen çevresel faktörlerin araştırılması gelecekte geliştirilecek değerler eğitimi programlarına zemin hazırlayabilir.

2. Araştırmanın literatür taraması aşamasında Türkiye'de öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmediği tespit edilmiştir. Oysa her mesleğin toplum tarafından kabul edilen etik değerleri bulunmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlik mesleğine özgü değerler yazılı olarak belirtilmelidir. Ayrıca toplumsal yapının sürekli bir değişime uğradığı düşünüldüğünde değerler konusunda yapılan araştırmalar belirli aralıklarla tekrarlanmalıdır.

3. Üniversitelerin tümünde değer algıları yüksek düzeydedir. Ancak farklı bölgelerdeki üniversitelerde bazı alt boyutlarda daha düşük değer algısının var olduğu görülmektedir. Bölgesel farklılıkların değerler üzerindeki etkisi gözlem ve görüşme yöntemi içeren çalışmalarla derinlemesine araştırılarak sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konabilir.

4. Araştırma sonucunda değerlerin eğitim fakültelerinde orta ve az düzeyde kazandırıldığı sonucuna varılmıştır. Dolayısıyla öğretmenlerin değer eğitimi hizmet içi eğitim yoluyla desteklenebilir. Değerlerin öğretmen adaylarına kazandırılması noktasında eğitim fakültelerinin yetersiz kaldığı görülmüştür. Eğitim fakültelerinde öğretim programlarına değerler eğitimi dahil edilmelidir.

5. Değerlerin gelişimini sağlayacak, diğer üniversitelerle ortak, gezi, sanat-spor faaliyetleri ve etkinlikler planlanabilir. Bu etkinliklere fakülte çalışanlarının da dahil olması sağlanabilir.

5.2.2. İleride Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler

1. Yapılan araştırma sınıf öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği, fen bilgisi öğretmenliği ve ilköğretim matematik öğretmenliği bölümleri ile sınırlıdır. İleriki araştırmalarda farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları örnekleminde mesleki değerlere yönelik araştırmalar yapılması, öğretmenlik mesleğine özgü değerler bağlamında alan yazına katkı sağlayabilir.
2. Araştırma sonuçları öğretmen adaylarına yöneliktir. Ancak öğretim elemanlarının değer algıları üzerine derinlemesine bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla eğitim fakültelerinde değerlerin kazandırılmasında belirleyici rolü yüksek olduğu düşünülen öğretim elemanlarının değer algılarının belirlenmesi üzerine araştırmalar yapılabilir.
3. Değerlerle ilgili yapılan benzer araştırmalar temel alınarak değerlerin kazandırılmasına yönelik program geliştirme çalışmaları yapılabilir ve gözlem yoluyla etkinliği ortaya

konulabilir. Ayrıca değer algısının yüksek olması, değerin tutuma ve davranışa dönüşeceği anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla öğretmen adaylarının ya da öğretmenlerin ne derecede değerleri davranışa dönüştürdüğü ayrıca incelenebilir.

4. Değerlerin toplumdan topluma farklılık gösterdiği düşünüldüğünde örneğin batılı toplumlardaki öğretmenlerin mesleki değerleri ile Türkiye'deki öğretmenlerin mesleki değerleri karşılaştırılarak bize özgü olan değerlerin daha net ortaya konulduğu karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.
5. Değerlerin bireylerin davranışlarına yön vermede belirleyici olduğu düşünüldüğünde; öğretmenlik mesleği dışındaki diğer meslek grupları için de değer algısı, değerlerin kazandırılması çalışmaları yapılabilir ve elde edilen sonuçlar diğer meslek gruplarıyla karşılaştırılabilir.

KAYNAKLAR

Abbott, M. L. (2011). *Understanding educational statistics using Microsoft Excel and SPSS*. United States: John Wiley & Sons, Inc.

Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Akın, U. ve Özdemir, M. (2009). Öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Eğitim bilimleri fakültesi örneği. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergis., 42*(2), 183-198.

Aktan, O. ve Kılıç, A. (2015). Sosyal bilgiler öğretim programındaki değerleri 100 temel eserde bulunan değerlerin destekleme durumu. Değerler Eğitimi Dergisi, *13* (30), 7-68.

Akkiprik, G. B. (2007). *Genel lise öğretmenlerine göre karakter eğitimi yoluyla öğrencilere kazandırılacak değerler: çok boyutlu bir araştırma.* Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Aktepe, V. ve Aktepe, L. (2009). *Öğrencilerde iyilik yapma bilincini yerleştirmede kullanılacak metotlar ve öneriler*. I. Ulusal İyilik Sempozyumunda sunulmuş bildiri: Elazığ.

Aktepe, V. ve Yel, S. (2009). İlköğretim öğretmenlerinin değer yargılarının betimlenmesi: Kırşehir ili örneği. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *7*(3), 607-622

Aladağ, S. (2009). *İlköğretim sosyal bilgiler öğretiminde değer eğitimi yaklaşımlarının öğrencilerin sorumluluk değerini kazanma düzeyine etkisi.* Doktora tezi. Gazi Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Albayrak, F.T. (2015). *İlkokul öğretmenlerinin mesleki değerleri ile öğretmen yetkinlikleri arasındaki ilişki (Erzurum ili örneği).* Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Erzurum.

Allport, G.W., Vernon, P. E. ve Lindzey, G. (1960). *A study of values.* (3b), Boston, MA: Houghton Mifflin.

Althof, W., & Berkowitz, M. W. (2006). Moral education and character education: their relationship and roles in citizenship education. *Journal of Moral Education, 35* (4), 495-518.

Altun, İ. (2012) Etik ve Değerler. Atabek, A. T. ve Karadağ, A. (Ed). *Hemşirelik esasları: hemşirelik bilimi ve sanatı içinde.* (114-122), İstanbul: Akademi.

Anderson, D. R. (2002). Character education: who is responsible? *Journal of Instructional Psychology, 27* (3), 139-142.

Argandona, A. (2003). Fostering values in organizations. *Journal of Business Ethics, 45* (1-2), 15-28.

Atlı, A. (2012). *Lise öğrencilerinin mesleki değerlerinin incelenmesi*. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Malatya.

Aydın, İ. (2013). *Eğitim ve öğretimde etik.* Ankara: Pegem.

Aydın, A. (2008*). Eğitim psikolojisi.* Ankara: Pegem.

Aydın, M. (2011). Değerler, işlevleri ve ahlak. *Eğitime Bakış, 7* (19), 39-45.

Aydın, M.Z. ve Gürler, Ş.A. (2013). *Okulda değerler eğitimi.* Ankara: Nobel.

Aydın, İ. (2016). *Yönetsel, mesleki ve örgütsel etik.* (7b.). Ankara: Pegem.

Bacanlı, H. (2011). Değer, değer midir? *Eğitime Bakış, 7* (19), 19-21.

Bakioğlu, A. ve Tomak, N. (2009). Öğretmenlerin değer yargılarının eğitim süreçlerine etkisinin incelenmesi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi. 30*, 65-83

Balcı, F.A., ve Yelken, T. Y. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin "değer" kavramına yükledikleri anlamlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 39*(39). 81-90.

Bazarkulov, S. (2008). *Değer öğretimi ve dinden öğrenme*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Bedel, E.F. (2008). Okulöncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve bazı kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler. *Eğitimde Kuram ve Uygulama, 4* (1), 31-48.

Berkowitz, M. W., ve Bier, M. C. (2005). *What works in character education: a research driven guide for educators*. Washington D.C: Character Education Partnership.

Bilgin, N. (1995). *Sosyal psikolojide yöntem ve pratik çalışmalar*. İstanbul: Sistem

Bolat, Y. (2011). *Gazi üniversitesi meslek yüksekokulu öğrencilerinin sosyal değerlere bakışları*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Bulut, S. S. (2012). Gazi eğitim fakültesi öğrencilerinin değer yönelimleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 1*(3), 81-101

Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı (14. Baskı).* Ankara: Pegem Akademi.

Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve besinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Electronic Turkish Studies, 9*(2).

Cohen, J. (1988).*Statistical power analysis for the behavioral sciences (2nd ed.)*. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates. 285-287.

Cooper, B. (2002). *Teachers as moral models? the role of empathy in teacher/pupil relationships.* Leeds Metropolitan University.

Coşkun, N. (2016). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin ve öğretim elemanlarının öğretmenlik meslek etiği değerlerine ilişkin görüşleri: mesleki etik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program.* Doktora Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Aydın.

Çalışkur, A., Demirhan, A. ve Bozkurt, S. (2012). Değerlerin belirli meslek alanları ve demografik değişkenlere göre incelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi. 17* (1). 219-236

Çapa,Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, *18*, 69-73.

Çeliköz, N. ve Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi, 162*, 160-167.

Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf sosyal bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması.* Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.

Çetingöz, D. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının değerler eğitimde öğretmenin rolüne ilişkin görüşleri. *Türkiye Sosyal araştırmalar Dergisi. 19* (3)

Çınar, İ. (2008). İlköğretimin önemi ve öğretmen. *Eğitişim Dergisi* (20), 1-28.

Çiçek-Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, *5*(1), 59-69.

Çileli, M. (1986). *Ahlak psikolojisi ve eğitimi.* Ankara: V

Çimete, G. ve Karagöz, S. (1992). *Hemşirelikte değerler*. III. Ulusal Hemşirelik Kongresinde sunulmuş bildiri, Sivas: 481-487.

Çubukçu, Z., Eker Özenbaş, D., Çetinkaya, N., Satı, D. ve Yazlık Şeker, Ü. (2016). Yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli gözünde öğretmenin sahip olması gereken değerler. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*. *2* (1), 25-37.

Demir, E., Saatçioğlu, Ö. ve İmrol, F. (2016). Uluslararası dergilerde yayımlanan eğitim araştırmalarının normallik varsayımları açısından incelenmesi. *Current Research in Education*. *2*(3), 130-148.

Demirhan, İ.C. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği.* Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Deveci, H. ve Dal, S. (2008). Primary school teachers' opinions on the efficacy of social studies program in value gain. *Humanity & Social Sciences Journal*. *3*(1), 1-11.

Dilmaç, B., Bozgeyikli, H. ve Çıkılı, Y. (2008). Öğretmen adaylarının değer algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*. *6*, (16), 69-91

Dilmaç, B. ve Bircan, H. H. (2014). *Değerler ve değerler psikolojisi* (ikinci baskı). Ankara: Pegem.

Doğanay, A. ve Sarı, M. (2004). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerine temel demokratik değerlerin kazandırılma düzeyi ve bu değerlerin kazandırılması sürecinde açık ve örtük programın etkilerinin karşılaştırılması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*. *10* (39), 356-383.

Dönmez, B. (2011). Öğretmenlik mesleki değerlerinin aşınma sürecine ilişkin bir değerlendirme. *Eğitim-Bir-Sen*, *7*, 19, 3-8.

Eddy, D.M., Elfrink, V. ve Weis, D. (1994). Importance of professional nursing values: a national study of baccalaureate programs. *Journal of Nursing Education. 33*(6), 257-262.

Edgington, D. W. (2002). To promote character education, use literature for children and adolescents. *The Social Studies*. May/June, 113–116.

Er, H. (2013). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının değer algıları ile benlik saygıları arasındaki ilişki.* Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Kütahya.

Ercan, İ. (2001). *İlköğretim sosyal bilgiler programlarında ulusal ve evrensel değerler*. Yüksek Lisans Tezi. On Sekiz Mart Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Çanakkale.

Erdem, A. R. ve Anılan, H. (2000). PAÜ eğitim fakültesi sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, *7* (özel sayı), 144-148.

Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi, 1*(4), 55-72.

Eser, A. (2012). *İlköğretim öğrencilerinin insani değer düzeyleri ile çevresel tutumları arasındaki ilişki.* Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul

Evin, İ. ve Kafadar, O. (2004). İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler içerik çözümlemesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, *2*(3), 293-304.

Fırat, N. Ş. ve Açıkgöz, K. (2012). Bazı değişkenler açısından öğretmenlerin değer sistemleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *43*, 422-435.

Fichter, J. (1990). *Sosyoloji nedir?* (Çeviren: N. Çelebi). Konya: Selçuk Üniversitesi

Field, A. (2009). *Discovering statistics using spss*. London: Sage

George, D., ve Mallery, P. (2003). *SPSS for windowss. step by step: a simple guide and reference*. Boston: Allyn & Bacon.

Gibbs, L. ve Earley, E. (1994). *Using children's literature to develop core values*. Phi Delta Kappa Fastback. Whole No. 362.

Guy, G. V., Spalding, W. B., ve Westcott, H. E. (1961). The role of values in teacher education. *Journal of Teacher Education, 12* (1), 12-17.

Gümrah, H.V. (2015). *Sağlık meslek lisesi ve lisans eğitimi alan hemşirelik öğrencilerinin profesyonel değerlere ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. Y*üksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi; Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Güngör, E. (1993). *Değerler psikolojisi*. Amsterdam: Hollanda Türk Akademisyenler Birliği Vakfı.

Güngör, E. (1998). *Değerler psikolojisi üzerine araştırmalar* (İkinci Baskı). İstanbul: Ötüken.

Halstead, J. M. and Monica J. T. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30 (2), 169-202.

Hansen, D. T. (1995). Teaching and the moral life of clasrooms. *Journal for a Just and Caring Education, 2,* 59-74.

Herdem, K. (2016). *Yedinci sınıf fen bilimleri dersi konularıyla bütünleştirilmiş değerler eğitimi etkinliklerinin öğrencilerin değer gelişimine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Adıyaman Üniversitesi; Fen Bilimleri Enstitüsü: Adıyaman.

Halstead, M., ve Xiao, J. (2010). Values education and the hidden curriculum. In T. Lovat, R. Toomey, ve N. Clement, (Eds.). *International research handbook on values education and student wellbeing.* (303-317). New York: Springer.

Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: international differences in work-related values.* London: Sage.

Horton, K., Tschudin, V. ve Forget, A. (2007). The value of nursing: a literature review. *Nursing Ethics*. *14*, 6, 716-729.

Hökelekli, H. (2011). *Değerler psikolojisi ve eğitimi.* (1. baskı). İstanbul: Timaş.

Hökelekli, H. (2013). *Ailede, okulda, toplumda değerler psikolojisi ve eğitimi.* (2. Baskı.). İstanbul: Timaş.

Hökelekli, H. ve Gündüz T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğilimleri.* R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M Zengin (Editörler). *Değerler ve Eğitimi.* İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi: 371-396.

İşcan, C.D. (2007). *İlköğretim düzeyinde değerler eğitimi programının etkililiği.* Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul

Kalaycı, Ş. (2006). *Spss uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri*. Ankara: Asil

Karacabak, N. (2016). Sınıf öğretmenlerinin mesleki değerleri üzerine nitel bir çalışma. Doktora tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi; Eğitim Bilimler Enstitüsü: Konya

Karasar, N. (1998). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel

Katılmış, A. (2010). *Sosyal bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi.* Doktora tezi. Marmara Üniversitesi; Eğitim Bilimler Enstitüsü: İstanbul

Keskin, U. ve Sağlam, H.İ. (2014). Sınıf öğretmeni adaylarının insani değerlere sahip olma düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*. *4*(1), 81-101

Keskin, G. ve Yıldırım, G. (2006). Hemşirelerin kişisel değerlerinin ve iş doyumlarının incelenmesi. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi. 22,* 1, 119-133.

Ketenci, T. (1997). *Hartmann etiğinde değer(ler) kavramı.* Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Kinnier, R.T., Kernes, J. L., ve Dautheribes, T. M. (2000). A short list of universal moral values. *Counseling ve Values, 45*, 4-16.

Kirk, R. E. (2008). *Statistics an introduction (Fifth edition).* United States: Thomson Higher Education.

Kirschenbaum, H. (1995). *100 Ways to enhance values and morality in schools and youth settings.* Massachusetts: Allyn & Bacon Company.

Kohlberg, L. (1975). The cognitive-developmental approach to moral education. *The Phi Delta Kapan, 56* (10), 670-677.

Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: the cognitive developmental approach. In Lickona, T. *Moral development and behavior: theory, research, and social Issues.* USA: Holt, Rinehart and Winston.

Köknel, Ö. (2006). Mutluluğun kaynağı ahlak ve akıl, Y. Mehmedoğlu ve A. U. Mehmedeoğlu (Ed.), *Küreselleşme ahlak ve değerler.* (111-153), İstanbul: Litera.

Kurtulan, I. (2007). *Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki etik değerler açısından kendilerini değerlendirmeleri.* Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Kurtulmuş, M. (2009). *İlköğretim 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde değerlerin kazandırılmasında kullanılan değer analizi yaklaşımının etkililiğinin belirlenmesi.* Yüksek Lisans Tezi. Mustafa Kemal Üniversitesi: Sosyal Bilimler Enstitüsü: Hatay.

Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi.* Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Kuşdil, E. ve Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). Türk öğretmenlerin değer yönelimleri ve schwartz değer kuramı. *Türk Psikoloji Dergisi. 15*(45), 59-76.

Lickona, T. (1991). *Educating for character:how our schools can teach respect and responsibility.* New York: Bantam Books.

Lin, Y. ve Wang, L. (2010). A chinese version of the revised nurses professional values scale: reliability and validity assessment. *Nurse Education Today*. *30*, 492-498.

Lockwood, A. L. (2009). *The case for character education: A developmental approach.* New York & London: Teachers Collage Press.

MEB, (2010). 18. Milli Eğitim Şurası Kararları http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_10/02113646_18_sura.pdf sayfasından erişilmiştir.

McKillup, S. (2012). *Statistics explained: An introductory guide for life scientists (Second edition).* United States: Cambridge University Press.

Milson, A. J., & Mehlig, L.M. (2002). Elementary school teachers' sense of efficacy for character education. *The Journal of Educational Research, 96* (1), 47-53.

Moir, A. ve Jessel, D. (2002), *Beyin ve cinsiyet,(çev., Tarık Demirkan).* İstanbul: Pencere.

Mulkey, YJ., Ed. (1993-1996). *Ouuactereducation curriculum: GradtsonetJrruugh nine.* San Antonio, TX: Character Education Institute.

Oğuz, A. (2011). Öğretmen adaylarının demokratik değerleri ile öğretme ve öğrenme anlayışları. *Değerler Eğitimi Dergisi, 9,* 22, 139-160.

Oğuz, E. (2012). Öğretmen adaylarının değerler ve değerler eğitimine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, *12*(2), 1309-1325.

Orak, N. Ş. (2005). *İstanbul İli'ndeki hemşirelerin profesyonel hemşirelik değerleri ve etkileyen faktörlerin analizi.* Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi; Sağlık Bilimleri Enstitüsü; İstanbul.

Önder, M. (2011). "Din ve temel değerler", Değerler Eğitimi Sempozyumunda Sunulmuş Bildiri. 26-28 Ekim 2011. Eskişehir: Osman Gazi Üniversitesi, 164-165.

Özen, R. (2015). *Türk toplumundaki üç kuşak annelerin çocuklarında olmasını istedikleri değerler ve değer sınıflaması*. Doktora Tezi. Uludağ Üniversitesi: Eğitim Bilimleri enstitüsü; Bursa.

Özgüven, İ.E. (1999). *Psikolojik testler*. (3b). Ankara: PDREM

Öztürk, Z.G. (2014). *Sınıf öğretmenlerinin değer tercihleri ile yaşam doyumu arasındaki ilişki.* Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul

Posner, Barry Z. (1992). Person-organization values congruence: no support for individual differences as a moderating influence. *Human Relations. 45* (4), 351-361.

Powney, J., Cullen, M., Schlapp, U., Glissov, P., Johnstone, M., Munn, P. (1995). Understanding values education in the primary school. *In The Scottish Council for Research in Education Report 64.*

Ryan. K. (1991). Moral and values education. A. Lewy (Edi). *The international encyclopedia of curriculum*. Newyork; Advences In Education: Pergaman.

Refshauge, H.A. (2004). *Values in NSW public schools*. New South Wales: Department of Education and Training.

Rokeach, M. (1968). A theory of organization and change. San Francisco: JosseyBass.

Rokeach, M. (1973). *The nature of human values*. New York: The Free.

Sabancıoğulları, S. ve Doğan, S. (2012). Profesyonel kimlik gelişimi ve hemşirelik. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. *15*,4, 275-282.

Sarı, M. (2007). Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek "okul yaşam kalitesi"ne sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma" Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Adana.

Senemoğlu, N. (2011). *Gelişim öğrenme ve öğretim* (19. baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Sezgin, F. (2006). *İlköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel ve örgütsel değerlerinin uyumu.* Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara

Schwartz, S.H. ve Bilsky, W. (1987). Toward a universal psychological structure of human values'. *Journal of Personality and Social Psychology. 53:* 550-562

Schwartz, S.H. (1992). Universal in the content and structure of values: theororical advances and empirical tests in 20 countries. *Advances in Experimental Soc. Psychol*. *25*:1-65.

Schwartz, S.H. (1999). A theory of cultural values and some implications for work, *applied psychology. An Int. Rev*. *48*(1):23-47.

Schwartz, S. H., ve Rubel, T. (2005). Sex differences in value priorities: cross-cultural and multimethod studies. *Journal of Personality and Social Psychology*, *89*, 6, 1010–1028.

Sönmez, V. (1998). *Eğitim felsefesi*. Ankara: Anı.

Straughan, R. (1988). *Can we teach children to be good?: Basic issues in moral, personal and social education.* Philadelphia: Open University Press.

Sunley, R. ve Locke, R. (2010) Exploring UK secondary teachers' professional values: an overview of the literature since 2000, *Educational Research*. *52* :4, 409-425, DOI: 10.1080/00131881.2010.524751

Superka, D. P., Ahrens, C.. Hedstrom, J.E., Ford, L. J. ve Johnson, P.L. (1976). *Values education source book: conceptual approaches. material analyses. and an annotated bibliography.* Colorado: Social Science Education Consortuim.

Şimşek, S. ve Erdem, A.R. (2016). Aday öğretmenlerin mesleki değer düzeyi hakkındaki görüşleri. INES 1. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresinde Sunulmuş Bildiri. Antalya.

Şişman, M. (2002). *Eğitimde mükemmellik arayışı-etkili okullar*. Ankara: Pegem.

Şişman, M. (2011). *Örgütler ve kültürler.* Ankara: Pegem .

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics (Sixth edition)*. United States: Pearson Education

Taşdan, M. (2010). Türkiye'deki resmi ve özel ilköğretim okulu öğretmenlerinin bireysel değerleri ile okulun örgütsel değerleri arasındaki uyum düzeyi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi. 16*(1), 113-148

Taşdelen, A. (1998). *Üniversite öğrencilerinin ereksel ve araçsal değerler hiyerarşisi.* Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

Tezcan, M. (1974). *Türklerle ilgili stereotipler (kalıp yargılar) ve Türk değerleri üzerine bir deneme*. A.Ü Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara.

Thomas, W. I. and Znaniecki, F. (1958). *The Polish peasant in Europe and America volumes I and II*. New York: Dover [1918-1920].

Tokdemir, M. A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değer eğitimi hakkındaki görüşleri.* Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: Trabzon.

Tunca, N. (2012). *İlköğretim öğretmenleri için mesleki değerler ölçeğinin geliştirilmesi ve ilköğretim öğretmenlerinin mesleki değerlerinin belirlenmesi.* Doktora Tezi. Anadolu Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü; Eskişehir.

Uluçınar, U. (2012). *Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimlerinin demokratik değerlerini yordama düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi. Osmangazi Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Eskişehir.

Ulusoy, K. ve Arslan, A.(2014). Değerli bir kavram olarak "değer ve değerler eğitimi". R. Turan ve K. Ulusoy(Ed.). *Farklı yönleri ile değerler eğitimi*, (1-13). Ankara: Pegem.

Uncu, Ü. (2008). Öğretmen ve eğitim yöneticilerinin değer yönelimlerinin çok boyutlu olarak incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi; Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Uyguç, N. (2001). *Geleceğin yöneticilerini yetiştiren iktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin ve öğretim üyelerinin bireysel değerleri ve sonuçları üzerine bir değerlendirme*. 9. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresinde sunulmuş bildiri. İstanbul.

Ünal, F. (2011). Öğretmenlerin öğrencilerine kazandırmak istedikleri değerlere yönelik bir inceleme. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, 2* (4), 3-24.

Veugelers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review, 52*, 1.

Williams, R.M. (1979). Change and stability in values and value systems: A sociological perspective. M. Rokeach (Eds.), understanding human values (s.15-46). New York: Free.

Yalın, H. İ. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme.* Ankara: Nobel.

Yaman, E. (2012). *Değerler Eğitimi*. Ankara: Akçağ.

Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları, 19*, 499-522.

Yazıcı, K. (2011). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının demokratik değerlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 36*(159), 165-178.

Yeşil, R. ve Aydın, D. (2007). Demokratik *Değerlerin Eğitiminde Yöntem ve Zamanlama. TSA, 11 (2),* 65-84.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.* (5b). Ankara: Seçkin.

Yıldırım, K. (2009). Values education experiences of Turkish class teachers: A phenomonological approach. *Eurasian Journal of Educational Research, 35*, 165-184.

Yıldız, M., Dilmaç, B., ve Deniz, M.E. (2013). Analysis of the relation between selfesteem and values held by candidate teachers. *Elementary Education Online, 12* (3), 740-748.

Yılmaz, K. (2006). *İlköğretim okulu yönetici ve öğretmenlerine göre kamu ilköğretim okullarında bireysel ve örgütsel değerler ve okul yöneticilerinin okullarını bu değerlere göre yönetme durumları.* Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi; Eğitim Bilimleri Enstitüsü: Ankara.

Yılmaz, K. (2011). İlköğretim okulu öğretmenlerinin sınıf yönetimi tarzları ile demokratik değerlere ilişkin görüşleri arasındaki ilişki. *Değerler Eğitimi Dergisi, 9,* 21, 147-170.

YÖK Atlas, (2016). Yükseköğretim Program Atlası. https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans.php?y=103010601 sayfasından erişilmiştir

YÖK, (2017). Öğrenim Düzeyleri ve Birimlere Göre Öğrenci Sayıları. https://istatistik.yok.gov.tr/yuksekogretimIstatistikleri/2017/2017_T17.pdf sayfasından erişilmiştir.

Ziebertz, H. G. (2007). *Çok kültürlü bir toplumda değerler eğitimi modelleri.* R. Kaymakcan, S. Kenan, H. Hökelekli, Z. Ş. Arslan, M Zengin (Editörler). *Değerler ve Eğitimi.* İstanbul. Değerler Eğitimi Merkezi: 445-466.

EKLER

Ek 1. Ön Uygulama Ölçeği (A)

Değerli Öğretmen Adayı;

"Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri" konulu doktora çalışmasının pilot uygulamasını yapmaktayım. Görüşleriniz ışığında ulaşılacak sonuçların ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarına ve öğretmenlik mesleğine önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. Bu nedenle samimi olarak vereceğiniz cevaplar yoluyla katkı sağlamanız önem arz etmektedir. **Sizden istenen aşağıda verilen ifadelere yönelik görüşlerinizi samimi şekilde cevaplamanızdır.** Değerli görüşleriniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Öğr. Gör. Engin DEMİR
engindemir@karabuk.edu.tr

(A) Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği

ÖĞRETMENLER;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Okulun olanaklarını kendi işleri için kullanabilir					
2.Öğrencilerine her zaman saygıyla hitap etmelidir					
3.Çok sinirlendiklerinde öğrencilere kaba söz (argo, küfür) ve davranışlarda (el hareketi, mimik) bulunabilir.					
4.Sınıf içerisinde meslektaşlarının olumsuz yönleri hakkında konuşabilir					
5.Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir.					
6.Kişisel işleri için derslerini ihmal edebilir					
7.Ders süresi boyunca eğitim öğretim amacından uzaklaşabilir					
8.Öğretim programını uygulamaya özen göstermelidir					
9.Morali bozuk olsa dahi derslerini anlatmalıdır					
10. Para için değil vatan ve millet için çok çalışmalıdır					
11. Ülkenin en ücra köşelerinde mecbur olduğu için değil vatanı uğruna çalışmalıdır.					
12. Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır					
13. Okulun kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalıdır					
14. Toplumu bilinçlendirmeyi sağlayacak okul dışı faaliyetlerde bulunmalıdır					
15. Ders zamanını verimli şekilde kullanmalıdır					
16. Arkadaşları tarafından dışlanın öğrencilerin duygularını anlayabilmelidir					
17. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlayabilmelidir					
18. Öğrencilerinin duygularını okuyabilmelidir					
19. Empati kurmayı mesleğinin/kişiliğinin bir parçası olarak görmelidir					
20. Kendisini öğrencisinin yerine koyarak, hata yaptığı için öğrencisinden özür dilemelidir					
21. Öğrencilerine duygu ve düşüncelerini anladığını hissettirmelidir.					

ÖĞRETMENLER;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
22. Çocuğu düşük not aldığı için okula gelen velinin hislerini anlayabilmelidir					
23. Verdikleri sözleri tutmalıdır					
24. Dürüstlükten taviz verebilir					
25. Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir					
26. Öğrencilerine her zaman doğruyu söylemelidir					
27. Öğrencilerini kandırmaya çalışabilir					
28. İki yüzlü davranışlarda bulunabilir					
29. Öğrencilere söyledikleri ile davranışları birbiriyle örtüşmelidir					
30. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rol alan kişilerden bahsetmelidir					
31. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar okumalıdır					
32. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmeyi önemsemelidir					
33. Çağdaş ve bilimsel yolu takip etmelidir					
34. Cumhuriyet'in kuruluşu/kurucuları temalı etkinliklere katılmalıdır					
35. Okula gelirken istekli olmalıdır					
36. Mesleğini rutin bir iş olarak görebilir					
37. Derste okul zamanının bitmesini hayal edebilir					
38. Mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmelidir					
39. Öğretmenlikten başka bir mesleğe geçmenin hayalini kurabilir					
40. Mesleğini severek yapmalıdır					
41. Özel gereksinimli öğrencileri için daha fazla zaman ayırmalıdır					
42. Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır					
43. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığını anlamaya çalışmalıdır					
44. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepleri anlamaya çalışmalıdır					
45. Öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için velilerle işbirliği yapmalıdır					
46. Öğrencilerin sorunlarını dinleyerek çözüm üretmeye çalışmalıdır					
47. Hata yapan öğrenciyi hemen azarlayabilir					
48. Öğrencilerin zorlandıkları konuları sıkılmadan defalarca anlatmalıdır					
49. Küçük yaştaki öğrencilerin hayallerini sıkılmadan dinlemelidir					
50. Öğrencilere sabırlı davranmalıdır					
51. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabretmelidir					
52. Zor şartlar altında sabırla çalışmalıdır					
53. Alanıyla ilgili gelişmeleri takip etmelidir					
54. Hizmet-içi eğitim faaliyetlerine katılmalıdır					
55. Bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip etmelidir					
56. Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır					
57. Zamanla teknolojik gelişmelerden uzaklaşabilir					
58. Güncel gelişmeleri yazılı ve görsel dökümanlardan takip etmelidir					
59. Türkçe'yi doğru konuşmaya/yazmaya özen göstermelidir					
60. Branşı ne olursa olsun milli tarih bilgisi ve bilincine sahip olmalıdır					
61. Milli gün ve hafta programlarına önem vermelidir					
62. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşmalıdır					
63. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânları muhakkak görmelidir					
64. Milli sanat ve spor faaliyetlerini desteklemelidir					

Ek 2. Ön Uygulama Ölçeği (B)

Değerli Öğretmen Adayı;

"Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri" konulu doktora çalışmasının pilot uygulamasını yapmaktayım. Görüşleriniz ışığında ulaşılacak sonuçların ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarına ve öğretmenlik mesleğine önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. Bu nedenle samimi olarak vereceğiniz cevaplar yoluyla katkı sağlamanız önem arz etmektedir. **Sizden istenen aşağıda verilen ifadelere yönelik görüşlerinizi samimi şekilde cevaplamanızdır.** Değerli görüşleriniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Engin DEMİR
engindemir@karabuk.edu.tr

(B) Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği

FAKÜLTEMİZDE;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Çalışanlar üniversite olanaklarını kendi işleri için kullanmaktadır					
2. Öğrencilere saygılı şekilde hitap edilmektedir.					
3. Öğrencilere kaba söz (argo, küfür) ya da davranışlarda (el hareketi, mimik) bulunulmaktadır.					
4. Öğretim elemanları sınıf içerisinde meslektaşlarının olumsuz yönleri hakkında konuşmaktadır					
5. Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliğine hassasiyet gösterilmektedir.					
6. Dersler kişisel işler için ihmal edilmektedir					
7. Ders süresi boyunca eğitim öğretim amacından uzaklaşılmaktadır					
8. Dersin içeriği dışında konular anlatılmamaktadır.					
9. Öğretim elemanları morali bozuk olsa dahi derslerini anlatmaktadır.					
10. Para için değil vatan ve millet için çok çalışıldığını düşünmekteyim					
11. Çalışanların ülkenin en ücra köşelerinde dahi vatanı uğruna çalışacağını düşünmekteyim					
12. Öğretim materyalleri ve diğer demirbaşlar dikkatli kullanılmaktadır					
13. Üniversitenin kaynakları verimli bir şekilde kullanılmaktadır					
14. Toplumu bilinçlendirecek seminer, konferans benzeri etkinlikler düzenlenmektedir					
15. Ders süresi verimli bir şekilde kullanılmaktadır					
16. Üniversiteye uyum sorunu yaşayan öğrencilerin duygularını anlamaya önem verilmektedir.					
17. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlamaya önem verilmektedir.					
18. Öğretim elemanlarının öğrencilerin duygularını okuyabildiğini düşünmekteyim					
19. Öğrencilere yönelik empati kurumaya özen gösterilmektedir					
20. Çalışanlar kendilerini öğrencilerin yerine koyarak, yapılan hatalar için öğrencilerden özür dilemektedir.					
21. Öğrencilere, duygu ve düşüncelerinin anlaşılmaya çalışıldığı izlenimi verilmektedir					

FAKÜLTEMİZDE;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
22. Düşük not alan öğrencinin hislerini anlamaya önem verilmektedir					
23. Verilen sözler tutulmaktadır					
24. Dürüstlükten taviz verildiğini düşünmekteyim					
25. Öğretim elemanları derse gelmeme sebeplerini dürüstçe ifade etmezler					
26. Öğrencilere her zaman doğrular söylenmektedir					
27. Öğrencileri aldatmaya yönelik söz ve davranışlarda bulunulmaktadır					
28. Öğrencilere karşı iki yüzlü davranışlarda bulunulmaktadır					
29. Öğrencilere söylenilenler ile yapılanlar birbiriyle örtüşmektedir					
30. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rolü olan kişilerden bahsedilmektedir					
31. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar tavsiye edilmektedir					
32. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmek önemsenmektedir					
33. Çağdaş ve bilimsel yol takip edilmektedir					
34. Cumhuriyet kuruluşu/kurucuları temalı etkinlikler desteklenmektedir/düzenlenmektedir					
35. Öğretim elemanları derse istekli gelmektedir					
36. Akademisyenliğin rutin bir iş olarak görüldüğünü düşünmekteyim					
37. Çalışanların mesainin bitmesini hayal ettiğini düşünmekteyim					
38. Çalışanların mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmekteyim					
39. Çalışanların başka mesleklere geçiş yapmak hayaliyle yaşadığını düşünmekteyim					
40. Öğretim elemanlarının mesleklerini severek yaptıklarını düşünmekteyim					
41. Gerektiğinde öğrenciler için fazladan çalışılmaktadır					
42. Öğrencilere zor zamanlarında destek olunmaktadır					
43. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır					
44. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepler anlaşılmaya çalışılmaktadır					
45. Çalışanlar öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için birbirleriyle işbirliği yapmaktadır					
46. Öğrencilerin sorunları dinlenerek çözüm üretilmeye çalışılmaktadır					
47. Hata yapan öğrenciler azarlanmaktadır					
48. Öğrencilerin zorlandıkları konular sıkılmadan defalarca anlatılmaktadır					
49. Öğrenci düşüncelerinin sıkılmadan dinlendiğini düşünmekteyim					
50. Öğrencilere sabırlı davranılmaktadır					
51. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabredilmektedir					
52. Çalışanların zor şartlar altında da sabırla çalıştığını düşünmekteyim					
53. Öğrenciler alanlarıyla ilgili güncel gelişmelerden haberdar edilmektedir					
54. Dersler dışında mesleki gelişimimize kakı sağlayacak faaliyetler sunulmaktadır					
55. Öğrenciler bilim ve teknolojideki gelişmelerden haberdar edilmektedir					
56. Yaşam boyu öğrenmenin önemli görüldüğünü düşünmekteyim					
57. Teknolojik gelişmelerden yeteri kadar yararlanılmadığını düşünmekteyim					
58. Güncel gelişmeleri takip edebileceğimiz ortamlar(Kütüphane, okuma-bilgisayar salonu) bulunmaktadır					
59. Türkçe doğru/anlaşılır konuşulup yazılmaktadır					
60. Ders içinde veya dışında milli tarihimizden bahsedilmektedir					
61. Öğrenci katılımlarına da olanak sağlayan milli gün ve hafta programları düzenlenmektedir					
62. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşılmaktadır					
63. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânlara geziler düzenlenmesi desteklenmektedir					
64. Milli sanat ve spor faaliyetleri desteklenmektedir					

Ek 3. Asıl Uygulama Ölçeği (A)

Değerli Öğretmen Adayı;
"Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri" başlıklı bir araştırma yapmaktayım. Görüşleriniz ışığında ulaşılacak sonuçların ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarına ve öğretmenlik mesleğine önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. **Sizden istenen aşağıda verilen ifadelere yönelik görüşlerinizi samimi şekilde cevaplamanızdır.** Değerli görüşleriniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Engin DEMİR
engindemir@karabuk.edu.tr

Bölüm I. Demografik Özellikler

A. Cinsiyet ( ) Kadın ( ) Erkek
B. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4. Sınıf
C. Ailenin Gelir Düzeyi
( ) 1500TL Altı ( ) 1500-3000TL ( ) 3000TL Üzeri
D. Bölüm…… **Öğretmenliği**

E. Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebi
( ) Ailem istediği için
( ) Öğretmenliği sevdiğim için
( ) Mecbur kaldığım için
( ) Diğer bölümlere göre istihdam sıkıntısı az olduğu için
( ) Diğer……

Bölüm II. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değer Algısı Ölçeği

ÖĞRETMENLER;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Öğrencilerine her zaman saygıyla hitap etmelidir					
2.Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliği konusunda hassasiyet göstermelidir.					
3.Öğretim programını uygulamaya özen göstermelidir					
4. Eğitim öğretim materyalleri ve diğer demirbaşları dikkatli kullanmalıdır					
5. Okulun kaynaklarını verimli bir şekilde kullanmalıdır					
6. Ders süresini verimli şekilde kullanmalıdır					
7. Arkadaşları tarafından dışlanın öğrencilerin duygularını anlayabilmelidir					
8. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlayabilmelidir					
9. Öğrencilerinin duygularını okuyabilmelidir					
10. Kendisini öğrencisinin yerine koyarak, hata yaptığı için öğrencisinden özür dilemelidir					
11. Öğrencilerine duygu ve düşüncelerini anladığını hissettirmelidir.					
12. Çocuğu düşük not aldığı için okula gelen velinin hislerini anlayabilmelidir					
13. Verdikleri sözleri tutmalıdır					
14. Hasta olmadığı halde rapor alıp okul idaresine hasta olduğunu söyleyebilir					
15. Öğrencilerini kandırmaya çalışabilir					
16. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rol alan kişilerden bahsetmelidir					
17. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar okumalıdır					
18. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmeyi önemsemelidir					
19. Çağdaş ve bilimsel yolu takip etmelidir					
20. Cumhuriyet'in kuruluşu/kurucuları temalı etkinliklere katılmalıdır					
21. Okula gelirken istekli olmalıdır					
22. Mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmelidir					
23. Özel gereksinimli öğrencileri için daha fazla zaman ayırmalıdır					
24. Öğrencilere zor zamanlarında destek olmalıdır					
25. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığını anlamaya çalışmalıdır					
26. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepleri anlamaya çalışmalıdır					

27. Öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için velilerle işbirliği yapmalıdır					
28. Öğrencilerin sorunlarını dinleyerek çözüm üretmeye çalışmalıdır					
29. Küçük yaştaki öğrencilerin hayallerini sıkılmadan dinlemelidir					
30. Öğrencilere sabırlı davranmalıdır					
31. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabretmelidir					
32. Zor şartlar altında sabırla çalışmalıdır					
33. Bilim ve teknolojideki gelişmeleri takip etmelidir					
34. Yaşam boyu öğrenmeye açık olmalıdır					
35. Türkçe'yi doğru konuşmaya/yazmaya özen göstermelidir					
36. Branşı ne olursa olsun milli tarih bilgisi ve bilincine sahip olmalıdır					
37. Milli gün ve hafta programlarına önem vermelidir					
38. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşmalıdır					
39. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânları muhakkak görmelidir					
40. Milli sanat ve spor faaliyetlerini desteklemelidir					

Ek 4. Asıl Uygulama Ölçeği (B)

Değerli Öğretmen Adayı;
"Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri" başlıklı bir araştırma yapmaktayım. Görüşleriniz ışığında ulaşılacak sonuçların ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarına ve öğretmenlik mesleğine önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. **Sizden istenen aşağıda verilen ifadelere yönelik görüşlerinizi samimi şekilde cevaplamanızdır.** Değerli görüşleriniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Engin DEMİR
engindemir@karabuk.edu.tr

Bölüm I. Demografik Özellikler

F. Cinsiyet ( ) Kadın ( ) Erkek
G. Sınıf ( ) 3. Sınıf ( ) 4. Sınıf
H. Ailenin Gelir Düzeyi
( ) 1500TL Altı ( ) 1500-3000TL ( ) 3000TL Üzeri
İ. Bölüm…… **Öğretmenliği**

J. Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etme Sebebi
( ) Ailem istediği için
( ) Öğretmenliği sevdiğim için
( ) Mecbur kaldığım için
( ) Diğer bölümlere göre istihdam sıkıntısı az olduğu için
( ) Diğer……

Bölüm II. Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Değerlerin Eğitim Fakültesinde Kazandırılması Ölçeği

FAKÜLTEMİZDE;	Hiç Katılmıyorum	Biraz Katılıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Büyük Ölçüde Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Öğrencilere saygılı şekilde hitap edilmektedir.					
2. Öğrencilerin özel hayatlarıyla ilgili bilgilerin gizliliğine hassasiyet gösterilmektedir					
3. Dersin içeriği dışında konular anlatılmamaktadır					
4. Öğretim materyalleri ve diğer demirbaşlar dikkatli kullanılmaktadır					
5. Üniversitenin kaynakları verimli bir şekilde kullanılmaktadır					
6. Ders süresi verimli bir şekilde kullanılmaktadır					
7. Üniversiteye uyum sorunu yaşayan öğrencilerin duygularını anlamaya önem verilmektedir					
8. Olumsuz davranış gösteren öğrencilerin hislerini anlamaya önem verilmektedir					
9. Öğretim elemanlarının öğrencilerin duygularını okuyabildiğini düşünmekteyim					
10. Çalışanlar kendilerini öğrencilerin yerine koyarak, yapılan hatalar için öğrencilerden özür dilemektedir					
11. Öğrencilere, duygu ve düşüncelerinin anlaşılmaya çalışıldığı izlenimi verilmektedir					
12. Düşük not alan öğrencinin hislerini anlamaya önem verilmektedir					
13. Verilen sözler tutulmaktadır					
14. Öğretim elemanları derse gelmeme sebeplerini dürüstçe ifade etmezler					
15. Öğrencileri aldatmaya yönelik söz ve davranışlarda bulunulmaktadır					
16. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli rolü olan kişilerden bahsedilmektedir					
17. Cumhuriyet'in kuruluşunu, ilke ve inkılapları anlatan kitaplar tavsiye edilmektedir					
18. Cumhuriyet'in kuruluşunda önemli yeri olan değerleri, ilke ve inkılapları özümseyen öğrenciler yetiştirmek önemsenmektedir					
19. Çağdaş ve bilimsel yol takip edilmektedir					
20. Cumhuriyet kuruluşu/kurucuları temalı etkinlikler desteklenmektedir / düzenlenmektedir					
21. Öğretim elemanları derse istekli gelmektedir					

22. Çalışanların mesleğini hakkıyla yaparak topluma faydalı olduğunu düşünmekteyim					
23. Gerektiğinde öğrenciler için fazladan çalışılmaktadır					
24. Öğrencilere zor zamanlarında destek olunmaktadır					
25. Öğrencilerin desteğe ihtiyacı olup olmadığı anlaşılmaya çalışılmaktadır					
26. Öğrencilerin davranış bozukluklarının arkasındaki sebepler anlaşılmaya çalışılmaktadır					
27. Çalışanlar öğrencileri daha iyi tanımak/anlamak için birbirleriyle işbirliği yapmaktadır					
28. Öğrencilerin sorunları dinlenerek çözüm üretilmeye çalışılmaktadır					
29. Öğrenci düşüncelerinin sıkılmadan dinlendiğini düşünmekteyim					
30. Öğrencilere sabırlı davranılmaktadır					
31. Davranış bozukluğu olan öğrencileri kazanmak için sabredilmektedir					
32. Çalışanların zor şartlar altında da sabırla çalıştığını düşünmekteyim					
33. Öğrenciler bilim ve teknolojideki gelişmelerden haberdar edilmektedir					
34. Yaşam boyu öğrenmenin önemli görüldüğünü düşünmekteyim					
35. Türkçe doğru/anlaşılır konuşulup yazılmaktadır					
36. Ders içinde veya dışında milli tarihimizden bahsedilmektedir					
37. Öğrenci katılımlarına da olanak sağlayan milli gün ve hafta programları düzenlenmektedir					
38. Dini bayramlarda öğrencilerle bayramlaşılmaktadır					
39. Çanakkale Şehitliği, Anıtkabir, Topkapı Sarayı gibi tarihi mekânlara gezi düzenlenmesi desteklenmektedir					
40. Milli sanat ve spor faaliyetleri desteklenmektedir					

Bölüm IV. Açık Uçlu Soru

Öğretmenlik mesleğine özgü değerlerin Fakültenizde ne derecede kazandırıldığına dair farklı görüşleriniz varsa lütfen belirtiniz.

Ek 5. Değerleri Sıralama Anketi

Değerli Meslektaşım

"Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği ile ilgili değer algıları ve bu değerlerin eğitim fakültelerinde kazandırılmasına ilişkin görüşleri" konulu bir araştırma yapmaktayım. Bu nedenle değerli görüşlerinize ihtiyaç duymaktayım. Aşağıda istenilen sınıflamayı yaparak ortaya koyacağınız görüşleriniz ışığında ulaşılacak sonuçların ülkemizde uygulanan öğretmen yetiştirme programlarına ve öğretmenlik mesleğine önemli katkılar sağlayacağını düşünmekteyim. Bu nedenle samimi olarak vereceğiniz cevaplar yoluyla katkı sağlamanız önem arz etmektedir. **Araştırmanın amacı açısından aşağıda verilen öğretmenlik mesleğine yönelik değerler listesinden sizin için diğerlerine göre daha önemli gördüğünüz 20 tanesini maddenin solundaki boşluğa işaretlemeniz(X) istenmektedir.** Değerli görüşleriniz ve katkılarınız için çok teşekkür ederim.

Öğr. Gör. Engin DEMİR

Öğretmenlik Mesleğine Özgü Değerleri Sıralama Anketi

Öğretmenlik Mesleğine Özgü Değerler					
	1	Açık düşünceli olma		39	İdealist olma
	2	Ahlaklı olma		40	İlkeli olma
	3	Aileye önem verme		41	İnsan hakları ve özgürlüklerine saygı
	4	Akılcı olma		42	İnsanları sevme
	5	Anlayışlı olma		43	İşbirliğine açık olma
	6	Araştırmacı olma		44	Katılımcı olma
	7	Cumhuriyete Saygı		45	Kendine Güvenme
	8	Bağışlayıcı/merhametli olma		46	Kendine saygı duyma
	9	Barışçı olma		47	Kurallara saygılı olma
	10	Bilimsellik(Bilimsel düşünme)		48	Kuşkucu olma
	11	Bireysel farklılıkları kabul etme		49	Kültürel ve tarihsel mirasa duyarlı olma
	12	Cumhuriyetçi olma		50	Mesleğini sevme/bağlı olma
	13	Çağdaş olma		51	Nazik olma
	14	Çalışkan olma		52	Orduya değer verme
	15	Çevreye ve doğaya karşı duyarlı olma		53	Öğrenmeye açık olma
	16	Dayanışmacı olma		54	Önyargılı olmama
	17	Değişime ve gelişmelere açık olma		55	Özverili olma
	18	Demokratik olma (demokrasiye saygı)		56	Paylaşımcı olma
	19	Devletine değer verme		57	Sabırlı olma
	20	Dini değerlere saygı		58	Sağlığa önem verme
	21	Din ve vicdan özgürlüğünü savunma		59	Samimi olma
	22	Disiplinli (otoriter) olma		60	Saygılı olma
	23	Doğayı sevme		61	Sorumluluk sahibi olma
	24	Doğruluk		62	Şiddete karşı olma
	25	Dürüst olma(dürüstlük)		63	Temizlik ve çevrenin önemini kavrama
	26	Düşünce ve ifade özgürlüğünü savunma		64	Toplum içinde görev ve sorumluluğunu bilme
	27	Eleştirel düşünme		65	Tutarlı olma
	28	Eleştiriye açık olma		66	Türk büyüklerine saygı
	29	Empati Kurma		67	Milli değerlere(Tarihimiz, dilimiz, dinimiz, bağımsızlık) saygı
	30	Entelektüel olma		68	Ulusal simgelere(istiklal marşı, bayrak ve ulusal bayramlar) duyarlı olma
	31	Estetik beğeni sahibi olma		69	Uygarlığa saygı

	32	Eşitlikten ve adaletten yana olma			70	Uzlaşmacı olma
	33	Farklı görüşlerin olabileceğini kabul etme			71	Üretken olma
	34	Gelenek ve göreneklere değer verme			72	Kaynakları Verimli Kullanma
	35	Girişimci olma			73	Yardımsever olma
	36	Güvenilir olma			74	Yenilikçi olma
	37	Hoşgörülü olma			75	Yurttaşlık bilincine sahip olma
	38	Hukuka saygılı olma				

Ek 5. İzinler

T.C.
KASTAMONU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 96053312-044-E.654 27/01/2017
Konu : Anket

Sayın Öğr. Gör. Engin DEMİR
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

İlgi : 14/12/2016 tarihli dilekçeniz.

İlgi dilekçenizde belirttiğiniz anket çalışmasını Fakültemiz öğrencilerine uygulamanız Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Bilgin Ünal İBRET
Dekan Vekili

Adres: Aktekke mah. Yalçın Cad. Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi
37100 Kastamonu / TÜRKİYE
Telefon: (0 366) 280 80 31 Faks: (0 366) 212 33 53
Elektronik Ağ: http://www.kastamonu.edu.tr
5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi **http://ebys.kastamonu.edu.tr/sorgu/sorgula.aspx** adresinden **7KO7-1U0L-89LR** kodu ile yapılabilir.

T.C.
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 29202147-302.08.01-E.1700165312 09.06.2017
Konu : Uygulama İzni

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı)

İlgi : 16.05.2017 tarihli ve 88179374-302.08.01-E.1700142176 sayılı belge.

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Doktora Programı öğrencisi Engin DEMİR'in Prof.Dr.Yusuf BUDAK danışmanlığında "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışmasının anket uygulamasını Fakültemiz öğrencilerine bizzat kendisi yapması koşuluyla Dekanlığımızca uygun görülmektedir.

Bilgilerinizi arz ederim.

Prof.Dr. Kemal DOYMUŞ
Dekan V.

Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi 25240 Erzurum
Tel: +90 442 2314001
Elektronik Ağ: http://www.atauni.edu.tr/#kazim-karabekir-egitim-fakultesi
Kep Adresi: atauni@hs01.kep.tr

Bilgi: Lütfi Yaşar TUTUK
Faks: +90 442 2314288
E-Posta: kkegfak@atauni.edu.tr

Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
www.atauni.edu.tr adresinden doğrulama yapabilirsiniz. Doğrulama Kodu=E8A2A3D

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 36607105-100-E.12631 25/05/2017
Konu : Engin DEMİR'in anket uygulaması hk.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İlgi : 08/05/2017 tarih ve 39985474-18275 sayılı yazısı

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı doktora öğrencisi Engin DEMİR'in yürüttüğü "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri" isimli tezi ile ilgili Üniversitemiz Eğitim Fakültesi bünyesinde anket uygulaması yapmasında bir sakınca bulunmamıştır.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Vedat CEYHAN
Rektör a.
Rektör Yardımcısı

Adres: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörlük Binası İdari Birimler Zuhal EMİROĞLU
Telefon: 0362 312 19 19 Faks (362) 457 60 12 zuhal.emiroglu@omu.edu.tr
Elektronik Ağ: http://www.omu.edu.tr/ Kep Adresi: omu@hs01.kep.tr Dahili Tel:7067
5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Güvenli Elektronik İmza ile üretilmiştir.
Evrak teyidi https://ebyssorgu.omu.edu.tr adresinden 0YAV-K4YH-0I0L kodu ile yapılabilir.

Evrak Tarih ve Sayısı: 17/03/2017-E.11586

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Gazi Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 89377925-044-
Konu : Anket İzni Hk.

Sayın ENGİN DEMİR
Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı
Ankara

İlgi : 13.03.2017 tarihli dilekçeniz.

Fakültemiz Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi ve Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü öğrencilerine anket yapma isteğiniz ile ilgili dilekçeniz Bölüm Başkanlıklarının görüşleri doğrultusunda uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mahmut SELVİ
Dekan a.
Dekan Yardımcısı

Evrakı Doğrulamak İçin: https://belgedogrulama.gazi.edu.tr Pin: 40271
Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi 06500 Teknikokullar/ANKARA
Tel:202 8090-91-92 Faks:223 8693
e-Posta :gef@gazi.edu.tr İnternet Adresi :http://gef.gazi.edu.tr/
Bilgi için :Özcan Göksu
Bilgisayar İşletmeni
Telefon No:03122028090

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 25/07/2017-E.95713

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Fakültesi Dekanlığı

Sayı : 41451571-605.01-E.95713
Konu : Engin DEMİR Veri Toplama

25/07/2017

REKTÖRLÜK MAKAMINA
(Yazı İşleri ve Evrak Şube Müdürlüğüne)

İlgi : 15/05/2017 tarihli ve 87671735-044-E.65461 sayılı yazı,

Karabük Üniversitesi Türkiye Odalar Borsalar Birliği Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu öğretim elemanlarından Öğretim Görevlisi Engin DEMİR'in "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği ile İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri" konulu anket çalışmasını Fakültemiz öğrencilerine uygulayabilmeleri Fakültemiz bilim kurulunun 16/06/2017 tarih 19/1 sayılı kurul kararı ile uygun görülmüştür.

Bilgilerinizi gereğini arz ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Hilmi DEMİRKAYA
Dekan V.

Adres:Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, Eğitim Fakültesi Dekanlığı, 07058 Kampus/ANTALYA
Telefon:0 242 226 19 50 Faks0 242 226 19 53
e-Posta:yaziisl@akdeniz.edu.tr Elektronik Ağ:http://egitim.akdeniz.edu.tr

Bilgi için: Hülya BELGE
Unvanı: Bilgisayar İşletmeni
Tel No: 242 310 6933

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Evrak Tarih ve Sayısı: 27/09/2017-E.51399

T.C.

MUĞLA SITKI KOÇMAN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ

Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı: 28677689-302.14.00.00-3349/15126 19/09/2017

Konu: Tez İşleri

GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE

İLGİ : 08.05.2017 Tarih ve E.18275 sayılı yazınız.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim Dalı Doktora öğrencisi Engin DEMiR'in, Prof.Dr.Yusuf BUDAK danışmanlığında yürüttüğü "Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleği İle İlgili Değer Algıları ve Bu Değerlerin Eğitim Fakültelerinde Kazandırılmasına İlişkin Görüşleri" konulu tez çalışmasının Üniversitemiz bünyesinde uygulaması Eğitim Fakültesi Dekanlığının da olumlu görüşüyle birlikte Rektörlüğümüzce uygun görülmüştür.

Bilgilerinize arz ederim.

e-imzalıdır

Nagehan ŞAHİN
Rektör a.
Genel Sekreter

Güvenli Elektronik İmzalı Asli ile Aynıdır.
21 Eylül 2017

Nur AKIN
Bilgisayar İşletmeni

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre elektronik imza ile imzalanmıştır. Doğrulama Kodu: 853593-662016 http://bks.mu.edu.tr

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı 48000 Kötekli/MUĞLA
Tel: 0(252)2111251 Faks: 0(252)2111264 E-posta: ogr-is@mu.edu.tr http://www.oidb.mu.edu.tr/

Evrak Tarih ve Sayısı: 26/07/2017-67847

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi

Sayı : 64720306 -399-
Konu : Anket İzni Hk.

DİCLE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
(Öğrenci İşleri Daire Başkanlığına)

İlgi : 17/05/2017 tarihli, 45728 sayılı ve "Anket İzni" konulu yazı

Gazi Üniversitesi Rektörlüğünün, Üniversiteleri Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Programları ve Öğretimi Bilim öğrencisi Engin DEMİR'in tez çalışması için verdiği dilekçe incelenmiş olup, kendisinin gelip uygulaması şartıyla Dekanlığımızca uygun görülmüştür.

Gereğini bilgilerinize arz ederim.

Prof. Dr. Giray TOPAL
Dekan V.

Evrakı Doğrulamak İçin : https://ebelge.dicle.edu.tr/enVision/Validate_doc.aspx?V=BEND407PD

Dicle Üniversitesi Rektörlüğü, 21280-Diyarbakır
Telefon:+90 412 248 80 30 Faks+90 412 248 83 20
e-Posta dicle@dicle.edu.tr Elektronik Ağ:+90 412 248 83 20

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Halil İbrahim Tarhan
Evrak Pin Kodu: 84513

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

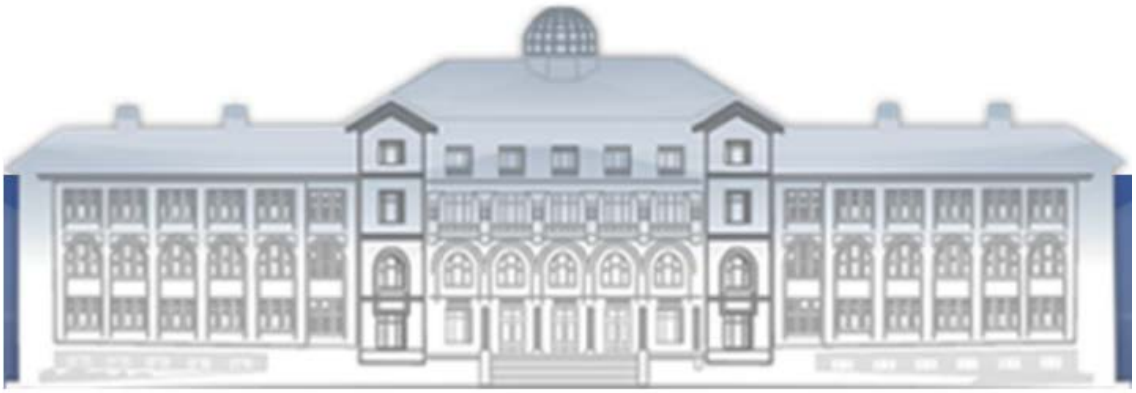

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR